

Calendari

perà

1908

JANER

- 1 dimec. @ La Candelera de S.
2 dij. s. Macari, abat.
3 div. s. Daniel, mar.
4 div. s. Tiliu, hobe y c.
5 dium. s. Teodor, p. y m.
6 dij. @ La Anunciada dels Reis
7 diu. s. Ramon de Penyafort.
8 dimec. sta. Teresi y Eud. mrs
9 dij. s. Isid. m.
10 div. s. Vicenc, dia. m.
11 di. s. Hilari, p. y m.
12 dium. s. Antoni, m.
13 dij. s. Geronimo, m.
14 diu. s. Hilari, h. y d.
15 dimec. s. Pau, primer hermita
16 dij. s. Marçal, p. y m.
17 dij. s. Antoni, abat.
18 dia. La C. de S. Pere a Roma.
19 dium. s. Canut, rey m.
20 dij. sta. Fabi p. y Solesti, n
21 diu. s. Prudenc, h. y m.
22 dimec. s. Anastasi, m.
23 dij. s. Isidorn, arquebisbe.
24 div. s. Timoteu, m.
25 dia. La Conversio de S. Pau.
26 dium. s. Policar, h. y m.
27 dij. s. Joan Cristofom, h. y d
28 diu. s. Juli, hobe.
29 dimec. s. Francesch de Sales.
30 dij. sta. Martina, vg. y m.
31 div. s. Pere Nolac, cf. y sbr.

FEBRER

- 1 dia. s. Ignasi, h. y m.
2 dium. @ La Candelera.
3 dij. s. Blas, h. y m.
4 diu. s. Andreu Gori, h. y cf.
5 dimec. sta. Agata, vg. y m.
6 dij. sta. Dorothea, m.
7 dia. s. Ricard, rey.
8 diu. s. Joan de Mata, sbr.
9 dium. sta. Apolonia, vg. y m.
10 dij. s. Guillem, hermita.
11 dia. Els set Servents de Maria.
12 dimec. sta. Juliana, vg. y m.
13 dij. s. Bernat, m.
14 div. s. Valenti, pher, m.
15 diu. s. Faustí, pher, m.
16 dium. s. Honorat, m.
17 dij. s. Román, m.
18 dia. s. Simó, h. y m.
19 dimec. s. Mansuet, h.
20 dij. sta. Sotxa y Nemesi, mrs.
21 div. s. Secundí, m.
22 dia. La C. de S. Pere a Antioquia.
23 dium. s. Pere Diem, h. y d.
24 dij. s. Modest, h. y cf.
25 diu. s. Marín, ap.
26 dimec. Ntra. Sra. de Goodalup.
27 dij. s. Leandre, arg. y dr.
28 div. s. Romá, ab.
29 dia. s. Nicolai, m.

MARS

- 1 dium. s. Rosendo, h. y cf.
2 dij. s. Simplicí, p. y cf.
3 diu. sta. Hermenegild y Calcedoni.
4 dimec. s. Casimir, rey.
5 dij. El Br. Niclaus Factor.
6 dia. s. Claudi, arquebisbe.
7 dia. s. Tomá d'Aspi, dr.
8 dium. S. Joan de Deu, dr.
9 dij. s. Paciu, h. de Barcelona.
10 diu. s. Matia y jo company.
11 dimec. s. Constantí, cf.
12 dij. s. Gregori el Magre, p.
13 dij. s. Ramon y Frederich, mrs.
14 dia. sta. Metilde, reina.
15 diu. sta. Madrona, vg. y m.
16 dij. s. Heribert, h.
17 dia. s. Patrici, h.
18 dimec. L'Arxàngel S. Gabriel.
19 dij. @ S. Joan.
20 diu. s. Antic, h.
21 dia. s. Benet, ab. y p.
22 dium. sta. Caterina de Gineva.
23 dij. El Br. Joseph Olot, cf.
24 diu. s. Teodau, m.
25 dimec. @ La Anunc. de Maria.
26 dij. s. Brasi, h. y cf.
27 dia. sta. Lidia, m.
28 dia. s. Simó III, p. y cf.
29 dium. s. Eustaci, ab.
30 dij. s. Joan Climas, m.
31 diu. sta. Balbina, vg. y m.

ABRIL

- 1 dimec. sta. Teodora, vg. y m.
2 dij. s. Francesch de P., h.
3 dia. s. Benet de Falom, cf.
4 dia. s. Isidor, arg. de Sevilla.
5 dium. s. Vicens Ferrer.
6 dij. s. Coloni, p.
7 diu. s. Epistol, h. y m.
8 dimec. s. Albert el Magre.
9 dij. sta. Maria Cleot.
10 dij. Els Dolors de Maria.
11 dia. s. Lloç Magre, p. y dr.
12 dium. ne Rago, s. Juli, p.
13 dij. s. Armengol, rey m.
14 dia. s. Teo, cf.
15 dimec. sta. Anastasi, m.
16 dij. s. Torib, h. y cf.
17 dia. La B. Mariana de Jesu, vg.
18 dia. s. Claudi, h.
19 dium. Pascha de Resurreccio.
20 dij. sta. Agnes, vg.
21 dia. s. Anselm, h. y dr.
22 dimec. s. Soter, p.
23 dij. s. Jordi, m.
24 dia. s. Fidel, m.
25 dia. s. Marc, evag.
26 dium. s. Marçal, p. m.
27 dij. s. Pau Armengol, m.
28 diu. s. Prudenc, h.
29 dimec. s. Pere, m.
30 dij. sta. Caterina de Sena, vg.

MAIG

- 1 div. sta. Felip y Jaume, aps.
2 dia. s. Atanasi, h.
3 dium. s. Alexandre, p. y m.
4 dij. sta. Monica, vda.
5 diu. sta. Joan Ant. Port. Lat.
6 dimec. s. Joan Ant. Port. Lat.
7 dij. s. Estanislau, h. y m.
8 div. La ap. de S. Miquel, arc.
9 dia. s. Gregori.
10 dium. s. Antoni, arg. Florencia.
11 dij. sta. Pons y Eudalt, mrs.
12 diu. s. Domingo de la Calçada.
13 dimec. s. Pere Hilari.
14 dij. s. Bernat, m.
15 div. s. Isidorn Lloandor.
16 dia. s. Joan Nepocim, m.
17 dium. s. Francesc Soler, cf.
18 dij. s. Felix de Cantalob.
19 diu. s. Pere Galati, p.
20 dimec. s. Bernat de Sena.
21 dij. s. Gerundi, m.
22 div. sta. Rita, vda. y s. Emili.
23 dia. La apar. de S. Jaume ap.
24 dium. sta. Altra y Justina.
25 dij. s. Gregori VII, papa.
26 dia. s. Felip Neri, cf.
27 dimec. s. Joan, p. m.
28 dij. @ La Anunci. de Servor.
29 div. sta. Teodora, m.
30 dia. s. Ferran, rey.
31 dium. N. S. de tots els Sants.

JUNY

- 1 dij. s. Ferrnand, cf.
2 diu. sta. Margari y Euzem, m.
3 dimec. sta. Clotilde, reina.
4 dij. s. Francesc Caracasi, h.
5 dia. s. Bonifaci, h. m.
6 dia. s. Norbert, h. y sbr.
7 dium. Pascha de Pentecostia.
8 dij. s. Sabasti, cf.
9 diu. sta. Pim y Felici, mrs.
10 dimec. sta. Margari, reina.
11 dij. s. Bernat, ap.
12 dia. s. Orosi, cf.
13 dimec. @ La Nra. Sra. de l'Esperanza.
14 dium. La Santissima Trinitat.
15 dij. s. Vito y Modest.
16 dia. s. Quirze, m.
17 dimec. sta. Mared y Formos, m.
18 dij. @ S. Gil, Geroni, Casimí.
19 dia. sta. Gerardi y Protasi, m.
20 dia. s. Silvest, p. m.
21 dium. s. Lluís Gregori, cf.
22 dia. s. Paul, h. cf.
23 diu. sta. Agneta, vg. y m.
24 dimec. @ La Nra. Sra. de S. Joan.
25 dia. s. Guillem, m.
26 dia. El Dolcissim Cor de Jesu.
27 dia. s. Lladislo, rey.
28 diu. sta. Lloç II, p. y cf.
29 dij. @ S. Pons y S. Pau, aps.
30 diu. La Com. de S. Pau.

JULIOB

- 1 dimec. sta. Lloror.
2 dij. sta. Proci y Martiri, mrs.
3 dia. s. Trini y companyes mrs.
4 dia. s. Lauri, h. y m.
5 dium. s. Miquel dels Sants, cf.
6 dij. s. Isid, profeta.
7 diu. sta. Fanci y Oda, bisbes.
8 dimec. sta. Isabel, vda.
9 dij. s. Zenon y compes, mrs.
10 dia. s. Cristobal, m.
11 dia. s. Pio I, p. y m.
12 dium. sta. Felu y Heli, mrs.
13 dij. s. Anselm, p. y m.
14 diu. s. Bonaventura, cardenal.
15 diu. s. Eudic, emp.
16 dij. Ntra. Sra. del Carme.
17 div. s. Abis, cf.
18 dia. s. Frederich, h. y cf.
19 dium. s. Vicens de Paul, sbr.
20 dij. s. Elix, profeta.
21 dia. s. Daniel, profeta.
22 dimec. sta. Maria Magdalena.
23 dia. s. Lloç II, h. y cf.
24 div. sta. Clotilde, vg. y m.
25 dia. @ S. Jaume, apòstol.
26 dium. sta. Agna Mare de N. S.
27 dij. sta. Juliana y S. Sponsant.
28 diu. sta. Nassari y Victor, mrs.
29 dimec. sta. Maria, vg.
30 dij. sta. Abdon y Senni, mrs.
31 div. s. Ignasi de Loyola, sbr.

AGOST

- 1 dia. s. Pere, ap. ad-vincula.
2 dium. Ntra. Sra. dels Angels.
3 dij. La Inv. del cos de S. Esteve.
4 dia. s. Domingo de Guzman.
5 dimec. Ntra. Sra. de les Neres.
6 dij. sta. Just y Pastor, germes.
7 dia. s. Gaytá, sbr.
8 dia. s. Ciriac y compes, mrs.
9 dium. s. Romá, soldat m.
10 dij. s. Llorens, dia. m.
11 diu. sta. Filomena, vg. y m.
12 dimec. sta. Clara, vg.
13 dij. s. Hipòlit, m.
14 dia. s. Basili, m.
15 dia. @ La Anunci. de Ntra. Sra.
16 dium. sta. Ricch y Jacinto, chs.
17 dij. s. Liberat, ab.
18 diu. sta. Elena, vda. emp.
19 dimec. st. Magi, m. y Marín.
20 dij. s. Bernat, vg. y dr.
21 dia. sta. Joana Francisca, sda.
22 dia. s. Siro, m.
23 dium. s. Felip Benet, cf.
24 dij. @ Barcelona, ap.
25 dia. s. Lluç, rey de Fransa.
26 dimec. s. Celso, p. y m.
27 dij. La T. de Sta. Teresa de leu.
28 dia. s. Agusti, h. y dr.
29 dia. sta. Sabina, m.
30 dium. sta. Rosa de Lina, vg.
31 dij. s. Rosend Nouat, car. y cf.

SETEMBRE

- 1 diu. sta. Gil, ab. y Artur, m.
2 dimec. s. Antón, m.
3 dij. s. Honoré, h. y s.
4 div. sta. Casia y Rosalia, v.
5 dia. s. Llorens Justini, b.
6 dium. La Verga de la Creu.
7 dij. sta. Ragina, vg. y m.
8 dia. @ La Nat. de Ntra. Sra.
9 dimec. s. Pere Claver, cf.
10 dij. s. Nicolai, cf.
11 diu. sta. Proci y Jacinto, mrs.
12 dia. sta. Leonç y Teodau, mrs.
13 dium. El Smt. Nom de Maria.
14 dij. La Sta. de la Sta. Creu.
15 diu. s. Nicomedes, m.
16 dimec. s. Cosell, p.
17 dia. s. Pere d'Arbata, m.
18 div. s. Pantol, m.
19 dia. s. Genaro y compes, mrs.
20 dium. s. Bartolomé, m.
21 dia. s. Mateu, ap. y evag.
22 diu. s. Mauri y compes, mrs.
23 dimec. sta. Tecla, vg. y m.
24 dij. @ Ntra. Sra. de la Maçca.
25 dia. sta. Maria de Corcoll.
26 dia. s. Cebera, m.
27 dium. sta. Cosme y Damia, gms.
28 dij. s. Wilfrid, rey y m.
29 dia. La Ded. de S. Miquel Aig.
30 dimec. s. Geroni, dr. y sbr.

OCTUBRE

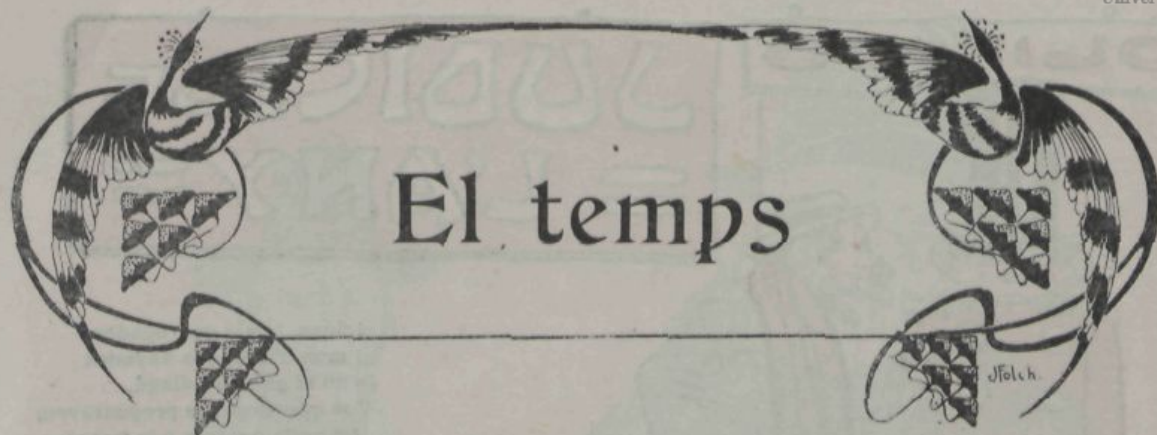
- 1 dij. El S. Angel Custodi.
2 div. El S. Angel de la Guarda.
3 dia. s. Candi, m.
4 dium. s. Francesch d'Assis, sbr.
5 dij. s. Froys, hobe.
6 dia. s. Bru, sbr.
7 dimec. s. Març, p.
8 dij. sta. Brigida, vda.
9 dia. s. Elionor, h. y m.
10 dia. s. Francesch de Borja.
11 dium. s. Nicolai, h. y m.
12 dij. Ntra. Sra. del Pilar.
13 dia. s. Ebasit, rey y cf.
14 dij. s. Colat, p. y m.
15 dij. sta. Teresa de Jesús, vg.
16 dia. s. Gal, abad.
17 dia. sta. Eduvigis, vda.
18 dium. s. Lloç, evagelista.
19 dia. s. Pau d'Alcanta, cf.
20 diu. sta. Irene, vg. y m.
21 dimec. sta. Ursula, vg. y m.
22 dij. sta. Maria Salvo, vda.
23 dia. s. Pere Pascual, h. y m.
24 dia. s. Rafel Arcàngel.
25 dium. s. Cript y Crispini, m.
26 dij. s. Eudalt, papa y m.
27 dia. s. Vicens, m.
28 dimec. sta. Simó y Judes T.
29 dij. s. Narcis, h. y m.
30 dia. s. Claudi, m.
31 dia. s. Quiri, m.

NOVEMBRE

- 1 dium. La Plaza de Toros Savra.
2 dij. La Coma, dels fets d'indit.
3 dia. s. Armengol, h. y cf.
4 dimec. s. Carles Burvenes, card.
5 dij. s. Zacari y sta. Elisabet.
6 dia. s. Sever, h. y m.
7 dia. s. Francesc, b.
8 dium. El Patrociní de Ntra. Sra.
9 dij. s. Teodor, m.
10 diu. s. Andreu Avell, cf.
11 dimec. s. Martí, h. y c.
12 dij. s. Martí, p. m.
13 dia. s. Estanislau de Koska.
14 dia. s. Serapi, m.
15 dium. s. Eugeni, h. y m.
16 dij. s. Hipòlit y compes, mrs.
17 diu. s. Gregori Yambaturch, h.
18 dimec. s. Isidorn, b.
19 dij. sta. Elisabet, reina.
20 dia. s. Pàlde de Valeri, cf.
21 dia. La Pres. de la Nra. de Deu.
22 dium. sta. Cecília, vg.
23 dij. s. Climent, p. y m.
24 diu. s. Joan de la Creu, r.
25 dimec. sta. Catarina, vg. y m.
26 dia. s. Corneli, h.
27 dia. s. Ferran y Fructos, mrs.
28 dia. s. Gregori III, p. y cf.
29 dium. s. Isidorn, h. sbr.
30 dij. s. Andreu, ap.

DESEMBRE

- 1 diu. s. Boy, h. y c.
2 dimec. sta. Aureli, m.
3 dia. s. Francesch Xavier, cf.
4 dia. sta. Barbara, vg. y m.
5 dia. s. Sabas, abad.
6 dium. s. Modest de Bari, arg.
7 dij. s. Anthon, hobe y sbr.
8 diu. @ La Paç. Concorci.
9 dimec. sta. Leocadi, vg. y m.
10 dia. sta. Eulalia de Merida.
11 dia. s. Dimas, papa.
12 dia. s. Simó, hobe m.
13 diu. sta. Lucía, vg. y m.
14 dij. sta. Mared y Formos, mrs.
15 dimec. sta. Basili, h. y m.
16 dimec. sta. Hilari, vg. y m.
17 dij. s. Lloç, h. y cf.
18 dia. Ntra. Sra. de la Esperanza.
19 dia. s. Nemesi, m.
20 dium. s. Domingo de Silos, sbr.
21 dij. s. Tomá, ap.
22 dia. sta. Zenon y Demetri.
23 dimec. sta. Victoria, vg. y m.
24 dij. s. Dell, hobe.
25 dia. @ La Nra. de S. S. I.
26 dia. s. Esteve, profeta-m.
27 dium. s. Joan, ap. y evag.
28 dij. Els Sants Innocenci, mrs.
29 diu. s. Tomàs Cantuariench, h.
30 dimec. Traç. de S. Jaume, ap.
31 dij. s. Silvestre, papa y cf.

LA vella mitologia enlairà el temps a categoria de divinitat. Kronos estava representat per un vell farreny de barba més llarga que la Lley d'Administració local, el qual tenia un rellotge de sorra a la mà esquerra, adquirit al basar d'algún Trilla de la època y garantit a perpetuitat, y una dalla a la esquerra enmatllevada a les Parques, que's compta que eren tres xafarderes que no tenint rès més que fer s'entretenien a trencar fils ab perill de la vida dels humans. Ja's comprendrà que si les Parques haguessin debutat en els nostres dies, en lloch de dalla haurien portat *trolley* a la obtenció d'identichs resultats.

No hi hà rès al mon que hagi sigut objecte de tants estudis y de tantes controversies, com el temps, lo qual es lo mateix que dir que rès ha fet *perdre tant temps* com el temps.

Els filòsòfs li han consagrat les llurs subtilitats més depurades, els poetes l'han cantat y els pintors y esculptors li han enmatllevat inspiració pera les llurs obres més capdals.

El temps sempre està en actiu servey, tot ho ompla y tot ho mou: de manera que'ls que's queixen per *falta de temps* se queixen per vici, perque'l temps no sobra ni falta; ve sempre just.

En aquet concepte podem considerar també com absolutament desprovehida de sentit la frase *fer temps*, perque de temps sempre n'hi hà de fet y sobretot la de *matar el temps*, perque encara ha de nèixer el maco que despatxi una pesa aixís.

Els qui s'apressen y's fadiguen pera *guanyar temps* s'escarrassen en va perque es un contrinquant completament invencible; ni'l mateix Rakú ab tot el seu formidable Jiu-Jitsu podria conseguir guanyarlo; lo que faria es *passar temps* y rès més.

Els inglesos, temperaments moderns per excelencia, que's burlaràn si a mà ve de Júpiter y de tots els deus y deeses del Olimpo, han conservat pel vell Kronos una consideració y respecte especials, equiparantlo en valor al mateix rey dels metalls. *El temps es or*, diuen els fills de la rubia Albión, per més que al meu entendre en això deu haverhi quelcom d'exagerat, ja que pel meu gust es més positiu tenir vintiquatre lliures esterlines diaries, que no vintiquatre hores de renda al día. Si aixís no fos, en Girona pobre no tindria rès que envejar a n'en Comillas.

No hi hà rès que sigui tan lliure com el temps; abans, molt abans de que's promulguessin els drets del home, el temps ja usava dels seus, que no tenen regulador humà possible y qual exercici es de lo més capritxós que pugui donarse.

En Noelershom, el Zaragozano y altres fiscalisadors de la seva vida privada, prou han tractat de predir lo que faria'l temps en una data o període determinat, però'l vell Kronos sembla que tingui gust especial en ferlos quedar malament.

Aquesta contradicció gairebé constant entre la realitat y'ls pronòstichs meteorològichs, ha acabat pera fer útils aquestos; aixís es que si allà ahont el meteoròlech diu *días serenos y despejados*, vostès hi llegeixen *días nublados y desapacibles* y allí ahont diu *sol* hi posen *lluvia* y ahont senyala *calor* hi posen *frío*, estiguin segurs de que sempre ho ensopegaràn.

La industria humana té que agrairli al temps l'haverli proporcionat ocasió pera l'invent d'aparells com son cronòmetres, rellotges de corda y rellotges de sol més o menys subversius, pera amidarlo, encara que a dreta lley ningú pot dir que a n'el temps hagi conseguit *pèndreli la mida* perque aquesta es sempre relativa y depèn del punt de vista en que's situa l'observador: aixís, tant com es curt per un llogater de pis, se fa llarch pel propietari de la casa.

Les expressions de *temps bo*, *temps dolent*, s'han d'acceptar aixís mateix d'una manera completament relativa, perque'l *bon temps*, el *temps de sol*, tant com serà bo pels fabricants de [re]joles serà pèssim pels establiments de paraigües y de xanclós de goma, y viceversa. Model de *temps dolent* absolut, gairebé no hi hà més que'l *Temps de belluga* den Teodor Baró.

Un ministre espanyol va tenir temps enrera la pretensió de legislar sobre'l temps, afegint una pila d'hores al rellotge, però es lo positiu que'l día ha seguit ab les que tenia anteriorment, deixant al presumit a tres quarts de quinze.

Els manaments del temps son fatals y obliguen a compliment sense resistencies; aixís es que en el plasso que cada any ens senyala, ¡Cu-Cut! ve obligat a fer un *Calendari* y vostès a afluir una pessetona pera comprarlo, petit sacrifici que'ls imposa'l temps, si tenen en compte de que en cambi ell els fa passar el *temps distret*.

Y com no'ls vuy *robar més temps*, aquí faig punt, convidantlos a passar endavant en la seguretat de que no han de *perdre temps*.

LLEIXIU.

—Bon dia.
 —Bon dia tingui.
 ¿Còm li va, senyor versaïre?
 ¿Que no està be?
 —Jo, no gaire.
 —Y donses ¿què li ha passat?
 —¿Vostè, porter de l'Olimpo, me pregunta semblant cosa?
 ¿Vostè no sab o suposa que tinch de vení empipat?
 —Home... què vol que li digui... com que estich tot el sant día ficat en la porteria, no sé lo que passa enloch. Prò, ja veurà: no s'exalti, ni cridi, ni's descomposi; segui, descansi, reposi y parlem poquet a poch. Vejam, digui: ¿Què'ls hi passa?
 ¿De què's queixen a la terra?
 ¿Han tingut alguna guerra?
 ¿S'ha tornat boja la gent?
 ¿Vessen els mars, per ventura?
 ¿No brilla'l sol com fins ara?
 ¿Els rius han sortit de mare?
 ¿S'ha ensorrat el firmament?
 ¿Ha vingut una epidemia que ha delmat nacions enteres?
 ¿Potsé han invadit les feres les europees nacions?
 ¿Es que la crosta terràquia se us ha tornat infeconda?
 ¿Es que una esquerda profunda us ha partit en dos mons?
 —Vaja, be; no'm desagrada tota aquesta lletania. Qualsevulga's pensaria que vostè, mestre, se'n fum.
 —Rès d'això.
 —Donses ho sembla.

y estich a punt d'enfadarme... que si he vingut a queixarme no ho he fet pas per costum.
 —Home, no s'ho prengui en serio que no l'he volgut ofendre.
 —Prò vostè ja pot comprendre que si he vingut fins aquí es que motius poderosos m'han fet fer tal caminada.
 —Parli, donchs, d'una vegada, y digui lo que ha de di.
 —Pues, señor, allí a la terra ningú sab lo que s'hi pesca: tots criden, tothom s'engresca, la gent ja no sab ahont va, per un no rès hi hà batusses, y a tota insignificancia se li dona una importancia que no se li deu donà. En cambi'ls assumptes grossos que en realitat ho mereixen en un prestatge's floreixen totalment abandonats; y els plets, més que per resoldre lo que en justicia convingui y dar rahó a qui la tingui, son per viure'ls advocats. Si convé una carretera, se construeix un viaducte; si s'ha de fè un acueducte, allavors se fa un carril. Se destinen quatre xavos pera atendre'ls serveys útils, y, en cambi, pera'ls inútils no ve de cent ni de mil. Passa tot l'any sense ploure y's pert tota la cullita; quan l'aigua no's necessita ve un aiguat y tot s'ho endú; y entre volcans, terratrèmols,

ciclons, fam y pedregades, al mon d'aquí dos anyades ja no hi quedarà ningú. Vos que ab sorna preguntàveu:
 ¿De què's queixen a la terra?
 ¿Heu tingut alguna guerra?
 ¿S'ha tornat boja la gent?
 ¿Vessen els mars per ventura?
 ¿No brilla'l sol com fins ara?
 ¿Els rius han sortit de mare?
 ¿S'ha ensorrat el firmament?
 Si, senyor—jo us puch respondre.— El mon està fet un'olla, la gent està boja, follia, vessen mars y vessen rius. Sempre desgracia, miseria; sempre'l mateix espectacle y sols per un gran miracle se pot dir que'ns trobem vius. ¿Y d'això qui'n té la culpa? Aquets deus que'l mon regeixen y que's veu que's diverteixen fentnos la guitza als mortals. Aquets deus, vuy tornà a dirho, son, per mi, els únichs culpables y, per tant, els responsables dels nostres terribles mals. ¿Y el noucents vuit que s'apropa no ha de tenir més senderi? Si aclariu aquet misteri sempre us estaré agrait. Sols voldria que'm diguessiu si'l vinent any que's prepara serà com ha estat son pare tan sumament maleit.
 —Els anys, estimat versaïre, es sapigut que's comporten segons les xifres que porten com pot observà ab aquet: noucents set. ¿Què ha portat? Aigua, y ab les xifres prou se veyia.
 —¿Per què?
 —Per lo que li deya, perque l'any portava set.
 —Aixís, donchs, l'any que comensa cal esperar-lo ab recansa...
 —No hi tingui gaire esperansa que crech que serà dolent. Vegi les xifres que porta: noucents vuit y segons diuen els deus que en l'Olimpo viuen serà buit completament.
 —Mercès pels detalls que'm dona que son ben be de primera... Al pensar lo que'ns espera ja faig tremolins de pó.
 —Vamos, home, tranquilisis, després de l'any vuit, de prova, ve'l nou... any nou, vida nova: el noucents nou serà bo —K. O. K.

EXAMINANT EL RETRAT

- ¿Què vol que li digui? Trobo que ha quedat molt malament.
—¡Señor mío! Ha de saber y entender que jo sempre quedo be a tot arrèu.

La música

del any

DESENGANYINSE, la música del any es la Sardana. Es la que ha triomfat y ha fet guanyar més rals als editors. Això si, hi hà sardana fins per substituir la pilota de l'olla y en aquet grau arribada tinch por que no se'n fassin a propòsit pera resar el Rosari.

Les bones costums may sobren, y això de la sardana diu molt a favor de la moral, però trobo que'ls nostres compositors s'han tornat un grà massa moralistes y lograntho fan ballar la gent en excés, y d'això'n podria venir la fadiga.

Jo encara no la sé ballar: això dels llarchs y curts no m'ha entrat may, però tinch la pretensió de fermen compondre una d'expressa a satisfacció, pera ballarla sol. Penso que no'm serà difícil trobar autor, ¡n'hi hà tants...!

Però quedem en que la Sardana es la música del día y ab la que's guanyen diners, y sinó pre-gúntintha a n'en Lassallé. En Lassalle es un bon minyó que'ns va caure de les Batueques pera endressarnos nyigo-nyigo de preu; ell s'hi va apuntalar primer ab Haydn, després ab Beethoven, però ni ab aquets ni ab Bruchmer ni Max Roger va poguer omplir la sanalla; li va quedar molt paper per vendre, y això que'l reclam van ferli de totes bandes. Remisteris de la vida.

En cambi això de la sanalla, va decantarse pel costat de l'*Associació Musical*; la Quaresma va esser temps gras pera ella, perque d'aquelles entradasses den Sigfried Wagner al Liceu qual-sevol els en hauria ofert quatre pessetes y mitja, y les del «Psyché» a la mateixa casa, fora la mitja tothom s'hi podia arriscar. Està clar, le canturies de l'«Orfeo Barcelonès» juntades ab l'orfeo de l'*Associació* y la seva orquesta, ressonaren ferm, arribant al cor de tot Barcelona. Si Cesar Franck els hagués sentit, segur que'ls compòn un'altra «Psyché» en recompensa.

Ademés l'*Associació Musical* ja havia presentat a n'en Casals y a n'en Socías a la serie de divos, y si hi afegim en Saint-Saens y en Batalla a l'última, quedem en que per fors aquesta Societat ha d'haver quedat aixuta ab tant *sacar habas de puchero*. Però s'ha fet el reclam.

A mi m'hi han pescat moltes pessetes a casa d'ella, pessetes que's troba de menos el senyor Ramón, jo no, perque sempre faig en paus, però a gust, que'l nyigo-nyigo, vingui d'ahont vingui, es sempre vianda d'àngels. Per això l'«Orfeo Català» ne té tants a la colla que comanda en Millet, sobretot femelles, no essent pas els menys cantaires. Recordem aquell cèlebre *Motet* estrenat al Principal del senyor don Bach: n'hi havia per fer ploure al enrevés, per més que a la butxaca també els va ploure al dret.

Qui ha volgut tenir diner disposat enguany pera tots els nyigo-nyigos haguts, no li han abastat les arque reyal, donchs de pianistes com Rislér, Malats y Granados, Comtesa de nosequants, Pugnos, y altres herbes violinístiques com Kubelich, n'havem tingut a discreció.

Però rès com la Sardana: fins s'ha cantat la den Maragall musicada per en Borràs de Palau. Es la febre noucentfística, que al cap d'avall balla alegre o de mala gana, balla y balla tot l'any la humanitat al só d'un nyigo-nyigo que may falta al individu.

—¿Què fa tan enfeinat, senyor Xirinachs?

—Ja ho pot veure: oficis.

—¿Tot això son oficis? Malament: ja se sab que home de molts oficis, pobre segur.

Egloga

Els arbres grans es miren en el riu
fent cobricel de sons y de fullatge,
prodigant ombres als camins y als ponts,
les fites riberenques senyalàntloshi.
Aixís el riu passa a través dels camps
sempre vestit de festa. La vacada
pastura pel prat tranquil
anant d'un plè d'herba al altre,
fent sonar l'esquellot mandrosament
y brandejant la testa fatigada.
El vell bovè ab esforços ha alsat els ulls
y ha escoltat la campana de la tarde.
El sol se pon y el vell fa sonà el corn.
Llavors pacientament totes les vaques
s'acoblen en remat. Y al acoblars
van pasturant encara,
fent moviments pesants, torcent el coll,
y anantsen dret al riu, ficanse al aigua.
Creuen el riu y van cap a poblat
hont tothom ha sentida la cornada.
Ja arriben al vilatge silenciós,
heraldes del cap-vespre que s'avansa.

Les portes s'han obert y els camperols
surten tots al carrer. Y el remat passa.
Apoch-apoch s'extén tot vorejant
el llindar de les cases.
Y cada vaca's fica al corral seu
sens fer cas de les altres.
¡Quina extesa que hi fan pel poble quiet!
L'omplen de ritmes y sorolls de prada.
Tranquilament els camperols s'estàn
esperant les llurs vaques
que, ubèrrimes, pesantes, van venint
sens que hagin de cridarles.
Després, quan totes son sota teulat,
quan resta el poble com un cos sens ànima,
quan ja la nit esfereix d'esglay,
el vell bovè, ab el corn rera l'espatlla
també se'n va a la llar, hont fills y nets,
en el repàs de l'hora reposada,
acobllats a la taula paternal
han de ferli contà un altra rondalia.

ALFONS MASERAS

—¿Quànt val un *sifón*?
—Dos rals, senyor.
—Bueno, està be... Escolti: y ¿si no fón?

Gat escarmentat

—Gracies a Deu que'l trobo, senyor Miquel. Ja'm creya que arribaríem a Nadal sense veurens.

—No comprench tanta pressa... Si es que li han dit que'm dedico a vendre galls, l'han enganada de mitg a mitg.

—No, home, es per l'apuntació... ¿Que no fa dècim aquest any?

—Calli, calli; no'm parli de rifes. Una *vez y no más*, com sant Tomàs.

—¿Sant Tomàs també jugava a la rifa?

—No n'estich enterat, però lo que sé del cert, es que jo no hi jugaré may més, ni sol ni mal acompanyat.

—Ay-ay, ¿'an mals tractes li vàrem fer tots els que hi jugàvem?

—Tots no, però sí alguns envejosos, que, al demanàrlos els cinch cèntims del taló, varen tractarme de negociant de mala fè y que sols buscava jugar de franch a les seves costelles.

—¿Heu vist? ¡Quina gent corre!...

—Fassis càrrech que dels beneficis, descomptant el talonari, la ploma y la tinta, varen quedar-me tretze rals a cambi d'un duro malaguenyó, que encara guardo per ferne soldats de plom, si Deu me dona quitxalla.

—Si que s'aborreix aviat, home; ves qui se'n recorda de tots aquets petits detalls. Apa, apa, animis, que si no vàrem treure rès, aquest any el cor me diu que'ns *tocarà* la segona.

—¿La segona, diu? ¿Que ja té acaparada la primera, vostè?

—Ah, ¿vostè ignora que ja se sab que'l número de la primera serà'l 36,627, y que ja no'n queda ni una apuntació de ral? ¡Si que viu atrasat!

—¿Que ho va pronosticar una gitana, això?

—Vostè ríguissen, però ja me'n donarà rahó.

—Això son contes de la vora del foch. Y a més, ¿per què haig de tornar a treure la rifa si ja la vaig treure l'any passat?

—¿Ah, sí?

—Al menys aixís va dir-mho tothom.

—¿Y es veritat?

—Be deu serho... pels altres.

—Esqliquis, esqliquis: ¿Còm va ser això?

—Va ser *com* vaig casarme ab la Bel.

—Ay, caratsus; deu voler dir que té molt *pinyó*, ¿oy?

—Aixís m'ho creya; mes, a copia d'indagacions, he arribat a posar en clar que es més pobra que una rata, y tingui en compte que les rates ho son molt de pobres.

—No ho comprench.

—Donchs jo si que ho he arribat a comprendre, ¡y massa! Els murrís que'm felicitaven, se referien a que tant ella, com sa mare, *vulgo* la sogra, son un parell de peixos que's porten l'oli... y'l vinagre

—¿Vol dir que tenen mal gènit?

—Y mals fets. ¿Veu aquesta ratlla que tinch al coll? Es una esgarrapada d'ella. ¿Veu aquet morat que ja's torna de color groch de cuina, d'aquí prop del ull? Es un cop de puny de l'autora dels seus dies. ¿Veu aquesta rodoneta que posa de manifest el *cuero cabelludo*? Donchs no es a conseqüencia de cap malaltia; es una arrencada de soca y arrel dels meus cabells.

—Però, ¿còm pot esser, si va pelat al *cerro*?

—M'he fet pelar després, com a mida preventiva ¿sab? y al ensemps, perque no's sembl'l meu tupè a un plomero vell.

—Vostè si que va treure la rifa, casantse.

—¿Ho veu? Vostè també ve ab mi de que'l treure la rifa es sinònim de desgracia. ¡Y encara vol que compri bitllet! ¡Mal llamp! D'haverne comprat l'any passat m'han vingut totes les averries que avuy *adornen* la meva fatxada.

—¿Còm, còm?

—Ja veurà. Quan la portera se'n va enterar, va preguntarme si ja n'havía donat participació a les veines del segón pis.—Precisament no les tinch molt tractades—vaig dirli—y, francament, no goso.—Vagi, home, vagi—va contestarme.—Son molt *amables* y fora una llàstima, si trèyem, de que fossin les úniques que no'n participessin. Jo, massa compassiu y atent, vaig caure a la ratera. Varen agrair-mho moltíssim, y, durant la visita, tot va ser parlar de dècims y de dècimes; del sereno, del vigilant, del escombraire y de totes les plagues que per Nadal cauen sobre'ls infelissos *paganos* y, val a dirho, prou tontos per no engegar a fregar a tots els que'ns desitgen, mortificantnos la pobre ermiella, que passem les festes *quan mucha felicidad* y ab les butxaques buides.

Als pochos dies vaig trobarles *casualment* al replà de la porta del seu pis y'm convidaren a entrar a ferlos un xich de companyia. Jo, *gallardo y calavera*, vaig acceptar la invitació y una xicra de xocolata que, ab molts prechs y

- ¡Ay-ay! ¿Una granota pera aquet nen, dotze rals? ¡Si l'any passat me'n va costar onze!
—Es que *deuria ser* més petit aquet nen.
—Si, però, com que aquest any ha plogut tant, les granotes han d'estar més barates.

pochs melindros, van oferirme. Entre sucada y sucada, va parlarse d'anar a Montserrat, a un cas de treure la *grossa*. ¿Per què no s'hi hà d'anar, encara que en lloch de treurela *grossa* la treyem prima? —vaig dir jo, voléntmeles donar de xistós.

Per abreviar, senyora Munda, sàpiga que, efectivament, pel mes de maig vàrem anar a Montserrat... casats. Y això que ni'ns havia tocat un mal *reintegro*. Ja veu si'n causa de trastorns la ditxosa rifa. Ara ja pot considerar si m'han quedat gaires ganes de repetir la funció. ¡Qui sab lo que'm succeiría!

—Home, si tan males conseqüències porta'l *fer* un dècim, ¿per què no dona entenent a la seva sogra de que'n fassi un?

—¡Quina idea més *luminica* m'ha suggerit, senyora Munda! Cregui que no ha caigut en sach foradat. Miri, si en arribant a casa veig que està de bon humor y porta les ungles tallades, li proposaré que ho fassi. Si accepta, no seràn poch els disgustos que se li esperen. Ja sembla que m'hi trobo. Dispensi que la deixi, però'm manca temps per arribar a casa.

—Ja està dispensat, home. . Ah, *prengui'l* tranvía que hi arribarà més aviat.

—No vuy pendre rès, que m'agafarien y perdria un temps preciós per saborejar la venjansa

que, segons diuen, es *el manjar de los dioses*, y en aquets moments, me sento un *dios*. Pas-sihobé.

—Estigui bonet, y una bona sort.

SARA DE R.

El ressorgiment de la sardana

FLOR VOLADORA

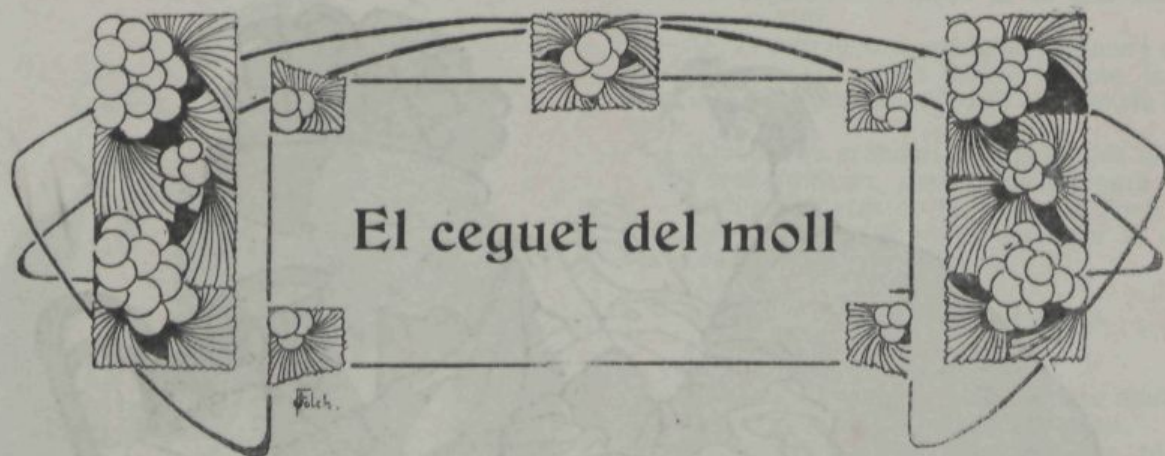
La sardana era flor temptadora que floria aromosa y plaenta gronxolantse insegura y rienta de la mar y del mont a la vora.

Al granar, sa llevor voladora del dols oreig patri va rebre l'empenta y escampantse riolera y contenta per tota la terra germina y esflora.

Si era sols un ramell ahont va naixe de flors vermellenques, posat a l'espona del front de Pirene, montanyes galanes,

De ma patria les fites encaixa convertida en inmensa corona de flors camperoles y flors ciutadanes.

LLUIS TINTORÉ MERCADER

Tots els vehins del carrer de l'Argenteria el coneixien be prou; y això que llevat del sereno y el vigilant, se pot dir que ningú l'havia vist. El coneixien pel soroll del seu bastó: clach, clach, clach... seguit, depressa, com si jugués a atrapar-lo. Desde'l llit els matiners sabien que era l'hora de llevar-se, als insomniosos els deya que s'acabava'l neguit del no dormir; clach, clach, clach... Al istiu era un quart de cinch, al hivern era de sis.

El ceguet venia de qui sab ahont; cap dels vehins ho sabia; tampoch sabien ahont anava, y es fàcil que ningú s'hi enfundés en això; l'egoisme que tothom porta a dintre seu feya que explotessin sols la passada del ceguet pera'l llur coneixement de l'hora; després, que anés allí hont volgués el ceguet: ignorant del servey horari que feya als vehins, seguia'l seu camí envers el moll. Al arribar a la Plassa del Palau, se dirigia cap al rotllo que feya la seva colla, porque'l ceguet tenia colla, la colla ab que treballava quan estava bo de la vista y ab la que ara segueix fentse l'ilusió de que treballa. Al arribar el cap-de-colla prenfa'ls homes que necessitava y el ceguet seguia als contractats cap al moll.—¡Apa ceguet!—li feyen tot sovint els bastaixos,—¡cada día us prenen a vos! —¡Oy dà!— responia ell, y darrera de la colla feya'l seu camí: clach, clach, clach... sempre acompanyat de la mateixa cansó.

En sent al moll s'asseya en un banch del costat de la taula del toldo y comensava a fruit del tragí de la feina. Anaven arribant els maquinistes de les matxines, els gabarrers, els pesadors y els midadors, que's saludaven mútuament ab grasses bromades.

Al toch de la trompeta finia la broma: les mercaderfes de tinglados y gabarres eren despullades de les enquitranades lones, les matxines comensaven a grinyolar, les cadenes, desentortolligant els seus grills, feyen un soroll de mil dimonis, y de tant en tant la veu del cap-de-colla eixia d'entre aquell brugit donant ordres pera aviar la feina.

El tracàs de la colla se confonia ben aviat ab el de les colles que treballaven en els barcos y gabarres vehins, y l'esperit del ceguet se trobava ben aviat inondat en un mar de tragí y de febre que l'escalfava y l'encenia. Els narius del invàlit se dilataven, y les seves orelles afinaven l'auditiu pera percebre la mena de mercaderia que's traginava: doga, cotó, blat de moro, blat del mar negre... tot tenia la seva olor especial, tot cantava un diferent só a les orelles del ceguet. La mesurada del grà era pera ell un festí d'emocions: el soroll com de seda que s'escorre que feya'l grà al passar per la rasadora, li cantava en les orelles com una música emborratxada, y la farum de graner que, barrejada ab el daurat polsim, li arribava a la cara, li donava una sensació quelcom voluptuosa, y somniava; somniava que veyia aquell devassall de grà del que sentia'l soroll, corrent com or fòs, de les saques a la pila, de la pila a la rasadora, de la rasadora al [decalitre, y d'allí tornar a les saques, y de les saques a l'estiva, y de l'estiva al carro.

Ell la seguia tota la feina, y comptava les mesurades y mentalment calculava la quantitat, comprovantla ab satisfacció, després de la feina, en les sumes que l'escribent havia fet.

Tocava la trompeta de l'hora d'esmorzar y el ceguet, desfent el farcell de la seva minestra, menjava de gust pera reposarse de la fadiga del primer quart de jornal. Se l'havia ben guanyat. Tocava la mitja hora, y ab la mateixa satisfacció se'n anava a la barraca a fer el gotet; a l'hora de dinar la seva filla li portava'l repàs en el moll, y en un racés al hivern, o en un escrapuló d'ombra al istiu, reconfortava les seves forces com si les hagués esmersat en el tragí de tot un matí.

Y a la tarde, després d'haver fet la mitgdiada, tornemhi; a escoltar, a olorar, a comptar, a

beure... fins que arribava l'hora de plegar. ¡Ab quina satisfacció tornava a casa seva! Clach, clach, clach... Però els vehins de l'Argenteria no'l sentien pas a n'aquella hora; elsorollet del bastó que a la matinada ressonava en les lloses de l'acera, a la tarde se confonia entre'l burgit de la concorreguda vía. Altra feina tenien els vehins que estar per lo que passava al carrer en aquella hora; els que no treballaven a casa eren fora, els dels obradors d'argenter y estotxers estaven [al bó de la feina, y els botiguers preocupats en fer l'article als parroquians, sobre la bondat de la mercaderia, no estaven pas pera desentrellatar d'entre la fressa del carrer aquell clach, clach, clach, que al matí estimaven com un amich servidor.

- Y donchs ¿còm va ser, senyora Madrona?
—Figúris que anàvem de Sabadell a Castellar ab la tartana y vàrem volcar. Lo pitjor del cas es que anàvem ab la nena.
—Oh, ella ray que ja hi està avesada a que la volquin.

Un día, al deixar la feina, el ceguet va trobarse en el mateix moll ab el pas barrat.—¿Què hi hà?—va preguntar a uns treballadors.—Tiren a terra'ls tinglados pera fernhi de nous.—Y el van tenir d'acompanyar per un nou camí. Un altre día la tanca havia prè més lloch; un exèrcit de paletes, manobres y manyans havia prè possessió del moll y anava a cap-girarlo. Se feyen grans alabances del nou plan de magatzems, que serien tan grans, que les matxines descarregarien a dintre mateix, que'l port quedaria tot tancat, que'ls barcos atracarien tots en terra... Però a n'el ceguet tot això l'entristia.

Pera acabarho d'adobar, un día la seva colla va tenir d'anar a treballar qui sab ahont, en un moll que no hi havia estat may, y el pobre ceguet va fer tantes voltes pera arribarhi, que un cop allí, estava desorientat; no sabia ahont queya Barcelona, ni la Farola, ni la Punta, ni'l Rebaix, ni l'Illeta... Prou li deyen, però ell no se'n sabia fer càrrech. Aquell día ja no hi va passar la tarda ab la colla. Quan la seva filla li va portar el dinar, va voler que l'acompanyés allí ahont anaven els altres dies; y tot dinant se planyia de l'inconsequència dels homes. ¿Què'n tenien que dir d'aquell port pera que'l malmetessin d'aquella manera? ¿Què més bonich que aquelles andanades de barcos? Y dient això senyalava com si'l veyés el lloch ahont abans anclaven els barcos en andana.—Ja no més n'hi hà una, pare—va fer la noya.—¿Còm s'entén, només una?—Si, pare, en el lloch de les altres hi hà'l moll ahont han treballat aquet matí.—¿Eh? ¿Còm s'entén enredar aixís el port!..— En acabat de dinar, sense fer la mitg diada, el ceguet se va fer acompanyar a casa seva.

A l'endemà'l ceguet va tornar al Pla del Palau, però no hi va haver feina. Y això que no era

A L'ACADEMIA D'ESGRIMA

—Tingui, amaguis la cara.

—¿Còm s'entén? Jo may m'he amagat la cara per ningú.

pas per manca de blataires, puix el dia abans n'havien arribat tres de gran tonelatge, però l'un havia fondejat al Dipòsit y els altres esperaven tanda pera atracarhi. El ceguet ja feya temps que no la sentia aquella olor de graner; ja feya temps que no'l sentia aquell soroll de seda al escorres; ja feya temps que no comptava pas mesurades: sols el retruch de les dogues y el rodar dels carretons carregats de bales de cotó feria les seves orelles. Però quan va saber que's descarregava'l

CAMPEROLA

DIBUIX DEN DIONÍS BAIXERES

blat sense homes, que potser ja no'n descarregaria més la seva colla, se va entristir, y tot motxo va entornarsen a casa seva dient que no tornaria més al moll.

Y els vehins matiners y els insomniats del carrer de l'Argenteria ja no van sentir més el clach, clach, clach... del bastó del ceguet: s'haurà mort, van pensar alguns. Els altres no se'n van enrecordar més. Nó, el ceguet no havia mort, però, viu, s'havia enterrat a casa seva, ahont se dedicava a fer, ab argila, el plà del port tal com estava quan ell hi treballava, pera deixar-lo després de mort, com una protesta contra la profanació que en ell s'havia fet.

Acompanyantli la mà per damunt de la superfície argilosa, la seva filla li anava indicant les reformes que s'hi havien fet.—¿Veyèu?, d'aquí ara'n surt un moll; d'aquí, un altre que va a tancar aquí; aquet l'allarguen fins aquí; aquet l'aixamplen, aquet el tallen.. —Prou, prou, no'n vuy saber més. ¡Tan be que estava!—Y posant el cap entre les mans. evocava la visió del seu port, d'aquell port estimat, ab les seves andanes y les seves gabarres que, encara que tingués vista, no podria tornar a veure... Y sempre acabava dient:— Aixís, fins m'agrada ser cego; aixís no tinch de veure les malvestats que hi han fet.

LLUIS FOLCH

XISTO FÚNEBRE

El pare.—Cregui que l'acompanyo en el sentiment.
 El noy.—¡Malo! Jo creya que l'acompanyariem en cotxe.

El vers y la poesia

Vas preguntarme ¡oh Reina...! l'altre dia
 què es vers y què es poesia
 ja que la diferencia ha d'ésser breu;
 jo no't vaig contestar, mes ta insistencia
 m'obliga a esqueixá'l vel de ta ignoscencia
 per més que'm sàpia greu.

Aquí, ben lluny del mon, ma dolsa vida,
 ja que la nit convida,
 qui viu tan sols per tu t'ho aclarirà;
 bon lloch es el jardí, bon llum la lluna,
 fins crech que'l rossinyol, per ma fortuna,
 cantant, m'ajudarà.

Mos ulls illuminats per ta mirada,
 les mans, en encaixada,
 y en ma espatlla ton cèlich caparró,
 rabejantme en un mar de suaus aromes,
 jo't probaré que'l vers es obra d'homes
 y la poesia, no.

Es vers, tot lo que encanta o maravella
 als ulls o be a l'orella,
 mantell de porpra o sons de sistres d'or;
 pró venint de més alt, es sols poesia
 tot lo que enlaira, arroba y extassia
 a l'ànima y al cor.

En una flor veuràs la diferencia;
 si aspiras son essencia,
 veuràs com se t'enlaira l'esperit;
 la poesia es allò; y en ses despulles,
 un càlzer delicat y hermoses fulles,
 veuràs el vers... ¡petit...!

El vers es sols la forma de la cosa,
 molts cops radiant, hermosa,
 ja que'ls homes hi esmersen l'enginy seu;
 la poesia es la essencia que'ns fascina,
 que'ns fa tornar la cosa... ¡com divina!
 que'ns fa pensar en Deu.

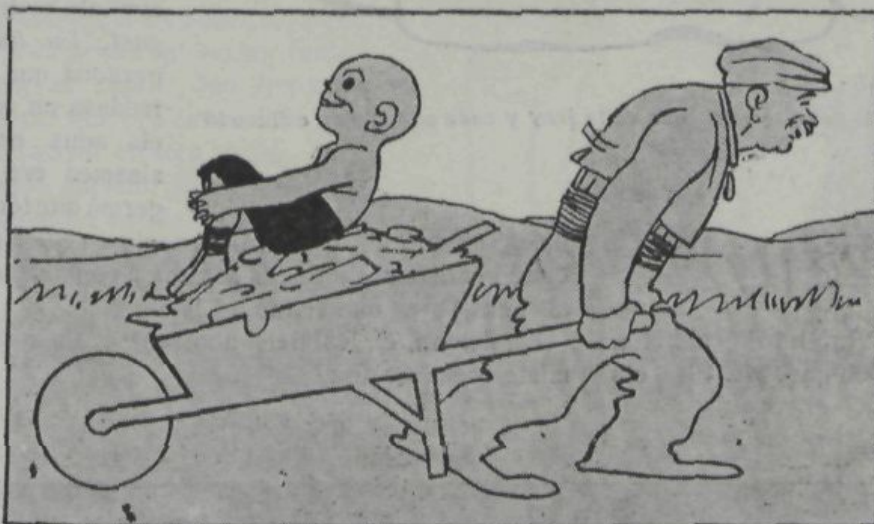
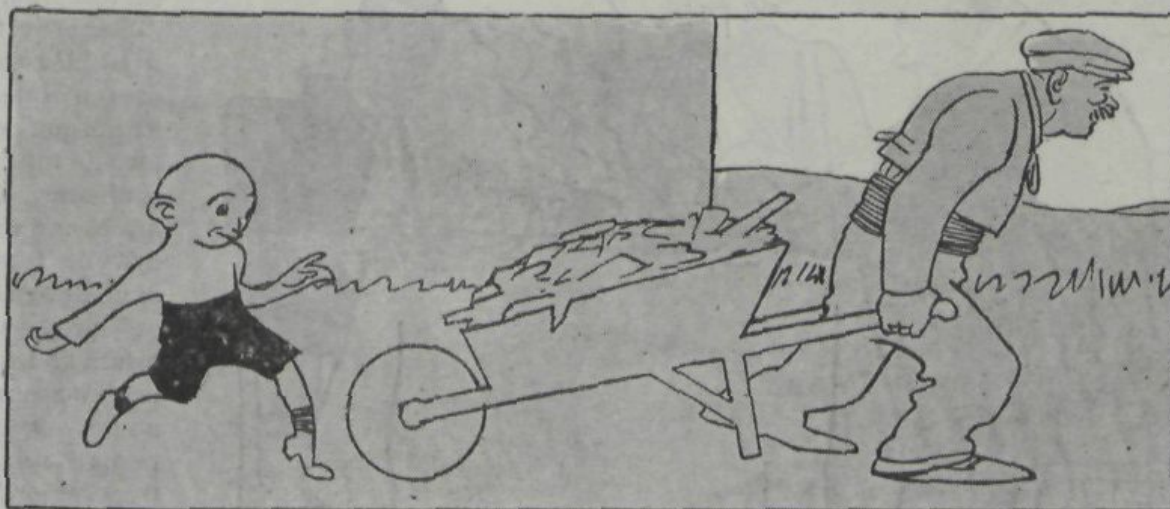
Les pessas d'en Chopin, tan inspirades,
 les trobes més aimades,
 ¿què son davant del cant d'un rossinyol...?
 ¿què es la electricitat, que'ns maravella,
 si's posa enfront la lluna, o d'una estrella,
 per no dí enfront del sol...?

Son versos y rès més; com ta hermosura;
 donchs tot y essent tan pura
 no fores pas ma ditxa y mon anhel,
 si jo no presentís, ma dolsa aymia,
 que estotxes en ton si, vessant poesia,
 l'ànima d'un querub, baixat del cel.

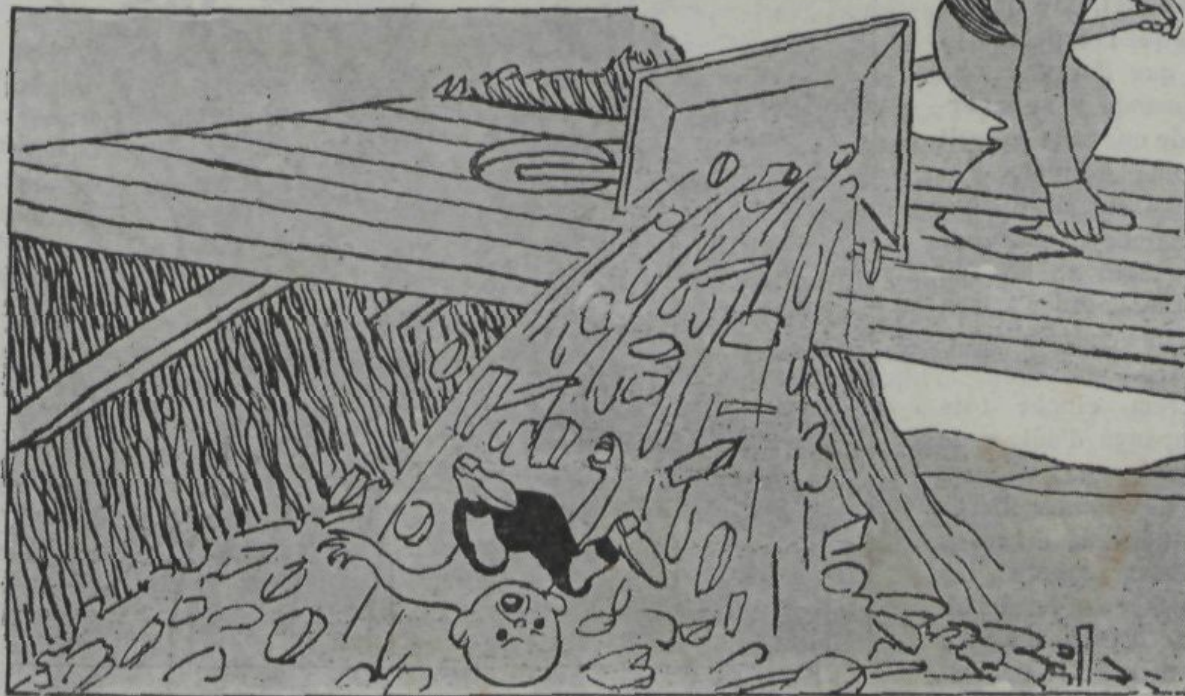
RAMÓN SURIÑACH BAELL

UN ESPAVIDAT... A MITGES

Junentz

—¡Repeteix, noy, repeteix!
—Vostès semblen els meus catedràtics, que cada juny y cada setembre n e diuen lo mateix.

D'aquell temps

Qui hagi conegut a n'en Rafelet Tornabella, no s'extranyarà gota si li dich que, de tots els companys, era el més esvalotador y el més bromista.

Avuy, que li diuen don Rafel, y té quatre fills que'l respecten, jo sé que devegades se desmanda y se recorda de que sota la pell d'home formal, s'hi amaga aquell dimoni que's deya Rafelet. Mes això no ho feu córrer, porque'l meu bon amich se'n agraviaria.

Erem cinch; tots companys d'aula y de dispesa, y les estones que'ns deixaven lliures l'estudi dels llibres y de les caramboles, les dedicàvem a fernos alguna broma els uns als altres, o be les empreníem tots contra d'algú y llavors sí que la

més gran que ell, qui a voltes venia a veure'l per conèixer el curs dels seus estudis y comunicarho als seus pares que vivien a Lleida.

Un dematí, en Rafelet, acostantse ab actitud misteriosa, me diu:

—¿Què li sembla, doctor? ¿Arribarà a sortirne d'aquet llit?
—Si senyora; el dia del enterro.

broma era grossa porque tots ne sabíem prou.

Sempre el *Capità Manaya* era en Rafelet. Encar que'l més jove de tots, cal confessar que era el mes enginyós de tots, y si bé devegades se propassava massa ab les seves bromes, això no era obstacle porque nosaltres el secundéssim ab molt de gust. La única persona que refredava un xich els seus entusiasmes era un germà que tenia,

—¿Sabs en Tomàs? Avuy se fa afeitar el bigotí.

En Tomàs era el més gran de la colla. Tenia vintiu anys y ja lluhia un bigotí que enamorava. Extranyat, donchs, de que'l nostre amich se despregués d'un ornament que tots li envejàvem tant, vaig dir a n'en Rafelet:

—¿Qui t'ha donat aquesta notícia?

—Ho sé perque ell mateix m'ho ha dit abans d'anarsen.

—¡Això es horrorós! ¡Té de castigarse aquet crim!

Van reunirsens els altres dos companys y no tardàrem pas dos minuts en sublevarnos contra en Tomàs, qui en aquelles hores devía estarse a cal barber fentse anular el bigotí, ben lluny de sospitar que era causa d'un pronunciament en tota regla.

¿Què fariem? En Tornabella demanà un vot de confiansa que nosaltres li vàrem concedir, y llavors desarrollà a la lleugera el seu plan.

—¡Ciudadans!—digué en Rafelet, prenent el tó de discursaire de carrer:—Ja sabèu que'l company a qui's tracta de castigar, essent avuy día de festa, no compareixerà a la llar domèstica fins a dos quarts d'una. Donchs bé, si's presenta sense bigotí, la criada no'l voldrà conèixer, y com si fos un visitant de compliment el farà entrar a la sala del davant. Ell protestarà; si, protestarà com protesten tots els culpables quan els acusen, y llavors nosaltres, tots, dignes y enèrgichs, fingirem també que no reconeixem en ell ni al amich ni tan sols al company; y farem més, si, ciudadans, l'amenassarem ab trèurel de casa. ¿Parlo bé, ciudadans?

—¡Molt bé, cotorra!—contestà l'auditori en pes.

—Donchs obehíu y vencerem. Ja he dit.

L'orador va ser molt felicitat y tots convinguérem en que'l plan era ben apropòsit pera fernos un tip de riure.

Ab el permís de la senyora Mercè, la dispe-sera, varen ser donades precises instruccions a la criada perque secondés el nostre plan.

Tot estava a punt y sols faltava que comparegués en Tomàs.

No's feu esperar. Abans de dos quarts d'una trucaren a la porta,

—A veure com te llueixes. Y sobre tot no

—¿Què fas aquí, noy, tan ensopit?

—Estich cercant juna idea...!

—Iguai que jo, sino que lo que estich cercant jo, es aquell terreno.

riguís - vàrem dirli a la criada quan se'n anà a obrir.

Tots posàrem gran atenció per sentir bé lo que deya el nostre amich.

La criada ho feu tan bé que, sense donarli temps d'acabar el «Deu vos quart» li digué: «Fassi el favor d'entrar a la sala, assentis, y esperis una mica». Vàrem sentir com ell entrava a la sala, movia una cadira y degué sentarse.

La criada entrà ahont érem nosaltres, rient com una boja, y tots esperàrem el desenllàs de la comedia.

Va passar un quart, que a nosaltres ens semblà una hora, y el tronxo den Tomàs no digué res, ni feu lo que nosaltres volíem que fes.

El nostre plan fracassava, y si en Tomàs, que la sabia molt llarga, havia ensumat que se li preparava una broma, era molt capàs de férnos-en ell una a nosaltres.

¿Què feyem allà aturats, esperant? Ens fre-gíem d'impaciencia.

En Rafelet, seguit de nosaltres tres, boy caminant de puntetes, va dirigir-se cap a la sala. L'un després de l'altre guaitàrem pel forat del pany y tots poguérem veure al nostre amich, sentat d'esquena a la porta llegint el diari.

—Me caso ab una cosina meva y diu que necessito dispensa. ¿Sab vostè ahont la donen?

—Miri, això deu ser aquí davant, perquè veig que diu *dispensario*.

—¡Quina patxorra!

—¿Vols estarte aquí?—digué impacient en Rafelet.—Donchs quedathi.

Y tancà el pany de la porta.

Al cap d'un minut en Tomàs, qui potser se donà compte de que l'engaviàvem, comensà per picar ab suavitat a la porta, després picà més fort y aixís augmentant, acabà per fer un concert de cops de peu y de cops de puny, barrejats ab paraules dures, que era cosa de taparse les orelles.

Nosaltres disfrutàvem en gran. Tots ens havíem acostat darrera la porta y cada hù li deya la seva.

—¡Vagi llegint el diari, home; que s'hi està be aquí dins!

—¡Tiraré la porta a terra!—crídava el presoner.

—No fassis tan soroll. ¡Veyam si faré venir el *papu!*—deya en Rafelet, brincant d'alegria.

—Fugiu, que prepara una pistola.

El pobre Tomàs, com més nosaltres rèyem més s'enfurismava, si be arribà un moment en que, parant de cridar y de donar cops a la porta, el sentírem que obría el balcó que donava al carrer.

Vàrem notar que cridava a algú, fins observàrem que enrahonava, mes no'ns fou possible entendre lo que deya ni a qui's dirigía.

Al cap de pocs minuts trucaren a la porta del pis. La criada ens anuncià molt esfarehida que hi havia un municipal.

En Rafelet s'empenqué l'assumpte pel seu compte y ab la major sanch freda y serietat se'n anà a veure què era lo que desitjava el guardia.

—Vostè dirà.

—Ya me dispensará,—di-

gué'l municipal ab cortesia, —pero distraidamente han cerrado a un señor allí fuera del balcón y el pobre desea que lo saquen.

—¡Ay pobre home! ¿Y ahont passa això?—digué'l nostre amich fingint la major sorpresa.

—¿Cómo, que á donde pasa? Pues aquí en su casa de usted.

—Vostè s'equivoca, guardia.

—No señor; si acabo de hablar con este pobre joven, ahora. Y le ví yo, con estos ojos, en el balcón.

—¡Ja deya jo que s'equivocava! Si nosaltres no tenim cap balcó que dongui al carrer. Això que diu serà en el primer pis, y aquí es l'*entresuelo*.

El municipal titubejà un moment, potser considerant la planxa que ell se creya haver fet.

—Usted me dispensará, joven. Puede que tenga razón.

El pobre home se'n anà cap al pis de sobre y nosaltres restàrem pasmats del atreviment del nostre company.

—May hauríem dit que tinguessis tanta barra. —li diguérem admirantlo.

Mes aleshores ¿què faríem? El municipal, quan s'enterés del engany, ens faría pagar cara la festa.

La nostra situació era molt perillosa y -per lo tant, sense dir res a la dispesera ni a la criada, ens escorreguérem escales avall, deixant que uns y altres s'arreglessin ab en Tomàs.

Mes aixís que anàvem a sortir de la escala ens topem ab en Tomàs, ab el nostre amich en persona, qui, aixamplant els brassos no'ns deixà sortir. Y lo més notable fou que en Tomàs llufà com sempre el seu bigoti rexinxolat.

Tots restàrem inmòvils com babaus.

—¿Què us passa?— digué'l nostre company.

—¿Còm ho has fet per baixar del balcó?— s'a treví a preguntar en Rafelet.

—No sé de quin balcó em parles.

—¿No baixes de casa nostra, ara?

—¿Que estèu bojos? ¿còm puch baixar si ara entro?

—¿Llavors a dalt no t'hi hem tancat a tu?

No. No era en Tomàs qui demanava auxili per sortir de la sala de casa nostra. No era al nostre amich a qui havíem empresonat. ¡Quina confusió! ¡Quí!seria!

Vàrem pujar tots al pis al temps en que hi tornava el municipal fet una furia, y al temps en que'l presoner movía un xibarrí del infern.

En Rafelet, el *Capità Manaya*, molt emocionat, se'n anà a obrir la porta de la sala, rodejat de nosaltres.

Dins de la sala hi havia el germà gran den Rafelet.

Y lo primer que feu el germà gran den Rafelet, sense escoltar cap explicació, fou adre-sarse cap al seu germà petit, obsequiantlo ab un parell de bofetades tant ben donades que l'agraciat degué sentirseles forsa temps.

Aixís acabà aquella aventura y si dich que en Tornabella gran no portava bigoti, se compen-drà molt be lo que havia passat. La criada el confonguè al obrir la porta.

En Tomàs, no obstant el seu propòsit anunciat de treures el bigoti, no se l'havía tret per-que... perque nó. ¡Coses de joves!

En quant al municipal no hi havia manera de ferli entendre lo que havia passat, y ens ame-nassava ab els pitjors càstichs, fins que tingué-rem la idea de donarli dues pessetes y llavors l'home digue, somrient:

—Ahora lo comprendo todo. Ustedes han que-rido ensarronar al amigo.

MOHAMET TORRES.

Septembre 1907.

—Mosso: porteume un escuradents.

—Se tindrà d'esperar perque està ocupat.

El teu guarda-robes

M'ha produït, obert, la unció d'un santuari, y he mirat els ropatges de cayent lleu y regi que esfumen el dibuix de ton bell cos egregi, triomfant y basardós, poruch y temerari.

Arca de sant tresor m'apar el teu armari, y mos àvits esguarts un crim de sacrilegi com si ab túrpides mans, no haventne el privilegi, forollés, barroher, el fons d'un relicari.

M'ha semblat un embull d'amor, una quimera; m'ha semblat el vestuari d'un deu de primavera, rublert de les colors y aromes del bell temps;

el sagrari del temple de la núbil bellesa del quin ne fosses tu la gran sacerdotesa, del quin ne fosses tu vestal y deu ensemps.

F. GIRBAL JAUME

ENTRE ARTISTES

- Si, noys, aquest hivern debutaré cantant òpera.
- ¡Bufa!
- No, *bufa*: òpera seria, ben seria.

Les esperitades

A la Conca de Barberà, al peu de la serra de Belltall, hi hà el petit poble de Solivella enrondat de montanyes que formen un petit cercol.

Allí hi trobarèu vells y velles que's recorden guapament del fet que hi va passar y que ells mateixos vos contaríen al just si per atzar vos asseguessiu al costat d'un d'ells en les hores d'hivern, quan estàn xupant el sol que dibuixa ses demacrades cares en el marge que'ls serveix de recer, o en les d'istiu quan al mitg del carrer s'estàn prenent la fresca que mou els poch cabells que'l temps hà deixat als seus caps casi ja d'ultra-tomba.—Tal com m'ho contaren més de quatre persones que hi eren, vos ho contaré.

Vetaquí que era una temporada molt trista pel poble. Una malaltia estranya s'havía apoderat de molts dels seus habitants. Els metges del poble y dels voltants no compreníen quin

mal o quina passa podria ser aquella, que feya posar tan nerviosos als malalts, ab aquella extremitat de membres, giragonces d'espatlles, ganyes enrevessades, xiscles llargaruts, profons y dolorosos com una queixa desesperada: revolcantse pel fanch, caragolantse de brassos y fent cruixir les dents.

Però si'ls metges no ho sabíen què era allò, prou ho sabíen y ho deyen les velles quan tot passant per casa d'un malalt d'aquesta classe al sentir els crits, l'esvalot y'l trontoll, tot fent la senyal de la creu esgarrifades deyen: «¡Pobre Pepa: el mal esperit se li ha ficat al cos!»

Segons donchs la veu pública deya, aquets malalts ho eren perque'l mal esperit havía entrat en llurs cossos.

Y de la Pepa passà aquet mal a la Antonia y ja foren dues, després a la Joana y foren tres y'l mal se va anant escampant com quan se cala foch y la tramontana bufa.

Figureus una bogeria de furiosos fins y tant que'l senyor rector ja no podia comptar son nombre ab els dits de les seves dues mans.

Els dimonis del infern anaven sortint y ficantse als cossos dels solivellenchs segons el parer dels mateixos vehins. No hi havia ningú que no tingués algú de la familia posseït del dimoni.

Feuvos càrrech de lo que semblaria tot el poble ab aquells crits, xiscles, plors, ferides y *tantos*. Una bogeria de furiosos.

Llucifer regnava a Solivella. Calía destruir son imperi.

El senyor Rector era'l que menys ho creya que allò succeís per art del dimoni. No podia veure ab bons ulls aquelles ximpleries, aquelles contorsions y visatges d'aquelles malaltes que's creyen tenir el dimoni al cos.

Parlà'l senyor Rector ab el senyor Metge y ab un senyor principal del poble, el senyor Civit, y enrahonades que foren les coses y acordat el remey, pujà el Rector a la trona el diumenge següent y'ls digué:

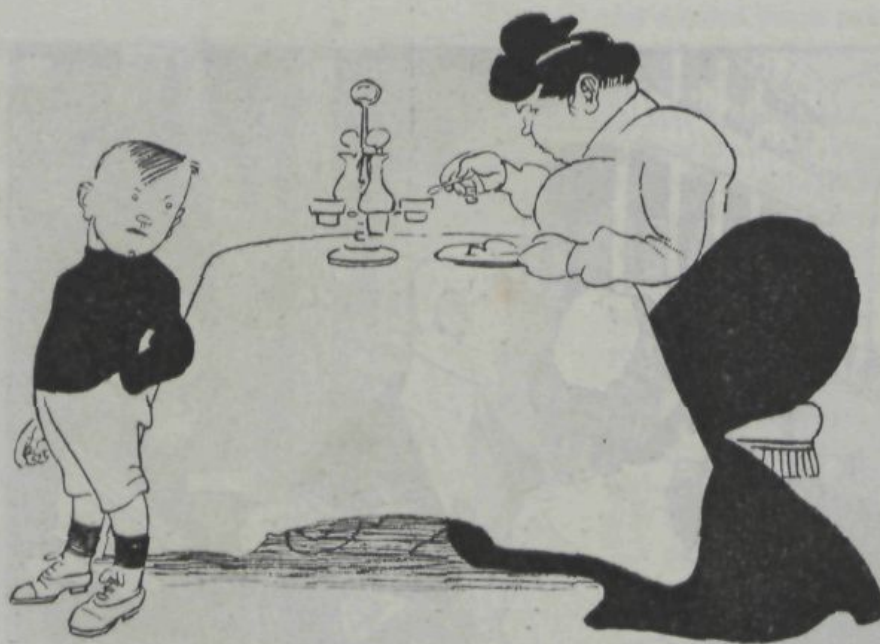
—Germans meus de Solivella: Es trist, es molt trist lo que està passant al poble. Deploro la desgracia de moltes de les vostres families. Deu es misericordiós y ell m'ha inspirat un remey, un remey fàcil pera treure els mals esperits dels cossos. He enviat a buscar a Roma una reliquia santa que té'l poder de ferlos marxar al mateix instant que aquesta reliquia toca'l front d'algú. Dirà mentida aquell que haventli aplicat la reliquia digui després que encara té'l mal esperit al cos. Ab això avuy a la tarde veniu y porteu als posseïts a la meva presencia, aquí a l'Iglesia, que, gracies a Deu, tinch ja'l remey a les mans.

AL «BOSQUE»

—¡La Veu...! ¡La Veu...!

—¡Noy. . porta la veu . a n'aquell tenór, que li fa molta falta!

—Mira, noy, aquesta sopa es molt disgustada... tirahi un xich de sal.

A la tarda a l'Església hi havia més que tot el poble, puix que hi havia gent dels llogarets veïns que reberen la bona nova y desitjaven veure'l miracle.

La plassa que hi hà al davant de l'Església tam bé estava plena.

Si'l poble semblava una bogeria, l'Església ahont estaven arreplegats tots els esperitats, semblava (Deu me perdoni la profanació) el cancell del infern.

Allà una posseïda se revolcava, no podentla sostenir dos homes. Aquí una que li xopaven el front ab aigua beneïta xisclava, l'altra picava de peus, l'altra's caragolava fent cruixir els seus ossos y'l banch-calaix ahont la tenien subjecta. Els petits preguntaven a ses mares si aquell dia feyen els fasos y si era la tarde de matar jueus y altres xicotets unien els seus xiscles al soroll dels demés y picaven y movien saragata y baladrejaven. El Prebere va sortir ab el roquet, l'estola y la reliquia romana santa, santa y santa.

Molts ulls ploraven porque veyen venir la

salvació d'Israel o de Solivella. Tots els cors palpitaven d'ansietat.

El senyor Rector volfa fer un petit sermó abans de treure els mals esperits, però fou impossible parlar en mitg d'aquell aldarull.

Y aixís tot seguit se posà a la feina.

Presentaren la primera posseïda mitg arrossegada, mitg a brassos, esgarrifada; li aplicaren la reliquia al front y feu una queixa d'esgarrifansa com la que

fa el malalt nerviós quan li apliquen el bisturí. Li havia sortit al mateix instant del contacte el mal esperit, fentli segons digué, com unes pessigolletes al acte de sortir.

S'acabaren per aquella pobra dona les contorsions y estiraments de cabells. Estava curada segons el mateix testimoni seu. Els plors del públich augmentaven; sols que en lloch de ser de dolors eren d'alegría al veure a la dona curada al contacte de la reliquia tres voltes santa: els cors ja no palpitaven d'ansietat, palpitaven de joia.

—¿Què fas, baiïet, aquí al darrera?

—Es que com la mamà m'ha dit que vostè s'havia disgustat molt per lo que deya'l diari, li tirava un xich de sal

Y l'una després de l'altra anaven o les portaven a ferlos tocar la reliquia y a totes produïa el mateix efecte, una cosa com a pessigolletes al front, y llensaven un xisclet més fort o més dèbil segons la naturalesa de la posseïda y després curades y fora contorsions, giragonses y demés.

Totes se guariren. La calma s'anà restablint, el burgit acabava. Ja ningú hagué de suportar la mala companyia del banyat. La victòria del senyor Rector havia estat grossa. Tocaren les campanes en senyal d'alegria, hi hagué bons sopars per les cases, els forasters propagaren pels pobles vehins el gran miracle de la reliquia vinguda de Roma. Solivella havia recobrat la pau y tranquil·litat que en mal'hora li havia llevat el banyetes, ficantse ¡oh profanació! en el cos d'algunes filles seves.

Va passar un mes del fet citat; ne passaren dos, ne passaren tres ab santa calma, ab totes les posseïdes absolutament curades, y un dia el senyor Rector, després de tres o quatre mesos de pau, pujà a la trona y'ls digué:

—¿Sabèu què era la reliquia que va tocar el front de les posseïdes y que va fer marxar els mals esperits? Ja vos ho diré perquè's vegi l'embusteria d'aquestes dones que deyen que tenien els mals esperits. Era, donchs, senzillament, el graduador de vi de cal Civit. ¡Embusteres! ¡comediantes! farsantes!... esperitades de per riure. Si verdaderament tenien el dimoni al cos ¿còm un simple graduador de vi els els podia treure?

Y aixis s'anà extenent.

Al poble hi hagué una gran riota al saber l'astúcia que havia tingut el senyor Rector pera fer veure la comèdia de les esperitades.

A moltes cases de les ex esperitades hi tornà a haver crits, bastonades y soroll que semblava talment que'l dimoni hi havia tornat a entrar. Eren els crits de les ex-esperitades y'l soroll de les garrotades que'ls seus marits les hi propinaren al sapiquer que tot allò fou una comèdia de maniàtiques.

—Fuig, home, fuig, ¡què t'has de cansar! ¿No veus que no portes el pés?

Duetto

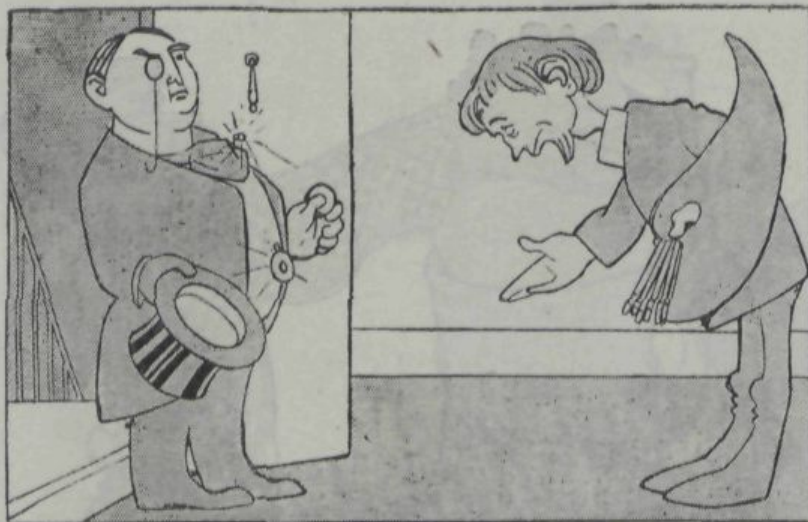
—¿Què hi teniu en la mirada, senyora, que'm fa tant mal, que'l sentirmen la fiblada n'es una angunia mortal?

—Y en la veu mitg tremolosa, vos, cavaller, ¿què hi teniu, que fins si'm dieu hermosa sempre sembla que'm feriu?

—No temèu ja la ferida, que no us tornaré parlar.
—No temèu vos en la vida, que no us tornaré mirar.

—No ho fassèu pas, ma senyora, si no es que'm voleu la mort.
—Cavaller, sia en bon'hora, que no finch pas tan mal cor.

—¡Oh, miraume així, estimada...!
—¡Cavaller, que be parlèu!
—¡Si es un cel vostra mirada...!
—¡V es ben dolça vostra veu!

—Deu lo quart: venia a que'm fes el retrat.
 —Si senyor; a les seves ordres.

Devallada

HAVIA estat, abans, coquetó, presumit, de belles formes, quan ab els seus guarniments de xarol, perfectament aplacats al damunt de son pel lluhent, bocado de níquel a la brida y cascabells d'argent al coll, passejava al damunt de sa gropa nerviosa «a la Dama del castell.»

Ella l'anomenava: Drasrem.

Llavores tenia per estable, com si fos un cavall pur sang, un recinte elegant y ben cuidat, tot d'obra y ciment ab compartiments de melis envernissat y abeurador de marbre. Tothom l'estimava. Quan passava pel davant de la porta del castell, tots els nens li portaven sucre...

Tot això, va ser la entrada a la vida, l'època joyosa y pròspera que seguia immediatament als llunyans recorts que tornaven a n'el Drasrem com visions de poeta somniador revifantse encara lliure en mitg d'una espayosa prada, llest com una cabra y no gaire més alt que ella, saltant y cabriolant al voltant de sa mare.

Un dia ¿què esdevingué al castell? Se va vendre'l cavallet qui havia comès el pecat de tornar-se massa vell. El va comprar un moliner. ¡Ah, llavors! Ja no foren més aquells dies d'ociositat beatífica! Això fou la etat madura de la vida.

—Jo li pagaré la cantitat que'm demani, però a condició de que si no trobo semblant, no li pago.
 —Quedi descansat, que parlarà.

damunt del esquifit jas de palla, era tan fonda la seva tristesa, en el desencoratjament de la fadiga, que li venien ganes de morir.

Quantes vegades, lligat al molí del qual les ales, una darrera l'altra, venien a copejarli la gropa y ferides les orelles pel brujit del vent al lliscar per la teulada, pensà en la existencia passada, en la mà acaroadora de la mestressa y en la seva veu dolça que'l comanava sense crits ni reganys. Reveya la seva menjadora ben provehida, la fatxada blanca del castell, el flonjo tapís de la frescal prada, y les avingudes sombres per ahont se passejava les tardes d'estiu... y encara aquets pensaments li feyen passar bones estones.

...Però també varen fugir aquets temps de recordació. Les forces li varen mancar un día. Ja

Ara treballava, era útil. Transportava peniblement sobre ses costelles, les saques de farina y de grà que'l moliner li carregava sense contemplació, dessota de les quals les seves pobres cames seques flaquejaven insegures com caminadors de fusta, quan empenia una pujada. Tenia un escassísim pinso a l'estable y quan ne sortia, el bast li pelava crudelment el ventre. Els guarniments eren d'un cuiro dur que feya sanchinar ses espatlles. Y quan entrava a la cort y s'ageya al

no servia pera aquell treball del molí. Uns dolers que a voltes el prenien, el paralisaven sovint. El moliner se'n va desfer. Llavors un altre home'l comprà. Aquet cop fou el martiri lo que esperava al cavallet dels somnis rosa. L'home conreuava un bocí de terra, del qual podia viuren ab prous feines, y com que un gros cavall es massa costós, pera llaurar, havia pres un cavallet. ¡Oh! collar que fereix l'espatlla! ¡La corda que raspa impietosament els flanchs!.. y les pedres que maseguen les potes. El Drasrem les va conèixer totes aquestes miseries... De bon matí, ab el fret, ab la pluja, sortia resignat, trist, y com els seus vells membres s'entorpien, y's rebelaven contra'l treball, un raig de garrotades batia ses costelles cada día. Se trobava deformat, inflat, les seves orelles lasses penja-

el seu goig, el seu pretext pera viure. De día ella'l seguía al anar al camp. Corria, darrera l'arada, flairant la terra oberta per la rella, y empaitant les bestioles que sortien esverades dels seus caus subterranis; o be lladrava saltant y giravoltant al davant de son pitral, alegrant ab les seves cabrioles la monotonía del llaurar.

Els vespres, ella anava aprop del cavallet, y s'ajeya en sa companyia, y tota petita enrotllantse tant com podia, s'adormia entre les seves cames peludes, y aquet contacte tebi y vivent rescalfava'l seu són glassat.

***

Vingué una tarda de tardor; el cavallet, la gossa y l'home, eren tots tres a llaurar.

Feyaun sol calent—d'aquet sol baix d'octubre del qual els raigs cremen a hores sense arribar a escalfar l'aire.

El cavallet caminava penosament empleyant tot el reste de forsa que li restava, y l'home impacient y brutal l'aplanava a cops y a renechs.

La Fineta també estava trista. S'havia tornat aixís d'ensà d'uns quants dies. Ja no se la veyia a dreta y esquerra, lladrant, saltant... Ja no flairava els solchs, ja no s'ocupava més del cavallet, el seu amich.

—Tras... tras... tras...

ven; havia devingut lleig el Drasrem...

Y després, ¿quin repòs esperar quan se n'entornava el vespre? Per abrich, posts mal ajuntades; per racció palla tallada, y pera dormir la terra humida que acabava d'immobilisar els seus membres adolorits.

Tenia emperò, una consolació: «La Fineta», una gossa peluda, sense raça, sense línies, sense formes, magra, malaltissa, bornia, y que coixejava miserablement.

Era la seva companya, la Fineta, y la seva alegria,

—¡Ah!
—¡Oh!

DIFERENCIES POLICIAQUES

(A Anglaterra). La miss:—Policeman, fassi el favor de detenir a n'aquet tipu que m'està molestant ab les seves impertinencies.

Caminava gravement, la cua baixa, y una tos seta ofegada, li feya trontollar sovint els flanchs escarrancits. Tenia mirades tantost mortes, tantost ràpides, ara de travers, ara fixes...

Tot d'un cop s'abrahonà contra l'home y se li arrapà al peu. Després més amunt, al tormell, tot deixant escapar un bramul ronch, com un cant de gall escanyat.

L'home's girà sobtadament y mirantse'l gos ho compregué tot: aquella bestia sofocada, bavosa, la cua nerviosament aplacada al ventre, aquells espasmes, aquell pit sotmogut... No hi havia dubte; ¡era la rabia!

Llavors, ab flema de pagès, sense pensarshi gens, s'avençà, prengué la gossa per la pell del coll, fortament, evitant que les dents li arribessin. Ab l'altra mà li agarrà la cua y fent giravol-

tar la bestia a l'aire va rebótre-la contra la fita termenera, y d'un sol cop li badà'l cap.

Després, havent lliensat el cos enllà, —¡Au! va fer simplement.

Mes el cavall girant el cap, ho havia vist tot d'una mirada plàcida; el seu esperit no havia rebut cap sotrach; la mort no l'havia pas esverat y no obstant, morta la Fineta, era quelcom d'ell que se n'anava.

Solament, quan l'home li cridà: «Au» restà en plassa, indòcil.

—¡Au! Au! —repetí brutalment l'home batent-lo ab rabia.

Y com l'animal s'obstinava, l'home aixecà'l bras, jurant, y li estellà son garrot pel cap.

Aquet cop la mesura era plena. Al sentir el cop, encara'l pobre animal probà de donar un

DIFERENCIES POLICIAQUES

(A Barcelona). El guindilla:—¡Olè tu mare, tu pare y el monaguillo que te puzo la zal!... etc.

cop de coll, però l'arada enfonzada en terra resistí al seu feble esforç. Els tirants s'afluixaren, les cames vacilaren, el seu cap s'omplí de brugits confosos, y plegant els seus genolls dèbils, caigué pesant com una massa. Ni crits, ni cops el feren aixecar. Llavors l'home prengué's guarniments, se'ls carregà a les espatlles y se n'anà pausadament a casa.

El cavall va restar sol extès sobre'l camp desert. El seu cap reposava encastat a terra. El seu ventre's commovia penosament en els darrers espasmes de l'agonia, y talment aquella massa rodona y grisa ovirada desde lluny, en mitg de la plana, rompent la linia monòtona del horitzó, s'hauria dit un bony en la planuria. Dels seus ulls, l'un, aplacat en la terra, era clos, apagat, sech. Però l'altre, l'altre era inmensament obert y acullia tota la llum del día... Y com en aquesta hora el sol acabava sa cursa, fou un quadro marvellós lo que's reflexà dintre d'aquest ull.

Els arbres, les pomeres llunyanes, s'hi reproduïen en petit, escampades a intervals entre casetas, sembrats y pasturatges. Un molf s'hi dibuixava també, marcant sobre'l cel la creu minúscula de ses ales. Y aquet cel era un enlluernament, era tota la gamma jugant ab els núvols! N'hi havia que formant franges d'or y de porpra gronxaven masses moradenques dintre d'un bany d'èter inflammat. N'hi havia d'altres que formaven caos movibles de vapors ricament illuminades, revestintse de totes les colors del prisma: del vermell viu a l'ocre pàlit, del groch esclatant al blau fosc... Era tota una immensitat lo que hi havia dintre d'aquest ull! Tota la profunditat de l'infinit!

Mes, ben aviat esdevingué vidrós. Les imatges que reflexava s'esborraven... El blanch devingué glutinós y vert. L'ull s'apagà. ¡El cavall era mort!

MME. DE HAUSSY.

Urbemania

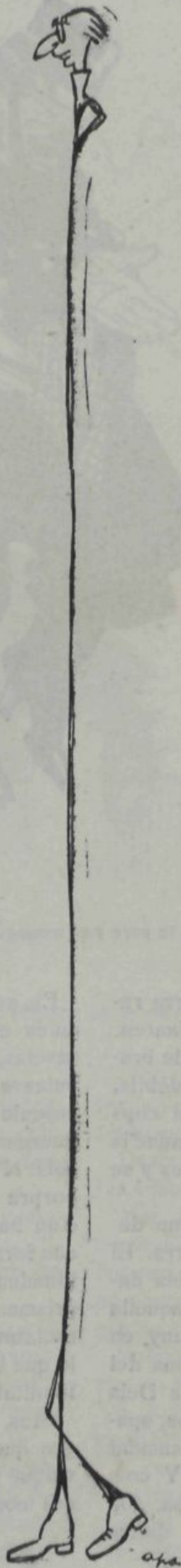
Dreta al lliandar de la ennegrida porta,
negats els ulls pel plor, l'ànima morta
per la desdítixa fera
que fills y nets li ha arrebatat a l'hora,
la mare, entre emboirada polsaguera,
contempla devallant cap a la plana,
els boscos y turons deixant enrera,
el trontollós perfil de la tartrana
vers l'horitzó esfumantse,
com enfilall de blanca nuvolada
que cingle avall l'enmena la ventada.

També enmena'l fill seu, l'herèu, la vida
de sa llar, avuy trista y solitaria,
en mitg dels fruiterars, vinyes y feixes
que a son actiu esfòrs treyen florida
y hont a l'ombra d'arbreda centenaria
pasturant els remats, arrèu mostraven
sa borralluda pell de flonja llana,
en tant que'ls xaragalls dels cims baixaven
ses cristallines aigües a la plana,
enmirallant el cel, corrent pressoses
entre marges de flors, cap a les terres
que al frech de ses besades amoroses
fecondaven ab dolsa gentilesa
els dolls generadors de la riquesa.

Mes ¡ay! la nora en la ciutat nascuda,
de son esclat fervent enamorada,
per entre'l joy dels cants de la batuda,
en el tragí de la enfeinada brema,
baix els ombrívols pins de la clotada,
en els marges brodats de ginesteres,
sentint els refilets de la aucllada
y en mitg dels jochs y balles de les eres,
pel trist rosèch de l'anyoransa opresa
se sentí corgelarse de tristesa.

També al herèu l'ha atret la ciutat bella;
també a llur sí lo crida
ab sos plaers y sa agitada vida;
també en son cor, s'han despertat tot d'una
desitjos y ambicions d'una altra mena,
cercant per nous camins una fortuna
que'ls seus passats, ab treballosa vía,
li llegaren al sí de sa masia.
Y, a ell, amo y senyor de plà y montanya
que reb d'homes y fruits el vassallatge,
son foll desitg l'empeny vers terra extranya
hont ningú ha de fè esment de sa existencia,
y hont en llogat estatge
han de darli mesquina y amidada
¡fins del astre del jorn la llum gemada!

Y avall, avall xafant les farigoles
dels boscos, hont infant, els nius cercava
corrent per sobre motes de violes,
blincant les branques de l'arbreda ufana,
que apar gemega al frech de la tartrana,
se'n va ab els seus l'herèu, mentre a la mare
arrapada al casal, com al vell roure
de centenaria soca, l'eura ardida,
li apar veure a la llum esgrogueida
del sol ponent, que les vessants rosseja,
neulirse'ls ceps en les frondoses vinyes,
assecarse les gerdes oliveres,
als fruiterars, les tendres flors caigudes,

l'agram xuclant els blats; les amples eres
sense pallers, ni garbes, ni batudes,
y en mitg d'eixa visió de greu tristesa,
abandonant sos nius de la teulada,
fugí'ls aucells, en ràpida volada,
vers un clap d'estirades boires grises,
mentres que al vell escó, a la llar sagrada
hont fills y nets creixien y resaven,
extranya gent ¡com a senyors manaven!

DOLORS MONSERDÁ DE MACIÁ.

Solidaritat

S'ha alsat un clam de tota Catalunya
per vindicar sos drets sempre ultratjats,
y va el ressó escampantse a terra llunya...
¡hont sia que s'anyoren llibertats!

A nostre clam responen echos nobles
que, atravessant l'espay, volen aquí...
¡ja no som sols! Ardits uns altres pobles
desitgen ab nosaltres fè'l camí.

Una ideya ha esbombat la nostra terra
—¡ideya de Justicia y Germanor!—
no un crit desesperat d'odi y de guerra
sino un càntich de vida inflat d'amor.

La nostra terra vol—puix li pertoca—
la seva llibertat d'un temps més gran.
Del arbre de sa Historia té la soca
¡y espera que'ls rebrols refloriràn!

Per xò de lleys tiràniques s'indigna,
desitja germanor, sè esclava, ¡may!
Per xò respòn dressantse a qui li signa
l'ultratge si's dibuixa per l'espay...

Per xò crida als bons fills d'altres montanyes
filtranlos-hi en el cor sa aspiració,
puix du la nostra terra en ses entranyes
l'arrel de la Justicia y la Rahó...

L'arrel d'aqueix gran arbre milenari
per forsa engendrerà la Llibertat...
Llavores Catalunya, el seu calvari
d'espines y dolors haurà acabat.

Llavores, fent sardana ab altres pobles,
només besos d'amor se sentiràn,
y a nostra Catalunya d'anhels nobles
pa a taula els oprimits sempre hi tindrán.

S'ha fet el llas; ¡tremolin els falsaris
de voluntats d'un poble brau y fort!...
¡S'ha fet el nuch que ha de segá'ls contraris
si priven nostra nau d'entrar a port!

¡Ah! ¡si no's trenca aquesta gran llassada
que hermós serà del poble el despertá!...
Damunt d'aqueixa Espanya esportellada
l'Iberia nova s'hi alsarà!!

J. AYNÉ RABELL.

—Tinch de carregarme un matalàs al coll. ¿Que sabèu si pesa molt un matalàs?
—No ho sé; els matalassos saben lo que peso jo.

—M'he gastat 50 duros en una ombrela per la dona... y li ve ampla.
 —Si que es trist.

Recort d'istiu

Al amic d'Espineubes Jaume Pallarols

ESPINEUBES es un poblet arrapat a un estrep de la soperba serralada montsenyenca. Es deliciós ab tot y sa mateixa solitud y rural indolencia. Pobres cases, negroses y aclofades pel pes dels anys, formen grupo al entorn del airós campanar que corona una hermosa esgleiola, remarcable fàbrica d'estil romànich, ab sa senzilla, però elegant, portada de primorosos capitells; el fossaret hervat; la casa rectoral y la segrera; tot ab el tirat de sublim tristesa, brillant poesia, la poesia dels paratges quiets, que atrau als cors aimants de la veritable bellesa, la que's desprèn de les joyes que'ns llegà l'antigor, y que pochs pobles, per desgracia, saben guardar.

Els moradors d'Espineubes passen y traspassen enfront d'aquell monument sens adonarsen de sa grandesa, en que s'ia ja caiguda; y allà en aquell clos de pau, de quietut y de bellesa que tothom admira, se'ls van escorrent els jorns de

la llur vida. ¡Que vegades hi he passat per aquell poble de montanya! Son temple, sos estrets carrers, ses pobres cases y sos habitants me son familiars, y no deixo d'anyorarlos quan algún destorb me priva de volar al menys dues vegades l'any per aquella disbauxa de montanyes, per aquelles enciseres valls y rierals frondosos.

No fan pas gaires dies que hi tornava pel cantó de Viladrau. Se'm cloguè'l jorn, jorn hermos d'Agost, al sot de Masjoan, y vaig fer l'ascensió al poble a la claror de les estrelles que parpellejaven en la blavor del cel. La monòtona cansó d'un pobre vell tornant del tros me feya pesada la ruta, y més encara'l perfidiós cridar d'un boverot que no parava de martiritzar als dos vedellets que seguïen amorosos a la vaca, que calmosament y esbrotant pels marges feya cap al cortal.

Entrava al poble atollat en la foscor més espessa; ni una ombra creuava'ls carrers. En alguna que altra casa s'hi veyia un llum al fons de tot. L'hostal m'obrí ses portes; no hi havia la mateixa gent d'abans, y, es clar, semblava trobarmhi estrany, y sentia l'anyoransa de la patriarcal franquesa.

Silenciosament hi feyen cap alguns coneguts, entre ells, vos, amic, ab qui conversarem llargament de coneixenses velles y de llibres, de política... de tot.

Nit enllà vaig retirar-me a la cambra forsa espayosa, neta y ventilada. Feya estona que era al llit quan vaig sentir la temptació de abocarme a la finestra y cóntemplant en el silenci de la nit serena les meves estimades montanyes. Després de passejar la mirada pels cims la torní a sobre la massa informe que a mos peus reposava. ¡Quina quietut! Ni un remor, ni un sol xiscl de l'òliva, la reina de la nit; tot dormia.

Feya estona que profundisava'l motiu de aquell nocturn, quan m'avivà un soroll de veus fosques y monòtones. Venia d'un recò extrem del carreró. Poch a poch y parant més atenció poguí distingir el rès calmós del Sant Rosari que esgranaven veus cansades. ¡Santa y Salve! Cadena de flors dolcíssimes que tantes voltes he trenat. De cop, després d'una oració llarga com l'etern recort de qui anava endressada, parà'l rès y tornà la quietut que ja deuría eternisarse; però fou torbada de nou per un esgarip dolorós y un plor ofegat de dona que durà poch, car el trencà un cop de porta sech y esborronador, y... res més. ¡Quina tristesa'm deixà! ¿Un drama rural, potser?... Y vaig sentir ansia de resar el Sant Rosari, boy aclofant-me al llit.

Engorgats en les lluites de la vida, allà baix a la ciutat, ¡deixem de resarlo tantes vegades!

ANTONI BUSQUETS Y PUNSET.

Recorts d'infantesa

¡Oh el dolç recort d'aquelles tardes clares
y d'aquell cel tan blau!

¡Oh la gran llibertat vora la platja
hont hi cantava'l mar!

Aquells companys dels jochs de ma infantesa
Deu sab hont s'han perdut.

Uns la nau se'ls ha endut enllà de l'aigua,
altres la mort més lluny.

Aquells pescadors joves, valerosos,
ara ja's van fent vells,
y aquells vells d'allavors, els que encar viuen,
ja no s'aguanten drets.

Sols el mar es igual, canta que canta,
cambiant de color sota la llum,
ab l'ajogassament de les onades
y ab l'horitzó allà al lluny.

La sorra ha canviat, però encara sembla
la mateixa d'abans,
com semblen els mateixos aquells lliris
puríssims que s'hi fan.

¿Per què ja no m'ompliu, tardes serenes,
de vostra serenor?

Infants d'avuy, ajogassats, xisclaires,
¿per què ja no'm cridèu als vostres jochs?

Deixeume fer al mar junt ab vosaltres,
partius ab mi vostre sabrós brenar,
anemsen lluny que guaitarem la posta
de ben endins del mar...

Mes ¡ay! la bona mare qui sotjava
la nostra barca que's perdía al lluny...
La mare qui'ns cridava, y sa veu plena
extenentse's fonía en la quietut...

¿Hont es aquella mare qui temía
ab maternals neguits,
que la vèyem petita, en mitg la platja,
movent els brassos com aucell ferit?

Nosaltres allavors no la crèyem
y seguíem bogant...

¡Ay, companys! Si avuy, dès lluny de l'aigua
la sentíem cridar!

¡Quin dalit de volar cap als seus brassos!
¡Quin frisar de petons!

Oh, anemsen lluny, que encar que sigui en somnis
vuy veure l'anyorada aparició.

R. SURIÑACH SENTÍES.

Del meu poble

Acudits rigurosament històrics

EL senyor Manel anà a Madrid no sabem si per assumptos polítichs o de negoci. Al arribar, la primera visita fou pel seu parent Pere García y, després de totes aquelles preguntes y respostes propies del cas, li digue-

ren si volia anar al teatre, puix ells tenien dos butaques abonades però, per rahons que ja digueren, no hi podien anar aquells dies. El senyor Manel, que en això de teatres li tocaven la cama del mal, acceptà de bon grat el, per ell, preuat oferiment.

En essent a la nit, l'home agafà la capa y com encara no havia visitat cap amich ni més parent que l'esmentat García, se'n anà sol solet cap al teatre de la Comedia. Un cop allí deixà en una

JARDÍ

IVO PASCUAL

de les dues butaques de que n'era posseïdor el seu abrich y s'assentà comodament a l'altra.

Mes, vetaquí que al primer intermedi, mentres l'home se'n havia anat a pendre cafè, trobà que s'havia assentat en la butaca del abrich un gosset que *paliquejava* tranquilament ab una noya vehina y que, pera major comoditat, li havia traslladat la capa a la butaca hont s'assegué durant el primer acte el senyor Manel. Com no podia per menys, va picarse y encarantse ab el novell festejador li digué:

—..... Perdoni... ¿vostè m'ha tret l'abrich?

—Si senyor; l'he posat a la seva butaca.

—¡Oh! es que aquesta butaca també es meva.

—¿.....?

—Sí, senyor; jo quan vaig al teatre compro dues butaques: una pera mi y un'altra pera la capa.

***

La familia del senyor Ramonet—ja que tothom el distingia pel nom y no pel cognom—era, en *aquell* temps, de les més conegudes del meu poble. D'ell se'n conten bastants acudits, però cap com el que originà la frase de «pòrtali formatge de càl Ramonet».

Diu que va esser aixís:

La esmentada familia tenia una noya a dida. Un día, de bon matí, comparegué'l didot.

—¿Què tal, Ton, vos per aquí?—Y a sa afirmativa resposta vingué un reguitzell de preguntes sobre la noya. Si caminava; si plorava molt; quantes dentetes li havien eixit; y si la dida; y si la cullita; y la verema y les olives, etc., etc.,

es a dir, tot allò concernent a la dida, la noya, el didot y'l tros.

—¿Que encara no havèu esmorzat?—preguntà el senyor Ramonet.

—No *sinjó*—digué'l Ton.

—Ves, Carme, pòrtali pa y formatge que farà un trago.

La senyora Carme estengué un tovalló al cap de la taula, hont hi posà mitg formatge completament *incólume*, pa, y'l clàssich porró. Y'l Ton, demostrant un talent (*) a tota proba anà desembastant aquell esmorzar boy contestant y comentant les preguntes que la família del senyor Ramón novament li feya referents a la dida, la noya y la cullita.

—Pare—digué a mitja veu la filla gran:—el Ton se'ns menjarà tot el formatge.

—Tens rahó, noya; calla, ja ho arreglaré—y ab aquell posat bondadós que li era tan peculiar al senyor Ramón, se'n anà cap al Ton y boy afalagantlo li digué:—Ja sabèu que aquí se vos aprecia y que per res del mon voldríem que us passés una desgracia, amich Ton....

—Igualment jo, *sinjó* Ramonet; ¿y per què ho diu això?

—No vos ho prenguéu a mal; no creguèu que ens sab greu de que vos mengèu les coses de casa, molt al contrari, però si us haig d'esser franch, per lo molt que vos aprecio vos recomano que no mengèu massa formatge.

—¿Per què?

—Perque si se'n menja massa d'aquet formatge fa perdre la paraula.

—¿De veritat, *sinjó* Ramonet?

—Com la llum que'ns enllumena.

—¡Recristo!—y tot posantse'l tros que quedava a la butxaca, va exclamar:—no'm vindrà poch bé: ¡la dona que no calla may...!

***

L'ilustrat y respectable senyor Andreu Pech, cultivà sempre la sàtira refinada, però demostra que ja de jove li eren naturals els seus acudits la següent anècdota.

El pare del senyor Andreu—quan aquet era jovenet—comprà un xorisso de Vich, quina compra sigué un verdader aconteixement dins d'aquella moderada família.

A l'hora de dinar, en essent als postres, se tragué a taula'l celebrat xorisso y'l vell

(*) Al meu poble, del que té molta gana ne diuen, la pagesia especialment, «tindre talent». Y si s'està desganat diuen «fulano està destalentat».—N. del A.

Pech repartí ab molta equitat y, per cert poca abundancia, una rodanxeta a cada hù. El jove senyor Andreu se tragué un bossí de paper de la butxaca y embolicant aquell casi bé tel de ceba, se'l guardà cuidadosament.

—El deu voler pera brenar—digué pera sí mateix el vell Pech.

A la nit se repetí la operació en la mateixa forma del mitgdía, y quina no sería la sorpresa del pare del senyor Andreu, quan vegé que'l seu fill tornava a guardarse la segona rodanxa, en el mateix paper ahont encara hi havia la primera.

—Y donchs ¿què'n vols fer d'aquet xorisso?

—Vull fermen unes ulleres.

M. ROMORERA.

—C'est mignone cette femme, n'est-ce pas?

—¡Y què ha de ser *minyona*, home de Deu, si'n té tres de *minyones* al seu servey!

EMPRESARI EXIGENT

-Ho fa molt superiorment, però no'm convé.

-¿Y donchs?

-Desde l'invent den Marconi, busco un funàmbul que passi la maroma... sense filferro.

J. B. VERJAS

Nocturn

(A Joris-Karl Huysmans)

DE STUART MERRILL

Encén la lluna, palida, sobre l'estany brunyit,
mirall de glories d'or, una emoció de flames.
Tot dorm. Sols, tristament, un rossinyol de nit,
malalt d'amor, modula dolç cant entre les rames.

Ja no vibren els vents en el misteri verd
del brancatge: la lluna ja ha fos llurs veus nocturnes
però, a través del dol del fullatge entr'obert,
plouen els blaus petons d'esteles taciturnes.

Allí, la voluptat de somnià en la mort,
a l'ànima de tot, pera adormir-la, arriba.
L'esforç del bosc, hi hà voltes que resta quasi mort
sentint del transformar-se l'estremitut furtiva.

Esborren el fullatge les boires breus, subtils.
De l'atzurenc zenit regala la rosada,
que, en delicades perles, s'incrusta en els pistils
dels blancs nenufres quiets en l'aigua sossegada.

No surt, de les tenebres, ni vol, ni veu ni vent:
no més, a cops sobtats, tant prompte creix com minva
la fressa llunyadana dels ecos d'un torrent
que a salts, de roc en roc, montanya avall s'estimba.

E. GUANYABÉNS, trad.

Nota d'istiu

VUY el joncar no frisa al buf de l'oratge y el mar tot just se mou ab ondulacions reposades y voluptuoses. Cap remor per la platja, com si entorn meu s'hagués sospès la vida. En la grisor

del cel he vist allunyar-se dues gavines, y després una polla d'aigua tota minsoya, que's migrava pels aigua-molls. Els aucells han fugit de bon matí terres endins, a poblar d'harmonies les arbredes. Fins han fugit les silencioses pastorelles d'estany, que ab tanta abundor trescaven aquets dies pel llimach estès en petites illes flotants o's gronxaven sobre qualque jonch solitari y blincadís al mitg de l'aigua.

Guaito al fons del petit llach, en el recó més apartat del camí dels homes. Y veig els cranchs escamarlats anant d'ací d'allà, removent pedretes; veig les anguiles que s'esmunyen arteres en la espessor de les molces, y la menudalla d'ignocents llobarrets, nascuts de totjust, que neden ab la tranquil·litat de qui no té malavolenses per ningú y es creu segur a casa seva. No's commouen ni s'apressen per rès; exploren llur demora confiadament y s'aturen belles estones y fan llargues, molt llargues dormides a redòs de les aigües.

Poch a poquet, sense moure fressa, endinso en l'aigua una mà ab l'índex estès. La mainada aquàtica no triga a acostarshi, pessigollejant-mel ab el morret bufó. Un peixarràs desconfiat se n'adona, fa un gran bot y vira lluny d'allí. Ha fet bombollejar l'aigua ab un glu-glu harmóniós. Y els peixets y jo hem seguit tan amichs com abans, y tot ha quedat altra volta en pau.

Torno a ma contemplació. Estich content per que ningú s'acosta a l'estany ab ralls, ni fitores, ni males intencions. Passen les hores. Llobarrets y cranchs y anguiles viuen ditxosos *ab mi*, *inconscients del be y del mal*, *isolats del món dels homes*.

Però vetaquí que de lluny m'arriba una veu. Es el carter... son els homes que'm criden. M'arriben noves de ciutat. Era felís sense estar alegre y agitat. Tot m'he estremit; totxament m'he alsat y he fet caure sense voler, a dins de l'estany, un gran munt de pedres y brossa, y s'han agitat y s'han enterbolit les aigües y s'han dispersat els animalons que tan a pler hi trescaven. El meu esperit tranquil y l'estany quietós

han frisat a l'hora. Afeccions y anhels que dormien en mi, tornen a glatir y a lluitar.

Estench al entorn una ampla mirada. El cel ja no es gris; la marinada ha comensat a bufar netejantlo de boires, gronxant els sarments de les vinyes que semblen bressarse a un dols panteig de la terra mare, y habillant les blaves ones ab blanquíssimes crestes d'escuma... Fins l'estany m'apar ara inquiet y frisós, imprimint tremolors a tot lo que retrata: als jonchs voverers, a les verdes tofes de l'hort vehí y a aquella coloraina, símbol d'humanes aspiracions, que dalt d'un pujol espatega al vent... ¡Una bandera!

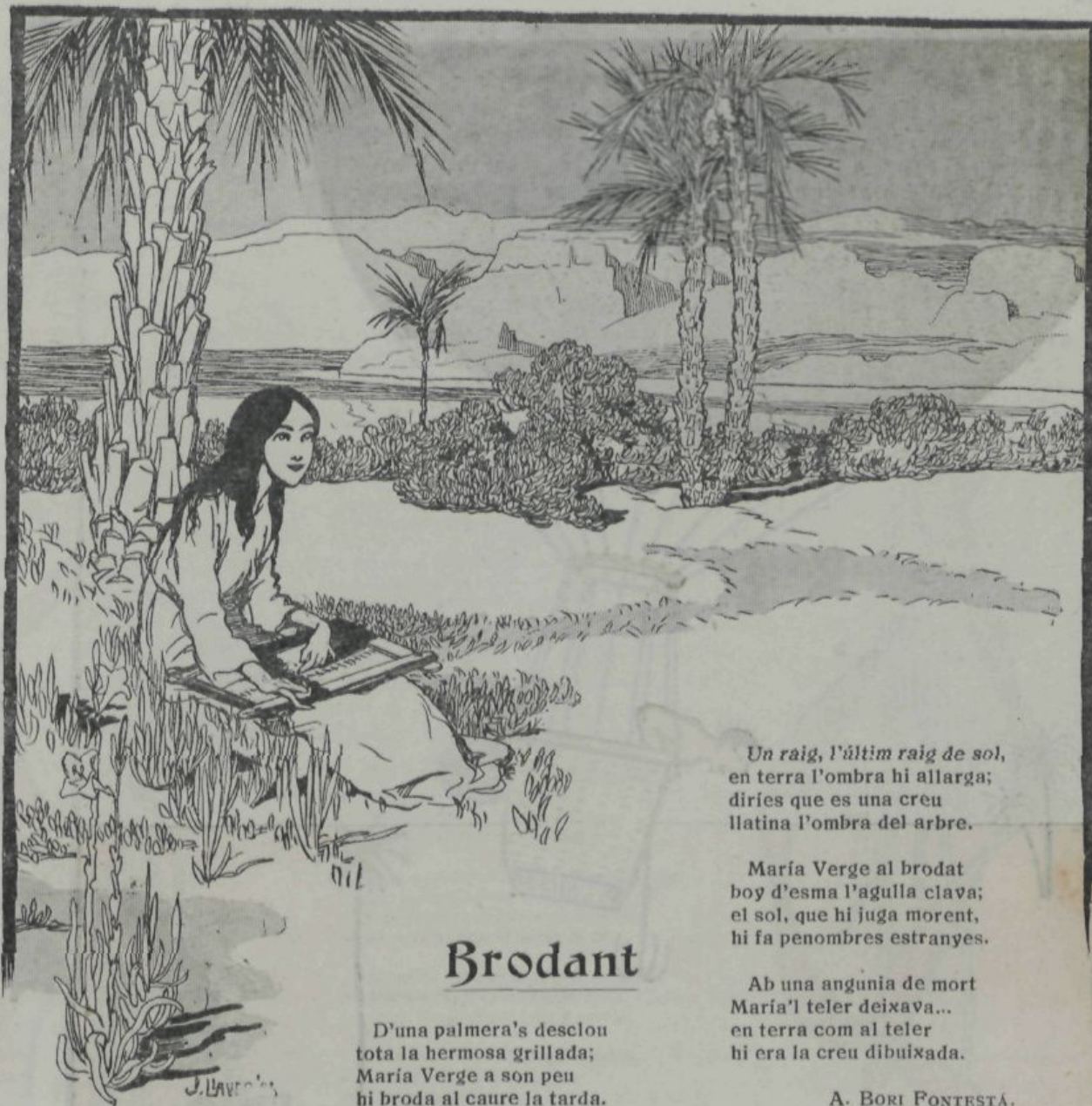
LLUÍS VÍA.

—Si segueix burlantse de mí, li trencaré'l bastó per les costelles.

—Home, vostè té l'ànima de ferro.

—Jo no, però'l bastó sí que li té.

Brodant

D'una palmera's desclou
tota la hermosa grillada;
María Verge a son peu
hi broda al caure la tarda.

Un raig, l'últim raig de sol,
en terra l'ombra hi allarga;
diries que es una creu
llatina l'ombra del arbre.

María Verge al brodat
boy d'esma l'agulla clava;
el sol, que hi juga morent,
hi fa penombres estranyes.

Ab una angunia de mort
María'l teler deixava...
en terra com al teler
hi era la creu dibuixada.

A. BORI FONTESTÀ.

Per una rata

(Històric)

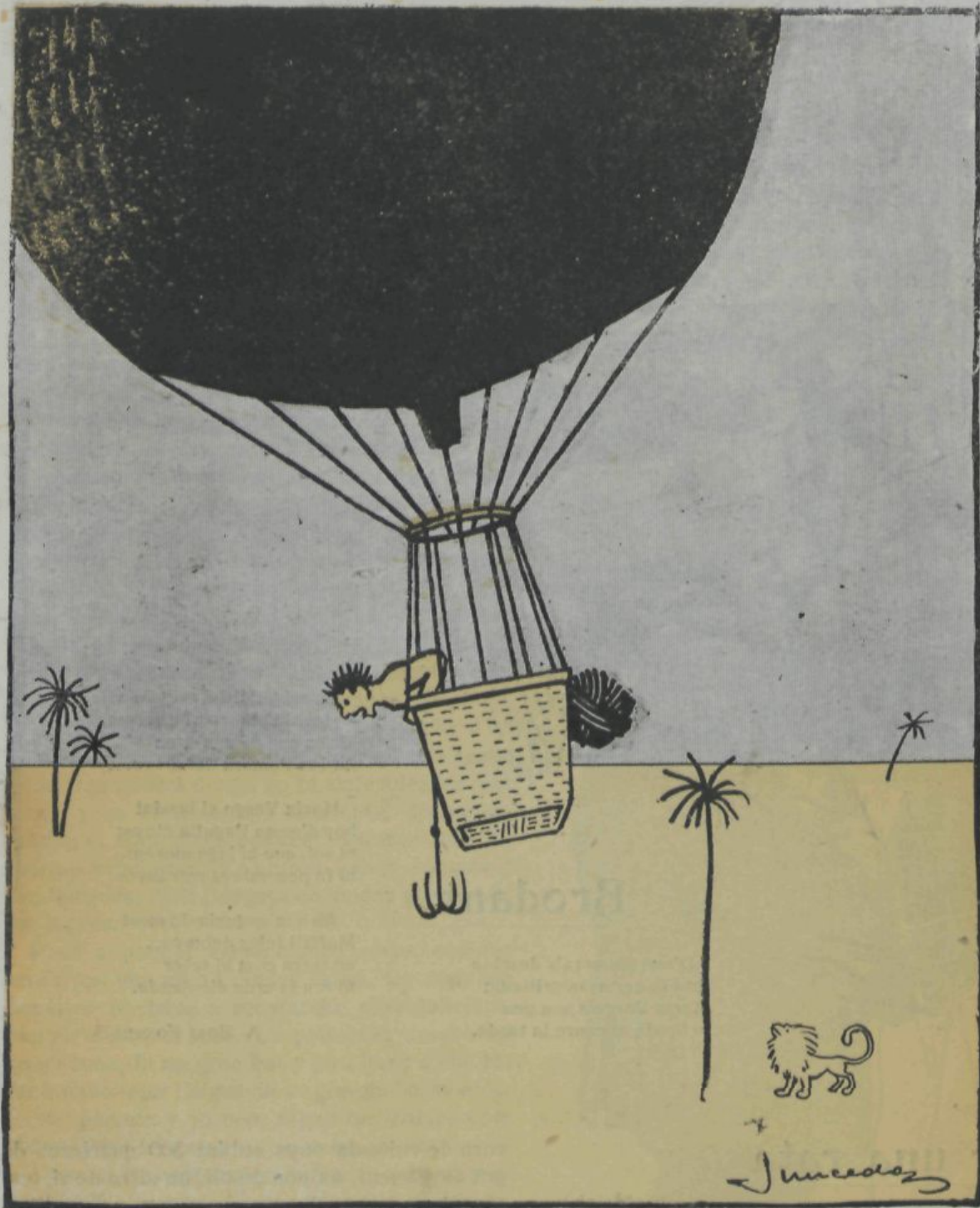
UN dematí, veient les dues criades que tenia el senyor Pau del Màs dels raves, que aquet no havia encara eixit de la cambra al anar a tocar les vuit, trucaren a la porta pera sapiguer si li passava quelcom d'anormal.

Durant la nit, el senyor Pau s'havia adormit en la del Senyor: y son nebot, herèu seu universal, un cop instalat allí, després de l'enterro y funeral se passà dies y dies, ajudat de Mossen Andreu, escudrinyant armaris y calaixeres pera posar mà al gran tresor que era fama devia haver deixat el difunt: un avar que's passà vora

vora de vuitanta anys cullint 300 quarteres de grà anyalment, un pou de oli, un altre de ví, omplenant un cabàs d'unses quan feya una tallada al bosch, ab prou feines menjant (y encara sempre del tròs), anant esparracat y no donant més que dues coses: el bon día y corda al rellotge.

Prò, com més buscaven, més minvaven les esperances de trobar la moma: els trespols foren remoguts, el teulat aixecat, cavades les corts, cellers. etc., etc., afora, aixugat el pou, vora les alzines, tot burissat.

Una nit, que per cert era de trons, llamps, pluja y vent, al anar a joch el nebot, vegé una ratassa dintre del quarto. Li mancà temps pera armarse ab una escombra, decidit a descarregar contra la bestiola tota la furia dels mals humors;

—¡Vatúia, el desert de Sahara!; y jo que volía anar al Pol. ¿De què'm serviràn ara'ls trajos de pell que duch a la barqueta?

y haventse enfilat, pujant per la cortina, a dalt de la robusta cornisa del march, que eixia uns dos pams de la paret, dret en una cadira que posà al cim de la calaixera, li pegà un cop fort, sense tocar la rata, però donant sobre el cantell de la cornisa se trencà l'escombra al mateix temps que li queyen a la cara cinch unses de perruca de les moltes y moltes que'l difunt havia anat posant per tot el llarch, y als sostres, y que

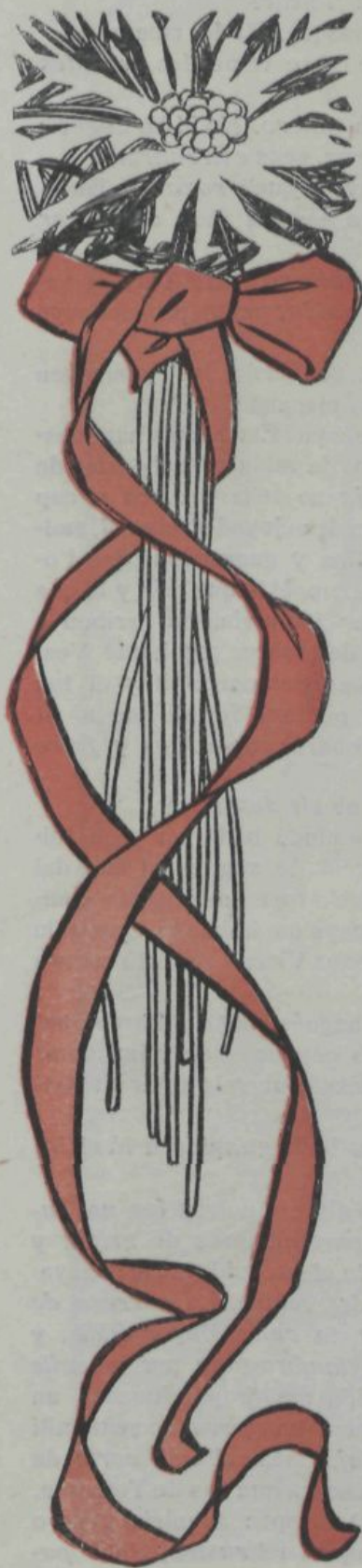
la pols no permetia veure ni enfilat allà dalt.

Y tanta fou la moneda que's trobà, que la casa se renovà de per dintre y per defora, comprant el nebot del difunt l'heretat de can Muxoni, que era propera y li feya pesa.

Mossen Andreu celebrà cinch centes missés y la rata també hagué la recompensa, podent escapar sense averia.

PERE CASANOVA.

Lema: *Sonets,*

(De la col·lecció florejada en els Jochs Florals de Molins de Rey.)

ELS POETES

Som els artistes, som els poetes,
som els cantaires de l'ideal,
som els apòstols, som els profetes,
som els prodigis de lo humanal.

Cantem la patria, cantem la vida,
de la bellesa cantem l'encís;
nostra paraula breu y exquisida
encanta al monstre, crida al sumís.

Passem com símbols sobre la terra,
y ab anatemes contra la guerra
y enaltint, sempre, la pau y amor,

romanem òrfens de malhaurances,
la lira ens porta les delectances
y es viure en somnis nostre tresor.

LES HERMOSES ELEGANTS

Som les hermoses, les-excelencies,
les elegides del Deu Amor
de la elegancia fosforescencies,
d'innata gloria, gracia y honor.

Passem triomfantes sembrant essencies
cada mirada flagella un cor,
al poder nostre rè hi poden ciencies,
ni lleys, ni armes, ni sabis, ni or.

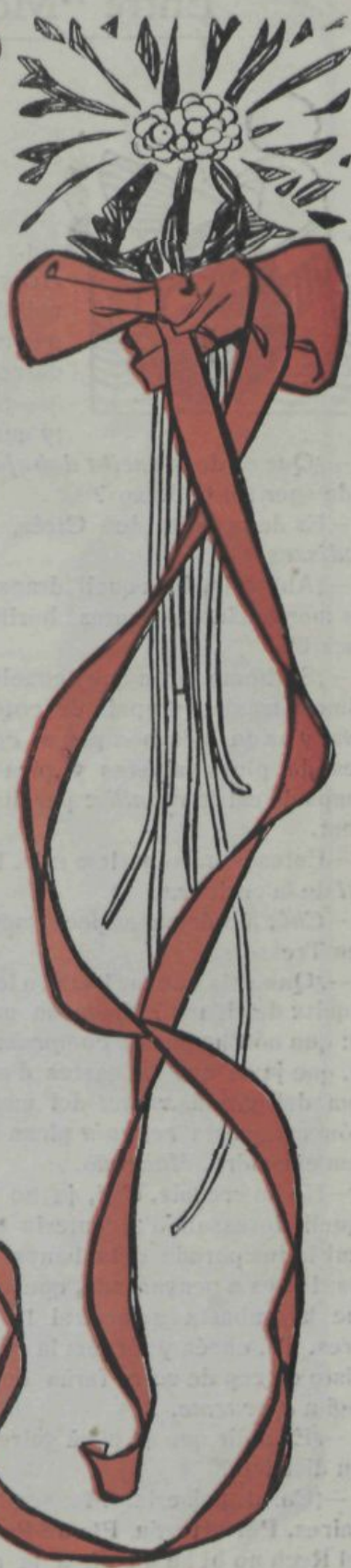
Fem-sentí als tristos el goig de viure,
pera nosaltres s'es fet el riure,
les flors, les plomes, pèls y corals.

Vivim en ritmes, fírteigs, sagetes,
atrayem pobles y fem poetes
que'ns nombren Reines dels Jochs Florals.

JOAN REDONDO.

apa

Entre "Mossegues"

SCOLTA tu, *fardasses*,
 ¿tens un xich d'engru-
 nall de la tabacalera
 per cargolarhi un ci-
 garret?

—Sí, noy tendre...
 ¡y que es de *prima!*

—¿Que es de la *vuelta dabajo*, per un casual,
 o de «per tot te deixo»?

—Es de la volta den Cirés, de cal *arregla-*
gadisses.

—¡Ah! vols dir aquell drapaire que compra
 les mercancies de puntes, borilles y restos de
 pacatilla.

—¡Sí, home, prou que'l coneixes! es el que'ns
 adinera més els grapats de cotó que *fem* a la
 riva; y'ns fa més bon pes al *copar* les canye-
 ríes de plom, aixetes y pica-portes, que en
 temps de calma *recullim* per distreure l'aburri-
 ment.

—Entesos, no'n parlem més. Dónem un *fede-*
ral de la cerillera.

—*Ché*, ¡no demanes poch! ¡sembles un *edecán*
 den Tressols!

—¿Que vols que me'l fumi a les fosques, aquet
 esquix de cigarro? Vinga un misto, home, vin-
 ga: que no t'he pas de *comprometre* la fosfore-
 ra, que ja sé que la gastes d'*upa*. ¡Som o no
 som del gremi, *xiquet* del meu enamorament!
 Dónem aquesta *reliquia* plena de mistos. Déi-
 xem encendre, *Madroño*.

—No ho creguis, *Ché*, ja no la billo: de tot
 aquell devassall d'argenteria que vaig fer du-
 rant la temporada dels banys, no me'n queda
 res; tot es a penyaranda, que allí dormirà fins
 que la subasta semestral la tregui a pendre
 aires. Té, encén y tórnem la candela, que ab un
 misto de cap de sofre faràn dos per quan me'n
 vagi a *ajocarme*.

—¿Es a dir que no hi hà gaire la vida avuy pel
 teu districte?

—¡Ca...! ¡miseria! Me sembla que mudaré
 d'aires. Per l'Hostia, Pla de Palacio y arrabals
 del Rech no hi hà un pà a la post. Tothom ja
 m'ha filat, m'han pres tant la fisonomia que jo
 crech que en quant me veuen fins amaguen les
 criatures, per por de que'ls en *etruri* alguna.
 ¡Tontos! ¿ves que'n faria jo d'un tròs de carn

humana? ¡Fossin pènques de cansalada o per-
 nils d'Estremadura...! ¡*Puede!*

—¡Sí que la balles magre, fill del meu cor!

—¿Y a tu, *Ché*, què tal te va per les *avenides*
 de l'*ensanche*?

—Lo mateix te dich, *salero*. No hi hà *negoci*:
 molts dies vaig a *clapar*, sens *estrenarme*.

—¡Home, es estrany, tu que't *rozas* ab l'aris-
 tocracia! Allí sempre es més fàcil *arrambar*
algo de profit.

—¡No ho creguis, *fraterno* meu! Avuy el se-
 nyoriu va ja de *capa caída*; molta prosopopeya
 y poch *calés*.

—¡Be... però de *quincallería*, be'n rumbegen
 els senyors de camisa planxada!

—¡Falornies! vethoaquí. Els homes han des-
 terrat els *cronómetros* de valúa, tots el gasten de
líquen, que a la *caja* no te'ls estimen a cap
 preu: les *madames* molt enjoyades, això sí, mol-
 tes cadenes, penjarelles y guarnicions que t'o-
 fusquen la vista, però... ¡psè! la que més y la que
 menys ho porten per fanfarria, no arriben a
 valer aquesta pipada de tabaco, ¡egoistes! Ves,
 compromet la teva integritat corporal y el teu
 bon nom en l'ofici, per una futesa que ni al
 carrer de l'Aurora trobaràs cap *draps y ferro*
vell que l'avalori.

—¿Que no fas res ab els *descuits*?

—No, ratolí meu, ja ningú bada: en prou fei-
 nes, faig per una racció de *sèques* al cap del
 día. Me sembla que me'n torno a Valencia qual-
 sevol hora; allí al menys un hom s'hi campa la
 videta; el carrer de Sant Vicens, no està encara
 gaire explotat.

—¡Ni may, que jo hagués vingut a Barcelona!
 ¡Encara diràn que'ls catalans son bona gent!
 ¡*Rediós*, quin mal pensament vaig tenir al dei-
 xarme ensarronar!

—¿Que't guanyaves be'ls *ganypis* a Madrid,
 estrella meva?

—Ja ho sabs tu; jo allí era un rey (es un *su-*
poner, ¿eh?). Ab un parell d'hores de *gripia*
 y estant sempre al *tanto*, desseguida me la guanya-
 va la *subsistencia* del ventre. La *carrera* de
San Jerónimo avuy, la *calle Mayor* demà, y
 de tant en quant una *llambragade* per la *calle*
de Toledo desseguida me proporcionaven un
negoci aprofitable; aquí una pessa de seda, allí
 una *bombonera de lujo*, més enllà un *corte* de
 panyo d'Inglaterra (encara que fos de Terrassa,
 s'anomenava anglès,) sempre adquiria gènere
 per proveir les barraques del *rastro*; els *ropa-*
viejeros ja'm coneixien: quan me veyen arribar
 ab el *farcell fet*, tots m'estiraven... ¡com que
 sempre'm posava a la rahó! —¿*Qué ganga nos*
traes hoy, muñeco?—me preguntaven; y jo vinga
 desseguida a desferme del correatge y ab les

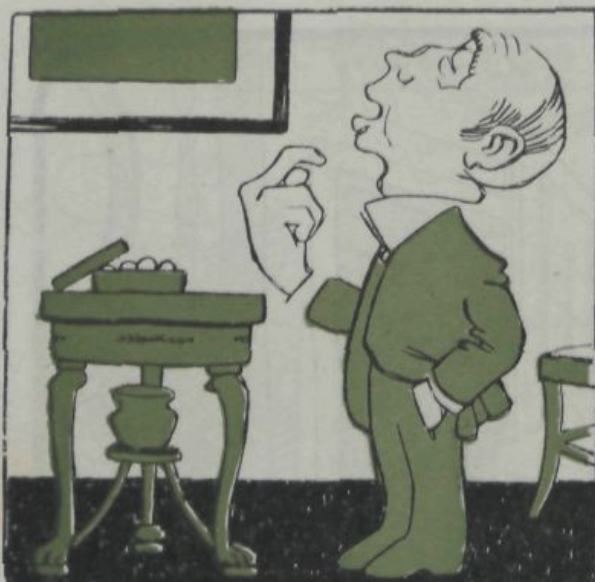

LA VISITA DEL METGE

—Me'n vaig a un enterro.

—¿D'algun client?

—No, senyor, no: a n'els dels clients no hi vaig pas; no m'entendria de feina.

Al Sr. Xipell el metge li ha receptat unes píndoles massa grosses; no se les pot enviar per més esforços que fa.

El metge li diu que si no les pren no li assegura la vida.

manos bien lavadas, me'n tornava cap a la *Puerta del Sol* a fer el *señorito*.

—¿Per què vas venir aquí donchs, àngel tutelar de la meva animeta?

—¡Ay *Ché*, perquè's del *orden* ja m'havien filat! Ademés diuen que la *Modelo* no es gaire saludable: molts dels del nostre ofici hi han agafat reumatisme. Un colega'm digué:—Si te'n anessis a Barcelona, en els barris de Santa María hi faries forrolla; aquells *horteras*, encara estan per explotar; allí'm sembla que hi tens negoci a fer».

—¿Y, què me'n dius, *prenda*?

—Que aquell subjecte me va *tomar el pelo*. Els amos de les *tiendas*, son uns egoistes que no baden. ¡Dimoni de catalans que no deixen treballar per guanyarse la *minestra*!

—¡Tòcala, reyató dels meus somnis! No faig may ni una mala tombaga, ni un *monedero* de senyora. Jo crech que'm coneixen ab l'olor. Tant bon punt me poso al *aguayt*, els *clients* s'aguanten al *païro*, y no hi hà manera d'entrar al *abordatge*.

—¡Pirates!

—¿Que no has visitat encara el *Chalet* nou, *Madroño* de les meves ilusions?

—¡Ay fill meu, no me'n parlis! ¡Aquella casa es la *inquisición por dentro*! He passat allí dues quinzenes, quan els *ceres* han fet una requissa pels nostres allotjaments, però't juro que m'he ben *fastidiat*... ¡sempre sol! sempre tancat en el *confessionari* sense poder apendre cap *lissó* nova de ningú. Allò no son *celdes*,

allò es un drama de l'Echegaray titolat «más allá de la tumba.» Ni un hom s'hi pot refer de les fatigues; el *pilltre* no val rés, el *water* t'envenena, la *cámara* es poch higiènica. Vaja, francament t'ho dich, val més estar les setanta dues hores al *chiquero* del Palau de Justicia, que tota la temporada *reglamentaria* de la Gardunya... Y tu ¿que no l'has visitada?

—De *rejas adentro*, no, pero hi he anat algunes vegades en comissió a portar *municions de boca* a un *correligionari*, y per lo que he vist no m'han quedat ganes de deixarme ensarronar; m'estimo més unes quantes manotades de *dátils* dels *gures* y dels de la *secreta* que *enchiquerarme* allí dintre.

—Me sembla que lo millor serà canviar d'ofici, *Ché*: el negoci de la *gripia* està pervertit.

—Sí, però ¿quina teclatocarem?, el *cambiasso*, l'*enterro*, el *timo del portuguès*, el *encontrán* y la *carteta* ja estan massa explotats; ni'ls pagesos s'hi dexen enganxar.

—Creume *chico*, fes com jo: si vols fer forrolla llògat a les ordres den Paco Rubio: sempre't guanyaràs una *paloma* al dia, y ja'n tens per l'alimentació més principal.

—¿Quí es aquet fulano?

—Un *ganxero* que recluta gent per fer l'ofici d'*anti-solidari* y *armar-la gorda*, allí ahont convinga.

—¿Tu hi tens *franquicia* ab ell?

—¡Ja ho crech! Som amichs de temps; era la

El Sr. Xipell, preocupat com es de suposar, per la sentència del metge, se decideix a trobar la manera més

fàcil d'enviarse les pindoles. Y resol enviàrseles per ferrocarril (p. v.)

meva *pareja* al *abanico* quan sortíem de dos en dos a passejar pel pati.

—Donchs presentamhi... ¡però ey! no renuncio a treballar de la meva professió.

—¡Això may! ¡Si aixís tindràs un recurs més! Quan hi hagi garrotades, *corredisscs*, empentes y *jarana*, mentres ab una mà *rompes la geta* a un solidari (si's deixa) ab l'altra mà neteges la butxaca del primer que trobes, encara que siga dels nostres.

—Entesos; no'n parlem més, presentem y ja veuràs com te faig quedar com un home.

—Ja ho pots donar per fet; desde avuy seràs *socio* del *Centro* y formaràs en nostres files; per xò som companys, amichs y *correligionaris* industrials.

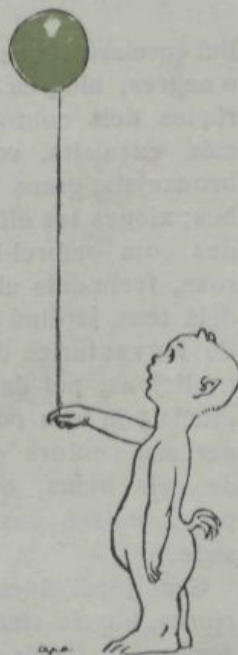
—¿Còm s'anomena aquet *Centro*?

—*La honradez de mocrática moralizadora*.

—¡Uva! ¡això es un títol ben xafat! Adeu, *Madroño*, y no te'n olvidis, carinyo meu.

—*Con Dios, amigo*. Ja sabs que sempre estem a la recíproca.

JORDI MUNTANER.

Instantania

A n'en M. Castany y na M. Solà

El cel es blau y resplandent,
un rossinyol alegre canta,
y el sortidor cau lentament
tot desgranant fresca complanta.

El brollador va fulgurant
com un ruixat de pedrería;
y pel damunt passen xisclant
els oronells en romeria.

En el bassal calmós y clar
esbarts de peixos s'hi rabegen,
fent a flor d'aigua espurnejar
sos lloms d'escata que perlegen,

Els girassols y mirambells
tots amarats per les ruixades,
s'amoroseixen ells ab ells
donantse franques abressades.

Y per l'entorn ab pas gentil
dòs damisel·les s'hi passejen;
son postureres com l'Abril
y sos cabells al vent onejen.

Tenen el riure cadenciós
com el mormull de la fontana,
y un pomellet gay y olorós
llurs fronts de verge n'engalana.

Desde'l portal del caseriu
Martha gaudeix del goig de mare;
y es que les flors a qui somriu
porten la imatge de sa cara.

Y llavors pensa ab son espós
que té ben lluny de sa posada;
mes, de ses filles al redós
veu sa figura venerada.

PERE FERRÉS.

UNA QUE HO ENTEN

- ¿Per què fas malbé'l ¡Cu-Cu! pera embolicar el berevar?
 —¡Com que tothom diu que es tan substanciós...!

Patró de les roses

Lema: *Sant Jordi*

NCIMAT en el lloch més alt de la ciutat qui dú al front corona de comtesa, s'ha deixondit avuy el vell palau sever, banyat pel sol d'Abril. Els rients

fays de llum se filtren per les paràboles de les randes de pedra, acaronen els llocs de les gàrgoles, y dauren les lloses de marbre en l'admirable pati ojival, hont fan espurnejar de topacis y esmeragdes els bells tarongers.

L'Audiència de Barcelona està de festa, car es avuy Sant Jordi: Sant Jordi, gloriós cava-

ller, patró de Catalunya. Y avuy, l'antich palau que la hermosa imatge guarda ab sa valenta actitud de deslliuransa, vessarà de perfums de primavera y d'alenades d'alegría pura.

Les històriques pedres semblen totes joyoses d'aqueixa festa anyal, qui, en tradició santa, fa esclatar en l'ombra fresca de les voltes el més genial, el més florit dels jardins.

Arrèu, arrèu es una vera inundació de roses: roses a dalt, en l'altar lluminós hont es venerada la imatge benivolguda de tots els catalans; roses y més roses: en les taules de les floristes que no's cansen d'apomellarles, en les mans de les dònnes y dels infants, en el pit de les donzelles, ab reflexes d'eixes mateixes flors, en llabis y galtes carminoses, en manats y garlandes, tot entorn dels lleugers capells d'estiu.

Roses blanques, immaculades, ab blancors de neu; lleument matisades de grochs y carmins; carnosos; ataronjades; ab pètals que flayren bò la fruita novensana; de ve-

llut carmesí; roges com la sanch; quasi morades o negres; alegres de totes les games del rosa; riques dels contorns més suaus, dels aromes més exquisits, voltades de fullatges verts o bronzejats; grans les unes com peanies superbes; xiques les altres y totes delicades, apomades com ombrel·les d'hortencies... ¡Oh! rosa, rosa, festa dels ulls, reina de les flors, avuy, dels teus jardins has vingut a esser sobirana de les centuries de pedra y de les històriques tradicions; pel damunt d'elles, enlaire la teva gracia y la teva poesia, y escampes arrèu generoses sentors de vida nova, y recordances de cels blaus, que cada corola ha guardat per aqueixes coses mortes de les edats passades!

Sant Jordi gloriós, patró de flors y de somriures, beneit siau, vos qui veniu per l'Abril a fer que la Natura tingui un esclatar de festa

sota les voltes de pedra grisa del palau solem-
nial!

Els gòtics florons de la vella escala del pati —avuy esdevingut jardí,— semblen rejoyenirse y somriure; els finestrals llampeguen ab esclats de pedreríes; y allà dalt, les gàrgoles fantàstiques riuen d'un riure bonatxó.

En les sales severes, immenses, habituades a les togués, tristes als parlaments oficialment buids, avuy s'estremeix voluptuosa, una onada invasora de sedes clares, de joyes brillantes, de plomes gràcils, de flors policromades.

Y'ls somriures de festa, els murmuris d'amor, les fresques rialles de l'amistat, els esguards de passió, les escayentes frivolitats mundanes, semblen haverse congregat per fondre l'eco dels sospirs y de les queixes, de miseries, desesperes y odis a que estàn avesats aquells murs entre els quins—anacronisme vivent,— floreix la flor de les verges y maduren les taronges.

Tota encatifada de velluts, guarnida com una comtesa mitg-aval per un torneig, la vella escala sembla assaborir la carícia suau d'aquell pujar y baixar de sabatetes fines, de baixos escumejants y perfumats, de sedes cruixidores.

¡Que lluny sembla,—y era ahir, y serà demà encara—el ressó de les petjades dels dissortats y dels criminals!

Arrèu, arrèu s'espandeixen esplets de festa, notes de colors gayes y perfum de llors... ¡Oh! ¡jaquet!... Aquet sobre tot, restarà sospès sota les voltes, entre ls fullatges dels florons, en les repises d'admirable treball artístich, com

un encens de festa dolça y consoladora, y romandrà allí, encara dies y dies, pera que'ls tristos presoners que atravessin els patis y les sales, sentin l'anyoransa de una llibertat florida y assolejada.

—
¿Quina barcelonina's llença al carrer aquell matí d'Abril blau y or, sense entrar en el Palau de la Audiencia, després d'endressar—de pas,— al bell Sant Jordi de marbre de l'Aleu, un gentil esguard en que la imatge de la Patria es coronada de roses, sense enlairar un petit somriure amable a les randes de pedra, a les ganyotes bonatxones de les gàrgoles, a les sublimes repises del vell palau?

¿L'heu reparat, aquell somriure, aquell esguard de la barcelonina? Es un «Deu vos guard» d'antiga coneixensa, que diu: «¡hola!... ¡hola amich! ¡vètem aquí altra vegada, joyosa de retrobarnos iguals! ¡Jo també, ja ho veyèu, soch la mateixa, la barcelonina qui vé a cercar com cada any el pom de roses que ha de florir la seva llar en la diada del patró Sant Jordi!»

—
¡Oh! gloriós Patró de Catalunya, Sant gentil y cavaller qui veniu en primavera a fer florir les roses sota les centuries de pedra, feu que la nostra terra, la del avensar valent, guardi sempre'l tresor y la joya de vostra santa tradició florida d'hermosa poesia.

CARME KARR

AL PEU DE LA LLETRA

—No'm tornis a portar 'perdius, que ja sabs que no m'agraden; si'acàs no t'obriré la porta.

Passa una llebra: ¡pum!! y el tret li surt per la culata.

—¡Noy, això es greu! T'haurem de portar a casa teva; has rebut tota la perdigonada a la pe: diu.
 —Porteume al hospital, que la dona no us obriria la porta.

Les Verges

Passeig matinal

El cel resplandeix d'una claror primaveral.
Les aigües del jardí fressegen remoroses.
Traspassa entre les fulles un aire matinal,
qui fa balancejar els lliris y les roses.

Les Verges pels camins passegen dolsament
llesant sobre les flors els seus esguarts dolcissims;
el seu posat té un aire sublim d'encantament
y els seus vestits dels lliris tenen semblars finíssims.

Y a n'el seu pas floreixen les trèmols poncelles
y passen per son cap alegres les aucelles
cantussejant sos càntichs d'amor purs y suaus;

y dins les pregoneses dels gays jardins frondosos
les verges poch a poch pels caminals flairosos
es perden y es confonen en mitg dels lliris blaus...

ANTONI PUGÉS Y GUITART.

El pa de casa

•Alegrijas humildes, humareda de hogar,
infantil balbuceo, borbollar de la fuente,
acariciad con suaves aleteos mi frente;
dadme un sueño de calma y un claro despertar. •

E. DIEZ-CANEDO.

EL vell moliner seya al llindar de la porta,
devotament encantat ab ses tres filles qui
dansaven melangiosament a son davant.
Augusta, la del cabell negre onejant y mirada
imposanta; Alicia, la de les blanques mans dolo-
roses, la dels ulls d'un vert covart y somniador;
María, la més amorosa, fresca y rosada, tota
ella com un pomell de flors de gracia y joventut...
El blanch y aromós molí que s'aixecava al cim
la prada humida, que era voltat de grans arbres y
nimbat d'un cel d'or antich, y cantava marcant el
ritme de la dansa. Cantava una gran cansó sen-
zilla, primitiva, una cansó immaculada com l'es-
cuma que sa roda irisava, humil com la fumarola
de sa llar y flairosa com la farina que sortia de
ses moles...

***

Deixant a ses companyes de dansa, l'Augusta,
la més gran de les noyes del moliner, digué a
son pare:—Vaig somniar que era lluny d'aquesta
casa y en un lloch de riquesa y de goig. Cambres
luxoses dintre palaus de fustes oloroses y pe-

dres colorades, dones guapes vestides de sede-
ries y enjoyades ab or y diamant, rialles de
foch regalimant en totes les boques. Y en aquella
terra de plaher m'hi encontrava contenta... Ara,
la cansó del nostre molí me sembla d'una mono-
tonia fatal, ja no m'encanta el llach quan enmira-
lla la ruentor del cel morint. Sento el rosech de
l'enveja en el fons de mes entranyes, mon cor
bateja per coses estimades y no conegudes, els
meus ulls cerquen claror més enllà de les mon-
tanyes...—El moliner va plorar, y entre sanglot
y sanglot contestà a sa filla:—Jo bé't voldria
ben contenta vora meu, jo bé't voldria ben felis-
sa dintre casa.—

***

Quan l'Augusta fou una mica allunyada de son
pare, Alicia, la segona de ses filles, li parlà:—
Ja feya dies que volia dirvos una cosa y no go-
sava, mes avuy es tan gran el meu desitg de
confessió, que'm costaria la vida si retardava
un moment més l'agenollarme a vostres peus y
mostrarvos mon cor de fe y d'esperances... No
pas gaire lluny d'aquet molí, en un lloch soli-
tari ahont l'aire es més perfumat y'l cel més
blanch, hi hà una casa blanca. Si vegessiu les
dones que hi viuen restarieu admirat de sa her-
mosura, y si les coneguessiu, de sa bonesa y
santetat... Fa temps que m'esperen, y no podèu
pas pensar com anyoro el jorn que pugui tro-
barme entre elles...—El vellet entristit, endeba-
des feu esforços pera respondre clarament:—
Jo bé't voldria ben contenta vora meu, jo bé't
voldria ben felissa dintre casa.—

***

La veu de la petita María té suavitats de sirig-
mó:—Jo vuy un viure gloriós d'honradesa, d'ale-
gría, d'estimar. Jo voldria compartir ma vida ab
la den Gabriel a qui vos ja coneixèu. Es jove,
es fort, es gentil y bondadós...—La veu del pare
ha esdevingut potent y son rostre radiant:—En
Gabriel es ton marit y junts ma felicitat. Per la
santa influencia de tan bella parella, el molí se-
rà més clar y esplendorós. Tu seràs mare, y se-
rà arribat pera mi el día més gran de la meva vi-
da... Petons salabrosos d'infants faràn suaus
mos membres mitg entumits, rialles y espin-
guets despertarán harmonies en mos ohits casi
baldats, lluminoses mirades m'encomanarán la
salut dels joves... Els mots al sortir de sa bo-
ca se convertien en un cant que tenia el ritme
del despertar primaveral de les arbredes y la
claretat del perlejar de les fonts. Un cant senzill
y primitiu, immaculat com l'escuma y flairós
com la farina. La santa cansó del pa de casa.

X. MONSALVATJE IGLESIES.

—¿Naturaleza?

—Molins de Rey.

—¡Home, vostè es català! Donchs per la seva pinta me pensava que era de la rassa saxona.

El Roser del Triay

Costum olotina

—¿V donchs què hem de fer,
Rosons estimada?
Avuy hi hà Roser;
ja ets prou espigada.
Ningú t'ha dit may
per mullè't voldria;
vesten al Triay
que avuy n'es el dia.

El sol del amor
dejora va a la posta;
cerca cullidor
que'l Juny se t'acosta.
Qui't vulla amatent
farà bona basa;
tu tens bon forment
per fer pà de casa.

Se fa aquet Roser
en dia de prova,
quan llú l'atmetller

ramells de flor nova.
Quan ab cant festiu
pel bon temps atreta
cercant un bell niu
torna l'aureneta.

No't donguis esglay
ni hi posis obstacles;
el Roser del Triay
cada any fa miracles.
Vesten al Roser
que avuy n'es el dia;
per Matalasquer
faràs bona via.—

El pià del Triay
rebull de gentada;
no s'ha vist pas may
com aquesta anyada.
Tothom s'hi ha aplegat
avuy a matines;
a Olot no han quedat
fadrins ni fadrines.

Tot canta, tot riu,
tot va de bell aire;

qui Roser te'n diu
re sent bè la flaire.
Si aiegres van ells,
van elles ufanes,
fent amples ramells
d'airoses sardanes.

La pobre Rosons
cerca les rodones
hont sobrin minyons
y hi manquin minyones.
Dos fadrins galans
veyent que s'hi atansa,
preneantli les mans
l'entren a la dansa.

—¡Que be puntegèu,
fadrí de la dreta!
—¡Be prou que'm distren
vostra espardenyeta!
La veig estotjar
un peuet d'atmetlla,
y'm fa descomptar
l'amor que'm desvetlla.—

La dansa al fini
desfà la rodona;
del bras del fadrí
se'n va la minyona.
No sé què li diu
ell a cau d'orella,
que ella li somriu
y's torna vermella.

Se'n va la claror,
la vetlla s'apropa
y pert sa blavor
el vell Montsacopa.
Del Triay rialler
baixa la gentada,
que enguany el Roser
ja ha tret prou brotada.

La Rosons se'n va
alegre y riallera;
dels Llachs en el pià
sa mare la espera.
Veyent que un promès
fa via ab la noya,
sabent bé qui es
somriu ben cofoya.

—Serà'l meu marit,
aixís m'ho assegura.
—Mos clams heu sentit,
joh Verge del Tura!
—No hauria dit may
la sort que he fet, mare.
—¡Al Roser del Triay
coneguí a ton pare!!

MANEL RIBOT Y SERRA.

La Pepa

U era tart, ben tart de la nit, y en Llorens, pera no tornar a veure a la Cristina y a n'en Quim festejant al peu del portal de casa d'ell, anava seguint carrers y més carrers, decidit a no anar

a dormir fins que fos de día.

¡Oh! ¡Còm n'havía fugit en Llorens de la Cristina, d'aquella dòna de cabells negres, sempre esbullats, y d'ulls verdosos, gusporejants sempre, y qui, de tant riure havia perdut l'esma de cloure'ls llavis! ¡Còm ne fugia en Llorens d'aquella dòna esquerdalenca, menyspreuadora de somnis, qui, de tant haver estat estimada, s'havía avesat a l'amor sense ilusions, y no podia passarsen!

Y aquella nit, al tornar ell a casa, l'havía trobada que donava conversa a n'en Quim, el vigilant.

—¡Ay, caram! Pepa ¿de ahont surts? —havía dit la Cristina al reconèixer a n'en Llorens.

Ell quedà com encantat, y una onada de sanch li envermellí les galtes.

—¿Que us coneixèu?— va preguntar en Quim.

—¡Ja ho crech! ¡Si es la Pepa! .. ¿oy, Pepa?

¡Y vinga espurnejar aquells ulls verdosos, y vinga riure la Cristina!

En Llorens, sense dir una paraula, arrencà a córrer carrer avall y anà caminant, caminant d'esma, no guiat per altre intent que'l de fugir, fugir de la Cristina y dels recorts que la veu d'aquella dòna havia desvetllat en son pensament.

¡La Pepa!... ¡Si, la Pepa; era ell la Pepa! Tothom li deya, y aquell dicteri fou la llevor de la desgracia den Llorens.

El mal ja venia de molts anys enrera, de quan ell sols ne tenia vint, de quan els cabells de la Cristina no eren esbullats, y els ulls d'ella no gusporejaven, y els seus llavis només somreyen, y l'aimador d'ahir no era pera la Cristina un rosegó del seu pa de cada día, un rosegó de pa del día abans.

Quan en Llorens tenia vint anys, era d'una societat hont cada dissapte al vespre feyen comedia y després ball, y, els diumenges a la tarda, ball sense comedia. Y com ell no sabia ballar, passava la tarda dels diumenges anant d'una cadira a l'altra, donant conversa a les mares de les balladores y a les noyes lletges que quedaven arreconades, o entretenint a les criatures qui compareixien a la societat fent de seguidores de més de quatre capsverts, a les quals la familia no permetia sortir de casa sense anar acompanyades, quan menys de la ger-

UN BON ANTICLERICAL

—Una copita.

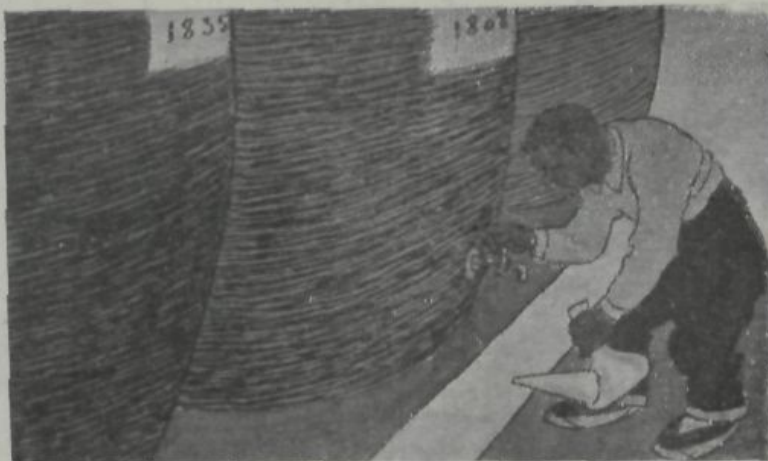
—¿De ron?

—Yo no bebo más que curasao ¡bien asao!

LA BOTA DEL FRANCÈS

-Com que avuy es el sant de la mestressa, encetarem la bota del any vuit.

Encara no tasten el vi...

mana xica: que l'anar ab una criatura, per menuda que siga, moltes vegades sol ser, per una capvert, com portar gorra de cop.

Y que de balladores fluides n'hi anava tot un bé de Deu a n'aquella societat: sarauistes de soca a arrèl, d'aquelles que, ballant semblen sargantanes, y parlant de les altres balladores, semblen escorçons. Però en Llorens no sabia ballar, ni hi tenia afició; el seu ofici l'havia viciat a seure: era sastre. Quan sa mare's quedà viuda, l'encabí d'aprenent a la mateixa casa pera ahont ella feya d'ermillera. Y d'aquell aprenent, qui era un bon minyó, va sortirne un bon fadrí: ningú li passava la mà per la cara pera pessés entallades, y encara no s'ha inventat cap màquina que tingués la trassa d'ell pera fer un repunt ben seguit. Y va guanyar y arreconar; y pogué pagar, sense haver d'endarreirir-se, les medecines pera sa mare, y l'enterro de la pobra ermillerera; y als dinou anys encara li restaren prou quartets pera'l *Montepío de Quintas*.

Però si en Llorens no tenia afició a ballar, no li'n mancava pas pera fer comedia, y tots els dies de la setmana passava hores y hores estudiant els papers que tenia de representar a la societat els dissaptes al vespre. Ell feya papers de *graciós* y la Cristina feya les enamorades.

Un hivern, els comedians de la societat tingueren una gran pensada: fer una funció d'*Ignocents* y que'ls homes representessin els papers de dòna, y les dònes els papers d'home. Y a n'en Llorens li tocà un paper d'enamorada, una enamorada que's deya Pepa; y la Cristina feya d'enamorat.

¡Oh! ¡Aquella nit de dissapte, quines rialles a la societat, y quins picaments de mans! Tothom trobava que en Llorens y la Cristina ho havien

fet que ni que ell fos dòna, ni ella un homenot; però les més grans alabances eren pel sastre: els uns deyen que talment semblava una senyoreta, els altres se meravellaven de que les faldilles li anessin tan bé, y fins hi hagué mare de balladora que va trobarlo bufò, y que ho feya més natural que la Cristina, qui, potser, s'ho havia prèss massa a la desvergonyida el fer el paper d'home.

Y aquella nit, en Llorens, sentintse dir mots d'amor per uns llavis que ja comensaven a menyspreuar el sonriure y es dalien per les rialles esbojarrades; vegentse agullonat pel mirar d'aquells ulls verdosos ahont s'encenien les primeres guspieres, sentí que en son cor neixia quelcom d'inefable, quelcom que li prometia manyagues y el dominava, quelcom que'l feu desvariejar duentli per un instant, l'ilusió de que ell era realment una dòna, y la Cristina era el seu enamorat, un enamorat que anava a estrènyer en sos brassos a l'estimada, y tenirli hores, y dies, y anys... eternament!

L'ilusió passà; y e's picaments de mans y la gatzara dels sarauistes, y les rialles de les noyes, y les alabances de les senyores d'edat foren per en Llorens com un burgit anguniós. Y el tréures els vestits de dona li fou com una trista renunciació al seu somni. Al entrar a la sala del ball, vestit ja ab la roba d'ell, en Llorens anyorava els instants en que havia pogut creures l'objecte de l'amor de la Cristina: que les paraules amoroses que digueren els llavis d'ella foren pera *la Pepa*, y ell ja no ho era *la Pepa*; i ja la creya esvanida pera sempre més aquella *Pepa* que ell havia sigut per uns instants!

Mes, si l'ilusió passà, no passà *la Pepa*. D'aquella nit endavant, a la societat ja no l'anomenaren d'altra manera. Y ell

LA BOTA DEL FRANCÈS

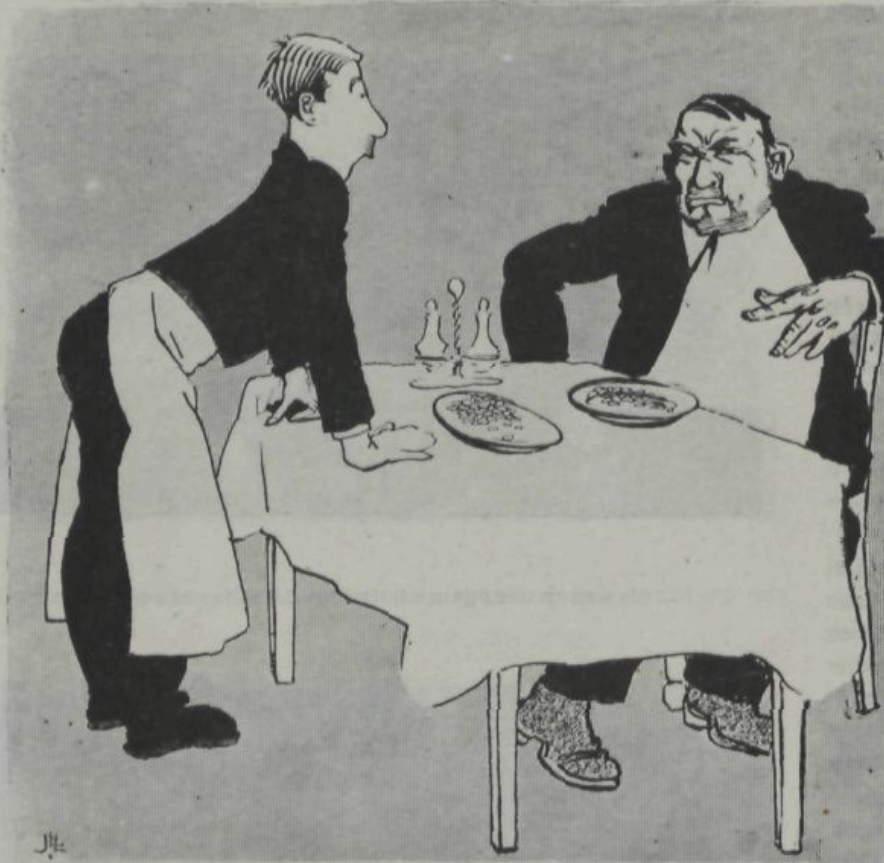
... els entren unes ganes horribles de ballar el *can-can*

¿Què serà? ¿Què no serà?

A l'últim ho esbrinen. Es que la bota tenia francès.

—Aquestes mongetes no valen rès.
—Donchs, miri, son cullides d'avuy.
—¿D'avuy? Pel cap baix s'hi ha jugat al *quinto* un any seguit.

ne rigué els primers dies, y aquell nom li duya voluptuosos recorts que li despertaven sentiments dolços, y el seu caràcter bondadós de natural, anava envellutantse ab feminitats que semblava que li brollessin de l'ànima. Però passaren dies, y la gatzara de tota la colla, homes y dones, no mimvava per dies que passessin, y, en comptes d'oblidar aquell moment de bogeria, tothom anava escampant, entre amichs y coneixenses, el motiu ab que havia estat batejat en Llorens, y fins a la sastreria ja li deyen *la Pepa*, y molts no li sabien altre nom. Y aquell dicteri anà féntseli odiós, y el dolor que li causà la mofa entelava'l recort de la ilusió d'uns instants.

Mes, si passà l'ilusió, no passà pas l'amor que en el cor den Llorens feu florir la Cristina; y com si l'assolir la estimació d'aquella dòna fos el seu consol suprem, com si en ella hagués de trobar protecció, ell, que de tothom ja fugia pera no sentirse motejar, gosà acostarse a la Cristina y gosà parlarli d'amor.

¡Oh! ¡Còm esclatà sorollosa y desvergonyida, allavors, la rialla d'aquells llavis que encara no

havien perdut l'es *madedoures*. ¡Còm rigueren aquells ulls verdosos ahont les guspises sols hi eren enceses, allavors, pel presentiment!

—¿Estimarte?...
¿A tu, *Pepa*?...
¡Ex!...

Tothom va saber-ho, y tothom sapigué que la Cristina se l'havia tret del davant ab quatre fàstichs. Tothom ne rigué, y el seu motiu y les seves tribulacions serviren pera anar allargant converses sense solta; y l'home no gosava acostarse a la societat y quan, fent el cor fort, hi compareixia a passarhi una estona, les brometes no paraven, y les senyores de edat tot era ferli lloch aprop d'elles, y aconso-

larlo dientli que ja passaria un dia o altre aquella gatzara, y que més valia que no s'hi capfiqués.

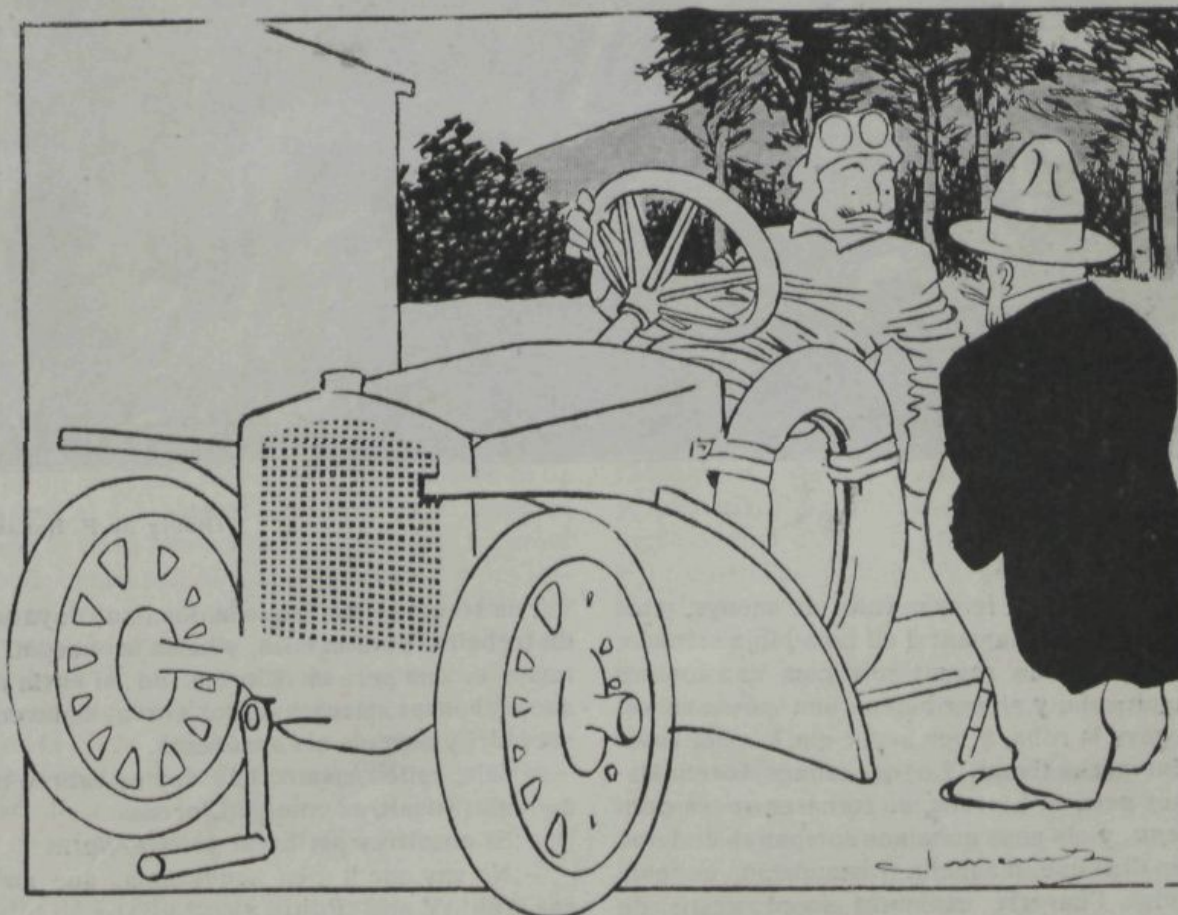
En Llorens tenia por. D'aquell mal nom ab que l'havien batejat, ell ne sentia tot el poder, un poder que arribà a filtrarli en els sentits *quelcom de femení, instints de noya púdica* que'l feyen enrogir per un no rès, desitjos de manyagues y de cansons eternidores, gelosíes que li duyen llàgrimes als ulls, tristors que l'aconso-laven. Estava acobardit en Llorens, y no gosava a dur una flor per por de que's mofessin d'ell, y's pulia menys que abans, temerós de que'l trobessin maco. Y pera fugir de totes aquelles angunies, va donarse de baixa a la societat, y s'allunyà dels llochs ahont podia trobarhi companys o conegudes.

Mes, el nom de *Pepa* va seguirlo que a la sastreria ja no l'anomenaven més que ab aquet motiu, y els de la societat, elles y ells, feren durar bell temps la gresca, y per tot arrèu par-laven de la tribulació del sastret, de l'enamora-ment de la *Pepa*. Y eí, quant més temps passa-va, més acobardit se sentia; veyà l'insult amagat darrera la brometa, y tenia por de que'l trobes-

UNA COBLA

DIBUIX DE BAIXAS

A PORTUGAL

- Y ¿corren gaire aquestes quatre rodes d'automòbil?
- Psè, regular: sis milions cinch cents quaranta mil cent trenta set mil·límetres per hora.

sin més ridícol si pretenia pendres la broma per agravi. Y sentí'a'l temor de que una discussió portés una baralla, y l'esgarrifava el pensar que podia ser vensut, que ell no era pas home de forsa ni de prou enginy pera batres, y l'aver-gonyia la por de que poguessin bofetejarlo, y no sapigués tornarshi, o no pogués fer mal a qui li fes l'afront.

Y com si el fàstich que la Cristina havia sentit per l'amor que ell va oferirli, s'hagués encomanat a n'el sastret, en Llorens arribà a con-

siderar els propis sentiments ab repugnancia, y agafà aborriment al seu ofici. Agulles, didals, estisores, tot era més bó pera dñes que no pas per homes; mes tot allò era ben bó pera ell, pera la *Pepa*, y la mofa de la gent queya ab justicia damunt d'aquelles mans aviciades á manejar fil y embastar, aquelles mans que no haurien sabut com ferho pera bofetejar un home. ¡Oh! Ja no era aquell treballador de cap d'ala, aquell fadrí a qui s'encarregaven les pes-ses de més compromís: capficat sempre, encon-

EN PLÉ BOSCH

DIBUIX DE F. BALASCH.

git a tota hora, la feina'n valia de menys, y les queixes queyen damunt d'ell com pluja menuda; tan aviat era un repunt tort com una costura escaguitxada; y si enribetant una pessa no esllanegava la roba, a ben segur que'l ribet havia quedat massa tivant. Lo que abans foren alabanses pera en Llorens, se tornaren renys pera la *Pepa*, y els seus mateixos companys de feina solfen dirli que, d'aquella trasmudació, ne tenia la culpa l'haverse enamorat anant vestit de dòna.

—Ja es una pena, ja,—feyen els aprenents, en tó burleta.

Y la trauera vella, aquella dòna que duya anys de treballar pera la casa, y havia aconseguit els temps en que pera en Llorens no li havia més que alabanses, planyia de tot cor al malaventurat fadrí y reptava als aprenents.

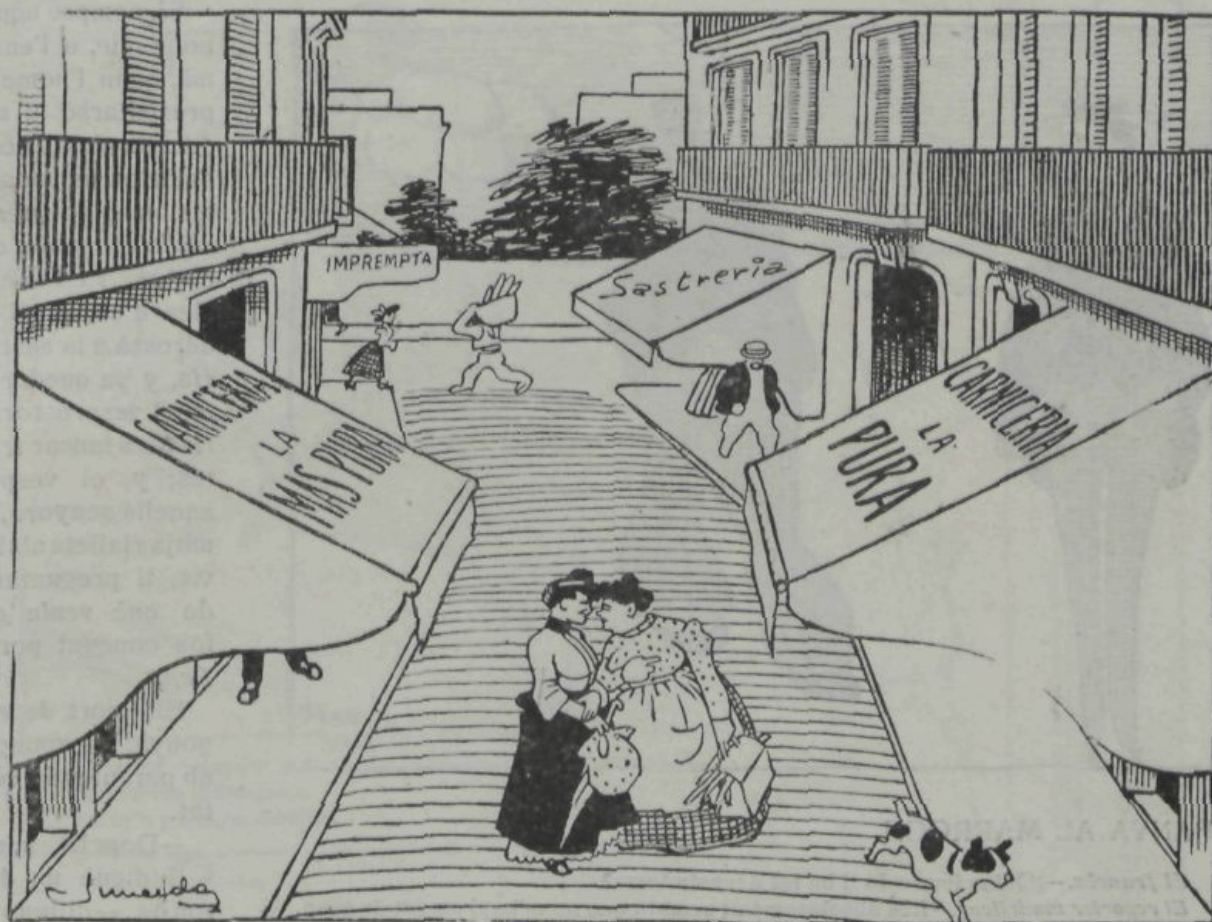
—Vaja, callèu, nanos, que may ne sabrèu tant de l'ofici vosaltres com en Llorens.

—¡Si nosaltres parlàvem de la *Pepa*!...

—¡No vuy que li dièu aquet nom, que no es pas d'ell! ¡Y ara! ¡Pobre xicot!...

Aquella compasió li feya més mal que les mo-fes a n'en Llorens; sentia que la protecció li venia d'una dòna vella, d'una dòna que'l defen-

—¿Y no's fan aquets dos botiguers?
 —Sí, es fan. . la guerra tot lo que poden.

sava perque'l vey a feble, feble con una xicota a qui les brometes de les companyes de l'obrador tinguessin esporuguida.

En Llorens deixà l'ofici, que si les burles l'averkonyien, encara l'averkonyien més els renys dels amos, y li era un dolor seguit l'adonarse de que'l seu treball no s'assemblava ni de bon tros al del sastret que tant punt tenia en deixar la feina ben acabada. Y comensà a cercar treball, qualsevol, el que li donessin, y pel jornal que fos; y cercarlo sol, sense valdres de companys ni coneguts, no acostantse a cap dels que abans tingué per amichs, - poruch de sentirse anomenar ab aquell motiu que li havia estat la seva desgracia,—y fugint dels llochs ahont podia trobar els sarauistes y comedians de la societat, y fugint de qualsevol indret per ahont ell pensés que podia passar la Cristina.

¡Oh! ¡la Cristina! ¡Ja feya temps que no l'havia vist, ella a n'ell! ¡Prou havien passat frech a frech més de vint vegades, mes ella no se n'adonà may del sastret que feya comedia, de l'home

rebutjat ab fàstich! Ja no era aquella Cristina d'abans, la dona gallaret de llavis com degotalls de rialles, y de cabells esbullats com els pensaments d'un boig, que, si l'un día anava repenjada en el bras d'un home, no era pas en el bras de l'home que la sostenia l'hora abans! Y en Llorens, al vèurela, s'amagava tant com podia; y, quan ella s'era allunyada - sempre sense haverse adonat d'ell—els ulls de l'antich aficionat a fer comedies la seguïen llarga estona, semblantli que, vista de lluny, aquella dona tornava a esser la Cristina de la Societat, aquella Cristina que ell encara estimava com estimen les verges velles a l'home que fou llur primera il·lusió d'amor.

Y si, mentres va treballar de sastrer, l'havia trobada sovint, més sovint la veyia quan ell corria adelerat cercantse feina; y quant més entristit anava'l sastret, més riallera y esbojarrada apareixia la Cristina, talment com si la desgracia d'ell fos llenya seca pera'l foch d'ahont eixien les guspises que illuminaven aquells ulls verdosos. Y la por de que aquells

ESPANYA AL MARROCH

El francès.—¿Quina impressió li ha fet aquesta terra?

El reporter madrileny.—Rès absolutament; sembla que no m'hagi mogut de casa.

ulls poguessin vèurel y reconèixer a *la Pepa* feyen que en Llorens s'afanyés a cercar feina, una feina que'l tingués presoner, engabiat, reclòs entre parets que l'allunyessin pera sempre més de tots quants l'havien conegut y li sabien el mal nom ab que'l batejaren els sarauistes. Mes no'n trojava, ell, de feina; que a totes les cases ahont anà a trucar no necessitaven treballadors, o, si'n necessitaven, era pera ofici que'l sastre desconeixia.

El vespre que la dispesera, la bona dispesera qui ja comensava a tenir de fiarli la mesada, va dirli que sabia un magatzem ahont cercaven un mosso, y que ella havia parlat per ell, el cor den Llorens va omplirse d'esperansa, y els seus ulls de llàgrimes que brollaren sense que ell fos amatent a poderles amagar.

—¡Home! ¡No'n volfa saber d'altre! —li digué la dispesera al adonarse de que en Llorens plorava —¿Y això l'entristeix?

—No; es nerviós.

—Be, vaja, si; com la Tuyetas de cal adroguer, qui a cada punt hi es, y sa mare diu que li vé d'una malaltia, ¿oy?

En Llorens, oint aquestes paraules, se sentí tan avergonyit com quan la vella trauera'l compadía: ¡sempre lo mateix, sempre *la Pepa!*

Si, sempre aquell nom; que, a l'endemà, quan l'home va presentarse al magatzem ahont necessitaven un mosso, els amos volgueren saber qui podia donarlos referencies d'ell, y ell els adressà a la sastre-ria, y va quedar en que'l vespre tornaria pera tancar tractes; y, el vespre, aquells senyors, ab mitja rialleta als llavis, li preguntaren de què venia que fos conegut per *la Pepa*.

Ell, mort de vergonya, respongué ab paraules de veritat.

—Donchs, mirèu —li diguè un dels amos, —dilluns vinent podèu comensar a treballar; mes

ja cal que feu de manera que ningú de casa n'hegui esment de tot això que'ns heu explicat, que prou estaria ben guarnit si'ls aixalabrats que tindreu per companys comensaven a pendreus per cap d'esquila.

La feina den Llorens no havia de ferlo anar escarrassat: el matí, escombrar el magatzem y despatx, netejar els escriptoris, y espolsar els prestatges pera les pessas teixides; després, passar tot el dia enganxant mostres a ne'ls cartons pera'ls mostruaris dels viatjants; y, el vespre, cloure les cartes, y anar a durles al corrèu. De les demés feines, les pesades, se n'encarregaven els altres mossos, y ell sols tenia que ajudarlos a cusir fardos: en Llorens guanyava divuit pessetes de setmanada.

Y, desd'allavores, la seva vida va reduirse a anar de casa d'ell al magatzem, y del magatzem a casa; y les nits que hi havia moltes cartes a escriure, ell, fos l'hora que fos, no podia anar a dormir fins que les havia portades al corrèu.

Y va ser una nit d'aquelles en que plegava tant quan trobà a n'en Quim y a la Cristina fes tejtant al peu del portal de casa d'ell.

¡Oh! ¡Com n'havia fugit d'aquella dona! ¡Com havia arrencat a córrer avall, plè d'esfereiment, com si l'empenyessin els-recorts de tota l'auca

UN PROMÈS OBSEQUIÓS

—¡Ay Papitu: passant per la Rambla he vist uns plátanos...! m'agraden més els plátanos...
—Demà te'n portaré, donchs.

Al endemà.—¡Ay que triga en Papitu! Deu entretenirse ab els plátanos.

—Bona nit, Eduvigis: Té; aquí'ls tens els plátanos de la Rambla; abaix a la porta n'hi ha un altre y un municipal que m'espera.

— A mi no m'enganyaràs, noy... perquè jo no tinc pèl de tonto.
 — Oh, ni de tonto ni de sabi, perquè's va tornant molt calvo.

de tristos passades, com si tingués por que la Cristina pogués saber quina era la seva nova feina, y's mofés d'ell, y d'aquell passar dies y dies ab les estidores a la mà, igualant els quatre costats de les mostres de teixits, y enganxant-les després, pacientment, damunt d'un cartró festonejat de color d'or! Feina de dona, feina de Pepa! Y en Llorens sentia pujar-li del cor una glopada de fàstich: se feya fàstich en Llorens, tant com som amor ne feu en altre temps a la Cristina.

Y havia fugit: y anà seguint carrers y carrers, excitat y excitantse ab els recorts que creya perduts pera sempre y renaixien tot d'una. Y anà seguint carrers y més carrers, malehint la seva vida de doneta, desitjant desarrelar de la seva ànima els sentiments bondadosos, aborrint aquella feminitat que'l feu ser la mofa de tothom. Ja s'havia acabat tot allò, tota la malura que li encomanaren les agulles y el didal: ell era un home, y volia ser tot un home; un home que no tingués por de cap home, ni respecte a cap dona; un home que's mofés

deis altres, un desvergonyat sense consciència.

Y anava seguint carrers y més carrers sense voler saber l'hora que era, sense poder saber ahont anava. ¡Oh! si que era un home, ell, y un home valent, lliure de temors y de neguits; un home que no retiraria fins que'l sol fos alt, y que aniria tart a la feina, o be no hi aniria—¿y què?—que, si'ls amos li posaven mala cara, ell, els la faria pitjor, y, si'l plantaven al carrer, tal dia faria un any. Be prou que'n trobaria de feina, ara, decidit com estava a ser tot un altre, a ser un desvergonyat .. ¡Els desvergonyits ray!

Tot d'una, en Llorens s'aturà. A poques passes devant d'ell, en la foscor del portal de Santa Madrona, y revolcantse per terra, un home y una dona's barallaven. Ni l'un ni l'altre badaven boca: els cossos se debatien, els ulls llampguejaven, y ni un crit, ni un plany, delataven la lluita; semblaven espectres, ombres vingudes de l'altre mon que sols haguessin tornat a la terra pera poder trobar lloch ahont satisfer llurs desitjos de venjansa. Les mans d'ella, com dues tenalles, endogolaven el coll de l'home y li

feyen anar el cap a batzegades: ell, entretant, ab ungenoll damunt del ventre de la dona, anava apunyegantli el pit.

De sobte's sentí com un rugall, y els braços de la dona caigueren damunt les llombardes. L'home's posà dret, y alsà un peu damunt la cara de la dona.

— ¡Deixèula estar! — cridà en Llorens, corrent cap a n'ells.

L'altre pegà un bot enrera, y fixà la mirada en les mans den Llorens.

— ¿Què volèu? — va fer.

— Deixèula estar, ¡pobra dona!

L'home s'acostà a n'en Llorens, li pegà una empena, y's quedà un instant

— ¿Veus aquell jove que'm mira tant? Donchs es un pretendent meu.

— També'm pretén a mí.

— Per lo vist, es un noy de moltes pretensions.

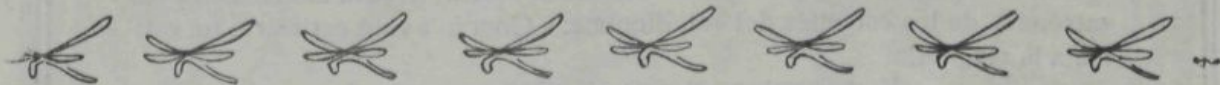
amenassantlo ab el puny clos y els ulls fora del cap. Després anà reculant fins ahont jeya la dona, va treures de la butxaca un ganivet de molles, obrí, y tornà a plantar cara a n'en Llorens.

— Sit'acostes, t'estripo — va udolar la fera mascle posant son peu damunt del cap de la femella estesa a terra. — ¡Y vina si ets home!

En Llorens vegé una gran claror vermellosa, y's llensà damunt del malvat.

Y uns instants després, en la foscó y el silenci, en Llorens, mort, jeya al costat d'una dona.

Enrich de Fuentes

El Pacte

- El pacte sagrat—que per sempre ens lliga en un ferm amor—lleal y conscient, firmat ha sigut—en la esglesia antiga; al peu del altar,—davant de la gent.

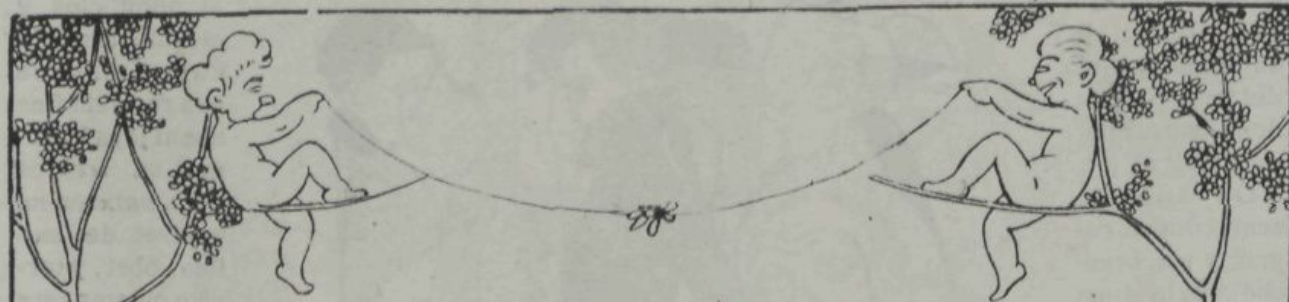
L'havem renovat—ab la veu serena, rodejats de flors,—envoltats de llums; l'orga l'ha cantat—d'harmonies plena, l'ha nimbat l'encens—de místichs perfums.

A taula, més tart,—un doll d'alegria dels teus y dels meus—l'ha aclamat triomfal,

mon cor ha fruit—lo que tant glatia, nostre pacte té—la sanció legal!

Més jo trobo encar—li manca una cosa que la tradició—me l'ha sugerit: ¿Veus del Montserrat—l'onada grandiosa aixecar el front—fins al infinit?

Anemhi, amor meu—que es el reliquiari dels nostre escons—el sant Montserrat. ¡Tot casat de nou—té de sagellarhi son pacte d'amor—per la eternitat!

El desitg

Jo tenia un desitg y vaig dir a la muller estimada: —¡Mira a l'hort dels nostres amors quanta hermosura! Les maduixes, en dols parlament ab les flors, alegren la terra; els tarongers, cirerers y pomeres, semblen columnes d'un temple que'ns ofereix tota mena de delícies; mes hi manca un gran encenser aquí; jo desitjo que la magnolia floreixi a l'hort dels nostres amors.

Y la muller estimada, aquella de l'ànima en els ulls, del cor en els llavis; la que viu sense viure en ella y estima sols per estimar infinitament, somrigué ab una placidesa encisadora, insinuant...

Y a l'hort dels nostres amors cresqué l'arbre magestuós, cuidat ab pe tons de goig y regat ab llàgrimes de tendresa.

Y l'encenser espargí sos perfums. Nasqué la flor desitjada y el cel la saludà ab esplendideses que jo no havia vist, ni he vist may més. El cel estava ab nosaltres y per nosaltres.

Nasqué la flor y vaig posarla en un pitger d'or, que era la riquesa de casa. A l'arbre no podia omplir el meu desitg. Mes Deu castigà la meva ambició: la magnolia's convertí en flor perennal, flor que no's marceix, y l'arbre morí lentament, dolorosament, agustament...

Y ab sa mort han mort tots els meus desitjos, totes mes esperances, totes mes ilusions, tots els meus plaers.

Però la veig, la veig a la muller estimada, sortint la seva ànima santa per entremitg de les estrelles del cel, dientme: —Com jo't vaig estimar a tu, estima a la magnolia!

Y mos petons y mes llàgrimes cauen sobre la flor, cada día més rica y més olorosa, com si caiguessen dessobre les galtes y el front de aquella dona incomparable.

¡Oh, esposa santa! Jo consagraré la flor a ta memoria, y tingues per cert que a l'hora de la universal resurrecció la trobaràs encara embau mant el teu sepulcre.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

JE QUIEN CANTA SUS MALES ESPANTA...
... O'LS FA VENIR

—Ara no'm recordo si *aper* s'escriu ab h.
 —Sí, dona, sí, ¡no veus que es del *verbo hoy!*

Cant de alegria

Al Jovent

El mon es joya, es goig, es alegria,
 bella es la terra, alegre la natura;
 alegre es la remor de les arbredes
 y el cantar dels aucells; alegre es l'aire.

Canten els rius en fresques riallades
 y en estrofes d'escumes bullidores
 els alegres torrents de salts festosos
 que baixen a la vall, tota alegria.

Vida y colors y gracia, ¡còm onejen
 en el vert dels sembrats y de les prades,
 en el vert de les vinyes pampoloses
 y en els verts, sempre verts, de les boscuries!

Alegres com les ones escumantes,
 el blau del cel y el blau del mar s'acoblen,
 riu l'ona randejant esculls y cales
 y riu la sorra tot xuclant la escuma.

La vida's mostra arreu: es en la forma
 y en el color y en la claror y en l'aire
 y la vida es alegre: ¡Home, busca!
 No hi hà en cap dels jardins ni una flor negra!

¡Oh Joventut! Frueixla generosa
 la pròvida alegria de la vida
 que es el mon de demà: prou que les penes
 vindrán després a embolcallarte, tristes!

Liénsat a la alegria de la vida
 com un baillet de platja a les onades,
 sadollat de l'amor de la natura
 que'l cos goreix y l'ànima aconsola,

—¿Per què'n diuen *tiro al blanco* d'això?

—Home, es ben clar; perque, pera guanyar, s'ha de tocar aquell punt *negre*.

que serena la pensa y a Deu alsa
l'esperit satisfet; que l'amor dicta;
que fa córrer la sanch y batre els poïsos
com un repich galejador de festa.

Rabéjat en el mar de llum divina
que escampa el sol jòh, tu, Jovent que portes
llevors de nova vida en l'alta pensa
y en la sanch de tes venes, bullidora!

Alegre y gràcil del plaer de viure,
adora a Phœbus que la vida escampa
y ab gest helènich fesne Deus Olímpichs
dels bells tresors de la esplendent natura.

Fruèixlo el be de Deu que per tu aiena
en l'alegre espectacle que t'envolta
y seràs generós, d'altres idees,
aimador y potent, just y poeta.

Sentiràs ab el goig de la natura
el goig de viure; y fort d'entusiasme
estimaràs tot lo del mon que't volta
y en el cor de l'amor serà la vida.

FERRÁN AGULLÓ Y VIDAL.

L'adeu de l'istiu

CANSÓ

Se'n fuig l'istiu
y la tardor se'n vé tota depressa;
se'n fuig l'istiu
y la tardor s'afanya a fer son niu.

El niu de la tardor
no es pas niu d'alegría;
el niu de la tardor
no es pas niu de dolsor.

Els vents roncaràn fort,
les fonts seràn gelades,
les flors se mustiràn
al plor de la campana...

El mon serà ben trist,
ben trist com l'ampla vall de l'anyoransa...
sort ne tindrè de tu,
sort ne tindrè de tu, dona estimada,
de tu, que ets la florida del meu cor,
de tu, que ets cel d'amor de ma esperança.

RAMÓN MASIFERN.

—Pòsem mam.

—No es mam, que es Mum.

La venjansa del rector

Es costum en molts pobles de l'Empordà—y suposem que també s'observarà en altres de fora de l'Empordà—que, pel novenari d'ànimes se coloquin, a l'altar major de l'iglesia parroquial, uns aplichs decoratius en els quals la mà més o menys experta dels pintors rurals hi representa les flames esgarrifoses del purgatori, y entre les pinzellades de vermelló y groch de Nàpols, que les imiten, figures humanes, dels dos sexes, que s'hi torren ab els brassos enlairats cap a l'imatge del Crucificat que domina l'altar, en actitud de sofriment y arrepeniment a la vegada.

Més d'una vegada m'ha preocupat la coincidència, l'unanimitat en la concepció del assumpte pictòrich; tots els aplichs de novenari d'ànimes d'aquella hermosa comarca *diuen* lo mateix; tots semblen dibuixats y pintats per la mateixa mà. A la *cuente* el clero suministra la major part del contingent d'ànimes pel purgatori, perquè tant en les ciutats, en les viles, com en els poblets, en els aplichs de referència hi dominen les tiars, les mitres, els bonets y les toques *monjiles*.

Se donà el càs de que el rector d'un poblet empordanès, *de cuyo nombre no quiero acordarme*, molt aficionat a cassar aucells ab teles, fou sorprès per una parella de la *benemèrita*, citat a judici de faltes per denuncia del quefe de *puesto*, penyorat en 15 pessetes, condemnat en les costes del judici, y per

propina, a perdre l'ormeig prohibit d'agafar aucells. El Secretari del Jutjat municipal va condonar els seus drets en el judici, però el pobre rector no va poguer escapar-se de la penyora, del *reintegro* del paper sellat, ni de la perduda de les teles que li havien costat 24 pessetes, feya vuit dies. ¡Un dineral, per un rector de poble!

L'home treya foch pels caixals; estava desesperat; la mala passada que li havia jugat la *pareja* clamava venjansa.

Y's va venjar: ¡vaya si's va venjar! Aquell any entre les ànimes del *novenari* hi apareguren, pintades, les del Cabo y el seu company de *pareja* ab els corresponents tricorns, cremant entre flames esgarrifoses de vermelló y groch de Nàpols.

PATRICI CATALÀ.

—Papa, veyam qui s'enfila més aviat.
 —Home, jo ja no tinch edat de fer això.
 —¡Oh, com que la mama diu que vostè desseguit s'enfila!

A CAL METGE

—Ep, mestre, m'heu de pagar la visita.

—Ja veurà, com que m'ha dit que'm convenia que'm distraigués, ja comensava a posarme en cura.

Santa Esperansa

Qui més, qui menos, cada hi
dintre del cor hi té una iglesia,
petita o gran segons l'amor
que als sants del cor té llantia encesa.

De les imatges que hi hà allí,
el mateix cor n'es la pedrera,
com l'escultor n'es ell mateix
que'ls sants va fent a imatge seva.

Mentres s'es jove, cada sant
sembla més gran que sa capella,
hont no s'hi acaba may l'encens
y tot es llum y tochs de festa.

Després... el temple's va enfosquit,
la nau d'amor se torna freda,

y poch a poch se va veyent
que'ls sants de pedra... son de pedra.

Adeu siau, imatges grans!
Adeu siau, sants de la terra!
casi casi'l temple es buit...
casi casi's fon l'iglesia!

Sols n'hi queda un altaret,
sols n'hi queda una capella,
la de la santa Esperansa
que floreix a Primavera!

Santa dolsa! El més de maig
se cubreix de roses tendres,
y al misteri ab que somriu,
fins el fossar treu poncelles!

M. MORERA GALICIA.

—¡Quina manera de malgastar, dues espelmes enceses!
 —No senyora, es una sola que la he partida per la meitat.

¡Un geni incomprès!

ESTAVA donant les darreres plomadetes al serrell de l'alfombreta del dibuix, quan en Joanet se sentí un copet a l'espatlla que li feu tombar el cap ab sobressalt.

—¿Cosa c'e?—exclamà somrient, ab la naturalitat de qui s'ha familiarisat ja ab una llengua extranya. Y sos ulls toparen ab els de l'Adela, sa germana, que'l miraven ab compassió.

—¿Ah, ets tu?—afegí en Joanet, ajupintse altre cop sobre'l paper pera estamparhi unes quantes pestanyes més de tinta xina.—¿Què fa la mare?

—Dorm, gracies a Deu. Me sembla que està millor.

—Oh, ja ho he vist aquesta tarde... sino que tu t'amohines massa .. y m'amohines a mi y tot...

Y això dient, seguía'l pintor, cot sobre'l paper, els rulls de son cabell rossíssim abocàntseli al front, alluentats per la crua claror que l'ampla pantalla del quinqué de petroli llensava damunt del petit cercol de la taula de pí hont descansaven sos colzes, el tauler y una punta de cigarro. Les cames del pintor y una bona part de sa americana pobríssima, se perdíen en les negrors baixes de la fosca, y una llum somorta deixava apenes traslluir les petites dimensions d'aquella sala de parets grises y nues com de cofurna. Era un menjador miserable, sense tinell ni armari per la pisa y apenes ab espay sufficient pera la taula de quatre coberts y les corresponents cadires de boga. Però d'una de les parets penjava un rich gabàn guarnit de pells y més amunt, un lluent copalta.

—¿Què ha estat?: ¿un automòbil?
—¡Ca, no, una ampolla d'aiguarent!

—*Bene, benone, beníssimo!*... exclamava en Joanet, tot contemplant sa obra, carregant de negre certs toquets aquí y allà, accentuant perfils, allargant o aixamplant ab extraordinària trassa els esbatiments d'ombres.

L'Adela, mentrestant, enfredorida y tremolosa, se'l contemplava plegada de brassos, sense gosar soltar lo que tenia a la punta de la llengua.

—Mira, nena ¿què't sembla?—feu en Joanet, aixecant de prompte la cartolina, més trempat que un gínjol.—¿Entens l'assumpto? Al moment en que acabava de cloure la carta pera'l seu estimat, arriba la mare. La noya, sorpresa, tira la carta a terra, hi posa'l peu damunt y diu a la cambrera, que li fassi'l llas de la sabateta. Aixís, la criada pren la carta sense que la mare se n'adoni.. ¿Quin títol l'hi donaríes?... ¿No't sembla be: «Tramoyes d'enamorats?»... Dignes, dòna... Però, ara me n'adono jo; si ni t'ho mires; tant se t'endona aquet dibuix meu com lo que jo he trobat avuy...

—Home, no. Penso que es hora ja de que reposis; tens els ulls tots embotornats; això t'ha de fer mal.

—Sí, no has agafat pas mala excusa... Tu la sabs molt llarga, noya. Lo que hi hà, es lo de sempre; que jo m'escarrasso pera mantenirvos a totes, y vosaltres m'ho paguèu aixís. Me teniu per un ningú, y anèu molt errades, molt errades ¿ho sents?

—Però, home...

—¡No hi hà més home, ni més... camàndules! ¡Si us pensèu que'm mamó'l dit, sou unes... besties; si senyor, unes besties! No tinch pà al ull pera no veure que sou indiferentes als meus triomfs, o tot lo que jo faig... ¡Això es bo! Plora, ara, plora... Ja tens bona espongeta al clatell, ja.

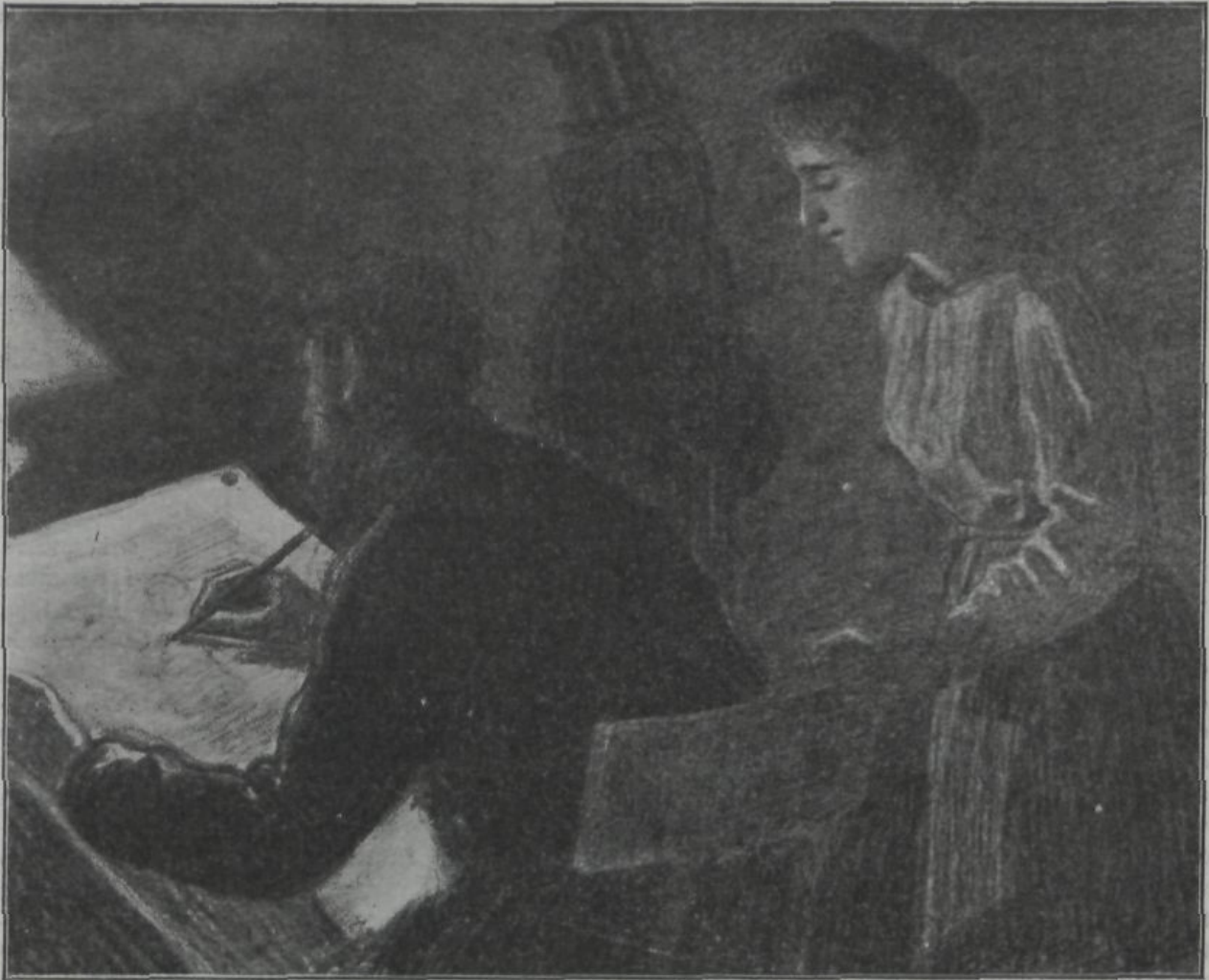
L'Adela, la afligida Adela, una noya petitoneta, pàlida, enneulida, s'havía deixat caure a la cadira del recó més fosch y allí plorava amargament. ¿Per què atropellarla aixís aquell germà a qui estimava de tot cor, a qui admirava com ningú, per qui donaria còs y ànima? ¿Com ferli entendre que, capficada ab la malaltia de sa mare, no estava aquell vespre pera contemplar dibuixos y celebrarlos? Ella sabia que'l germà no havia sopat, que a casa no hi havia un clau, que en Joanet se matava, que si aquet enmalaltia no tindrien pel apotecari. Ell era'l puntal, d'ell dependia la vida de la mare, de l'Adela y de la Delfina, sa germaneta. Ell era més; era un geni, sí, un geni,—car no sols ho creya ell mateix, que ho creyen també mare y filles—ell era un geni, y ¿còm no vetllar per sa preuada existencia? Y ¿còm de no admirarlo per tot y de no agrairli fundament tot quant feya per elles podrien aguantarli tantes rebequeríes, tantes grosseries y retrets imperitins com se sentíen les pobres dònnes cada día, d'aquell caràcter llunàtic y arruixat com ningú? ¡Ben bé estaven a Barcelona totes tres si volfen estalviarse tantes pitrades y mals tractes! ¿Per què haurien anat a Roma a sufrirlos, si no les hagués cridades ell per un cantó y, per altre, la sanch y l'admiració no les haguessin empès, no les haguessin atret fins allí? Prou que'l coneixíen totes, prou que recordaven totes ses rebequeríes de petit... Però era evident que en Joanet se feya de día en día més insoportable, més crudel. ¡Ah, sí, es un geni, es un geni!—tornava l'afligida Adela, tot plorant en la fosca d'aquell recó—però no crech que'ls genis estiguin exempts de respectar els sentiments y l'amor propi dels demés. No crech que tinguin el privilegi de vituperar a l'agrahiment recullit, retreyentli deutes que no té quan de sobres els ha pagat com nosaltres, ab llàgrimes de sanch!

Y com algún singlot mal ofegat de la pobre Adela arribés al cor del pintor, aquet s'ajupí de nou sobre'l tauler, sense badar boca, y reprengué la tasca.

Mentrestant, el trontoll d'un cotxe, que corría adalerat pel Babuino, retronava fundament fins a fer tremolar els vidres d'aquell quart pis. Eren prop de les deu. De sobte, una colla de treballadors que baixava en direcció a la Via Flaminia, entonà una barcarola:

*Sulla sponda che scorre veloce,
la leggiera batana si avanza...*

Els ulls del artista resplandiren, s'aixeca, y corre a obrir la finestra. El cel estava estelat; un vol de corps, escapat de les altures del Pincio, descrigué una paràbola per damunt del carrer ab grans crits de gaix, gaix, gaix. El pintor somrigué y abaixà desseguit els ulls a les profunditats del carrer per hont passaven, entre poca gent, aquells obrers. Bona estona va romandre abocat a la finestra, embadalit, mentres pogué sentir aquelles veus que s'allunyaren, anaren apagantse y moríren engolides per la remor sorda de la Roma moderna. L'Adela seguía encara contemplantlo compungida, desde les fosquetats de son recó. Però una bufada de vent de tardor, produhint una flamerada en el quinqué, empudegà aquell menjador, fumà tot el vidre y feu aixecar a la noya

plena d'alarma. Tot plegat no fou rès; una entremaliadura del vent enjogassat. El flam s'havia aquietat altra volta, ja no hi havia perill. Sols restava d'aquella entremaliadura un rastre desagradable; la negror del vidre que esmortuhia la claror y accentuava més l'aspecte de miseria d'aquell pis.

— *¿Cosa c'e?*— tornà a exclamar el pintor al reparar la foscuria, quan tancava la finestra.

— Ha sigut el vent— gosà a respondre l'estamordida germana.

Però'l pintor no estava ja per renyar. L'aire fresch de la nit havia esborrat totes les arrugues de son front, esponjat sa barba cargoladissa y curia y esvahit la rojor del blanch dels ulls, altra volta expressius y clavadissos, ab la nina negra espurnejant de goig.

— *¿No has sentit, Adela? Que es bonica aquesta barcaola.*

*Sulla sponda che scorre veloce,
la leggiara balana si avanza...*

¡No hi hà dubte que aquet poble es el més artista del mon!... *Sulla sponda che scorre veloce...* ¡Vès en quina part del mon, fòra d'Italia, canten els treballadors tonades com aquesta!... ¡Oh, y la lletra, la lletra mateixa, sí n'es de delicada!... *Sulla sponda che scorre veloce...* ¡Però, bé, bene, benissimo;... bona l'hem feta! ¡Ab aquesta mala cara que fa'l llum, no puch acabar això!...

— Home, be has treballat prou, avuy. *¿Y què hi vols fer més aquí? Si ja està acabat.*

— *¿Te sembla?... Sulla sponda che scorre veloce...*

— Y si home, si es magnífich.

— ¡Aaaah! ¡Santa bona María! *¿Per fi t'ho has mirat y't sembla be? Alabat sia Deu...* Mira, donchs, ho entregaré aixís.

—No be, magnífich, home; com tot lo que tu fas.

L'artista esguardà a l'Adela de reull, y veientli pintada a la cara l'ingenuitat, li obríls braços, exclamant:

—¡Vínam aquí! Aixís m'agrada. Ja sabs que jo faig molt cas dels teus parers... ¿Vèus, dòna, vèus? Si me'l haguessis dit abans, t'hauries estalviat aquell disgust.

—Però, Joanet, si t'enfades tan aviat, tu. Jo venia pensant en la mare, la pobre...

—¿Y, ara, qui hi hà ab ella? ¿La Delfineta y en Jordi? Ara hi entraré. . ¡Stá ben, stá ben, stá ben, stá ben!—cantà'l jove, comensant a arrencar les xinxetes que subjectaven el dibuix al tauler. —¿Sabs, noya, que tinch un xich de gana? ¿No'm podríes dar alguna cosa? Ja fa quatre hores que ens hem aixecat de taula.

Una llàgrima ruhenta ballà per les pestanyes de la noya y una suhor freda amarà son còs. ¿Com dirli? Per sòrt seva, un truch a la porta del pis li donà excusa per arrencar a córrer. Obrí, y's presentà en Ramonet, l'adorador, l'admirador, el trompeter, el sirvent den Joanet. Era també català, un xicot fornit y alt, pensionat per Lleyda, tan treballador com poch apte per la pintura, tan gran de cor com curt de gambals, pera arribar a esser en sa vida res més que un imitador servil dels altres. Però'l xicot tenia la qualitat grandíssima de conèixer sa inferioritat, era reverent per naturalesa, sobri per costum, estalviador per apocament. Sa vida, a Roma, anava lligada a la saga de la den Joanet, son amich. Alguns el motejaven de porter d'aquet, d'altres el tractaven de patge, de gos els més. Al cafè Grecco, a la taula dels *companys*, quan d'ell se parlava, se'l motejava aixís. Pitjor era encara, quan, un cert andalús, pera preguntar d'ell, demanava molt serio: *si había estao allí Antinoo*.

L'Adela se repenjà al coll den Ramonet pera dirli en dues paraules y a cau d'orella, que esta ven sense un clau y que convenia que en Joanet anés aquella mateixa nit a entregar el dibuix pera cobrarlo. En Ramonet deposità vint lires a la mà de la noya, y com aquesta fes acció de refusar-les, el jove s'apartà, prometentli ab signes arreglarho tot desseguida.

—Quines noves te porto, Joanet... si ho sabessis—feu tot ensemps, entrant al menjador.

L'aludit tombà'l cap, sens interrompre la tasca a que estava entregat en còs y ànima.

Y com si sospités que l'actitut den Joanet era pera atrà:rel a admirar el dibuix, corregué l'amich a recolzàrseli a l'espatlla, y, després d'un moment de contemplació, va desferse en admiracions y elogis. «Ja li havia dit de bon principi que anava bé: ara el resultat superava les esperances. Ja podfa enrotllar la cartolina y córrer a entregarla. May Sir Blunt havia comprat res com allò.» En Joanet protestà, li pregà que no fos tan exagerat, no dissimulant el desitg de que insistís. Però en Ramonet li deya de cor. Pera ell, sempre la darrera obra de son amich era la millor.

—¿Com vòls que t'ho diga? ¡Hi hà en la composició una aliansa tan justa de veritat y poesia! ¡Aquestes figures, estàn tan ben modelades, tenen una expressió tan justa y viva! ¡Y que be li has escursat el nàs a la Marieta la Mónaca! ¡Pillo! ¡Y que be has sabut vestir a n'ella y al Quecco!

—¡Oh, tant l'un com l'altre, son bons modelos, noy! ¿Y la María del Fratre, que no ha posat be la mare? Dignes —exclamà ell, mentres en Ramonet continuava:

—Els mobles, les parets y els tapissos tenen tanta calitat... La perspectiva aèrea està tan encertada... En fí, ¿què vòls que t' diga? Pera mi, es de número hu. Vaja, vaja, enròtllaho y anem.

En Joanet reya fins a babejar. Sos ulls espurnejants, queyen sovint ab cert tò de revenja sobre la pobre Adela, que escoltava plantada a dues passes. A la fí, veient les presses del amich, ja enrotllant la cartolina, exclamà:

—¿Be, però, per què tens aquestes presses?... Explícat.

—Home, per dues o tres coses d'un plegat. Perque he acabat els monissos y'n necessito.

—¿Ja sabs si'n tinch?

—Suposo que no.

En Joanet esclafí una rialla y afegí:

—Vaja, tens talent, ho has endevinat... Y essent aixís, anem a veure si'ns ne dona l'inglès... Però, espera, espera. He demanat sopar y aquesta calla. No menjarem ni *spagnetti al burro*, ni *manso arrosto*; però ja ho veuràs, ja tinch confits.

Y trayent del gabàn penjat a la paret una bossa de satí blau, que en elegants lletres d'or deya *Bombons*, afegí:

—Be, fins ara, no més sé un dels motius. ¿Quins son els altres?... ¿Té, tu, Adela,... vòls un *marrón glacé*?

La germana s'escusà, contemplant ab tristesa aquell rasgo de desordre: «¡A casa ni un cèntim, la mare malalta y ell gastant ab lleminadures!» No obstant, la noya pensà aviat que ella'n tenia bona

part de culpa: com cent altres cops, com sempre, ella li havia ocultat aquell apuro. «¡Li costava tant amargar més la vida a n'aquell *geni* tan mal apreciat pel mon, tan maltractat per la sòrt!» En Joanet treballava, s'escarrassava sens descans, son pinzell produhía maravelles .. però'l públich les refusava tractantles sempre de cares, y de les dèu o dotze aquareles que en Joanet exposava durant l'any, ne venía un parell, les més barates. Ab aquell parell d'aquareles y alguns dibuixos havia de sostenirho tot: pis, familia, estudi, el luxu relatiu que, pel propi decoro, donava a sa persona de portes en fòra. Sòrt encara, d'aquell llunatisme que permetía al pintor hores d'esbojarrada alegria, celestial compensació de les brufolades perque passava aquell cervell d'fes sencers.

—Vaja, té, prenne tu, Ramonet, déixala estar a l'Adela; que aqueixa criatura tan sentimental... no tan entenimentada, ¿ho sents? tan sentimental,.. es el clau d'aquesta casa. Ja ho veus, avuy no m'he acostat al estudi per res, no m'he mogut del pis, capficat per la salut de la mama, gracies a les cabories d'aquesta xicota. Ha vingut el metge y ha dit, com ja'm pensava, que la mama no té res d'importancia, un atach de reuma dels seus, sense la més petita complicació. Y jo, ximple de mi, sentint a n'aquesta, m'havía arribat a encaparrar. ¡Vaja, digues, digues! ¿què hi hà de nou? ¿Què ha passat pel estudi?

Enrotllat ja'l dibuix, se repantigà a la cadira, apuntalantla a la paret y encavalcant les cames. Y atracantse de lleminadures, escoltà al amich que s'havía assegut a la taula pera explicarse.

—Ja ho veuràs, no es poch. Ha vingut en Goupil en persona.

—¿En Goupil?— exclama'l pintor, enfonzant els dits de la mà dreta per la caragolada cabellera que se li'n venía front avall.—¡En Goupil, al estudi, y jo aquí casa sense motiu! ¿Ho veus, Adela? ¿Ho veus? Ni m'has deixat anar al Ghetto, pel vestuari, ni al estudi, quan tant me convenía.

—Be, home, déixam dir. No atropellis a la pobre Adela. Mira, donchs, jo ahir a la nit, també veyentla tan enfebrada a la teva mare, me temía alguna complicació... No s'ha perdut res, home.

—Be, ¿es que us pensèu que me l'estimo menos que vosaltres a la mama? Donchs anèu errats... En fi, deixemho córrer; no'm podèu entendre vosaltres... Explica, conta: ¿què ha dit en Goupil?

—Li he ensenyat tot, s'ho ha mirat tot y demà tornarà.

—¿Demà tornarà? ¡Ay! ¡respiro! ¿T'ha semblat si li feya impressió alguna cosa?

—Molta, noy, molta. Y sobre tot *La partita a scachi*.

—¿No li has dat pas preu?

—No.

—¡Beníssimo, benone, benone!... Be, demà tornarà; ¿oy? ¡...Ay, quin pès m'has tret de sobre! ¿Què més?

—Ara ve la grossa. Vetaquí que'm compareixen dues holandeses, dues grans senyores, mare y filla, admirablement vestides, molt educades, molt fines... ¿*Il signor Morel?*—me pregunten ab accent xampurrat. *Non c'e; ma...* Y sentint que jo era encarregat teu ..

—¿Ja les has invitades a seure?

—Sí, home. ¡Mira aquet! Sabent que jo era el teu encarregat, han comensat a dirme que coneixien molt la teva firma, que havien vist moltes aquareles teves, que coneixien totes les que té, a Londres, Mister Wraun, les dues que't va comprar Mr. Helder, que't tenien pel primer aquarelista del mon (*Aquí la bosseta de bombons caigué a terra*)... y que venien a veure si't dignaries donar llissons d'aquarela a la noya, una delirant pel gènero y apassionada admiradora de tes obres.

La cara den Maurell passà de l'expressió del èxtasis més candorosament angelical, a la de la tivantor orgullosa més satànica.

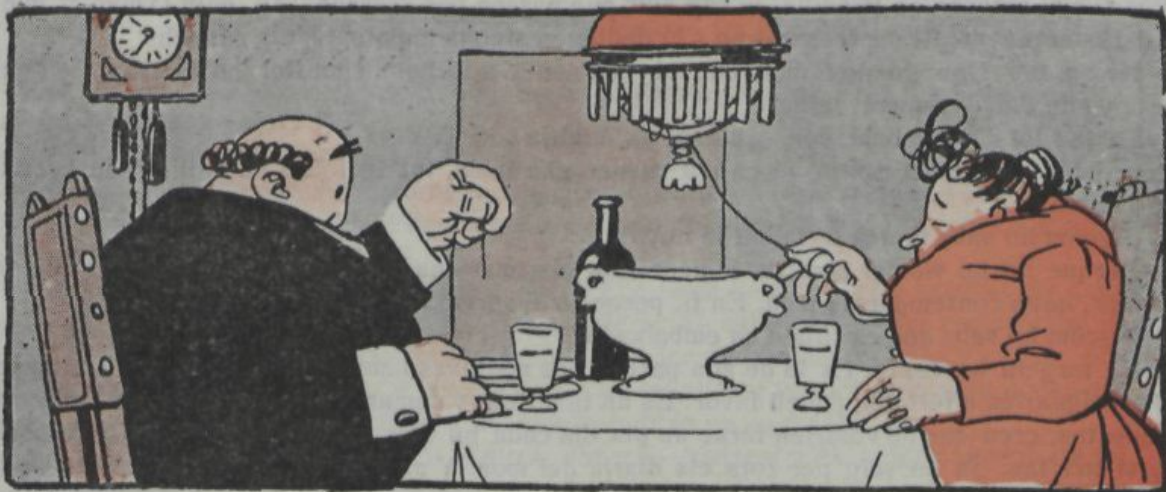
—¡Prou!—cridà, ofès, com si hagués rebut una bofetada —¡Prou! Això si que nó. ¡Vaya uns tipos! ¡Pèndrem per un mestre-tites! Creure que haig de rebaixarme fins a donar llissons... ¡Mirin que es gran! ¡Jo'm creya que només eren besties aixís els ricatxos de la nostra terra...! ¡Ay carat...! ¿Y què has respost tu? A veure: ¿què kas respost?

—Que t'ho consultaría y'ls tornaría la contesta. Mira, aquí tinch l'adresa d'elles.

—Ni la vuy veure. La resposta ja la sabs. Mal fet de no haverla endevinada ja, allí, y de no haverlashi tirada ja pels nassos.

—Home, ni tu mateix ho hauries fet —replicà en Ramon, deixant damunt la taula una elegant targeta, que l'Adela s'abocà a llegir.—Y encara ho hauries fet menys, si, com jo, pensessis que la proposició t convé y no't rebaixa gens ni mica.

—¿Tu'm dius això? Donchs no seràs may artista; noy, si vòls que t'estimin, estimat. Si vòls que't donguin importancia, comensa per darten tu. Tot lo demás es no conèixer el mon, ni saber què es dignitat... Mira, d'ensà que no vaig al Grecco quin altre *chant* no fan els companys, al parlar de

1.—Mira, noya, quin cabell.
—Deu ser de la criada. Veuràs, ara la cridarem.

2.—Teresa: hem trobat a la sopa aquet cabell, y no pot ser de ningú més que de vostè... Y això no està bé.
—No senyora, li juro que no es meu.
—¿Còm no es seu?

3.—¡No pot ser de ningú més!
—¡Donchs, miri com no pot ser meu!

mi. Vès si s'hi atansen en Pradilla, ni cap dels que passen per grossos. ¡Ah, noy! D'això si que no me'n daràs entenet. Al professorat no s'hi dediquen sino'ls impotents, els eunuchs.

—Home, per Deu. Jo no't dich que obris l'estudi a tothom. Una flor no fa istiu. Jo't parlo d'una noya de talent, de molt talent.

—De la filla d'un embaixador,—interposà, a mitja veu, l'Adela.

L'artista comensà a acotar el cap, a rumiar una mica, tot teclejant en el llistó de la cadira. Per fi exclamà:

—Y ¿còm ho sabs tu que té talent la noya?

—Perque ho he vist al sentirla judicar tots els teus quadros, al notar el mal gest que volia dissimular, quan contemplava'l meu. En fi, perque's desprenia de totes ses paraules.

—Y ¿còm ho sabs que es filla d'un embaixador?

—La targeta ho canta. Es la de son pare. Elles mateixes hauràn pensat que, d'altra manera, tu no't resignaries a férloshi aquell favor. Es un favor que't demanen. Un favor no rebaixa a ningú, y d'aquestos, creu que be voldrien ferne un per día cada hú dels teus companys. No se'n parlarà poch, si tu'l fas. Ja ho veig per tots els diaris del mon. Y un pare interessat en tenirte content perque la noya aprengui. .

—¿Te penses que a mi m'ho han ensenyat lo que faig?... Se'n ha de venir de mena.

—Home, prou que ho sé. Però ells poden tenir ilusions, y un pare interessat y diplomàtich, ja pots figurarte que'n sabrà de rentarte la cara. Ademés, es diplomàtich, amich dels potentats, influent dintre les potencies, dintre'ls governs.

—Be, donchs, ni aixís; jo no'm rebaixo a fer de mestre-tites.

—Home, pènsathi. Vaja, anem, anem a veure a sir Blunt, que's fa tart. Ja t'hi pensaràs. Ja'n parlarem. Vès qui't diu que, d'això, no'n puga eixir un casament morganàtich y tot.

—Anem, ximplet, anem,—feu l'aludit, plegant els bombons, saltant de la cadira y dant una amistosa clatelladeta al amich.

Demana un respall, el coll y la corbata, y llevantse l'americana, respallantse y endressantse, guardà el silenci de qui rumia tot un plan. L'Adela y en Ramonet el coneixien prou pera desconfiar

del triomf. Ni un ni altre badaven boca, però ab llambregades y moviments de cap prou s'ho digueren. Per fi, en Joan, com al posarse el gabàn guarnit de pells, cerqués ajuda en sa germana, exclamà:

—Be, ¿y què feu com uns estaquirots? Semblèu muts... ¿Què hi dius tu, Adela?

—¿Me renyaràs o nó?

—No diguis més, ja ho sé: que sí.

—Crech que tot lo que sigui guanyar... Tenim la mama delicada: no podem ajudarte...

L'aludit se desfeu de l'Adela d'una revolada, y respallantse'l barret ab el colze y aixecant alt el cap, saltà:

—Donchs, t'equivoques; vos errèu tots dos. Ja ho tinch pensat. Demà aniràs a dir a n'aquelles senyores, Ramonet, que, per reciprocitat de consideració—entenho be—per reciprocitat de consideració, per cortesia, pel respecte que'm mereix una familia de tals prendes y que ha sabut comèndrem—¿ho entens?—per això y rès més, me té aquella senyoreta a la seva disposició... ¿Ho sentiu? Jo la ensenyaré; però de franch. El meu estudi no es un colegi.

—Oh, no t'ho volia pas aconsellar d'altra manera,—s'atreví a dir hipòcritament l'Adela, pera apaibagarlo.

—Mira,—respongué ell, irònicament, tombantse d'esquena—respållem una mica més. Qui no't coneix, que't compri, noya. Ja t'ho he dit, que la sabs molt llarga...—Y ja tot posantse'ls guants afegí.—Vaja, nena, dónam diners, que ab aquet anirem a refrescar totes aqueixes noves. Valen la pena, ¿oy, Ramonet?—Després, mirant a n'aquet, exclamà:—¿Què fas...? Nó, no'l prenguis el dibuix. ¿Ahont vòls anar ab això a semblants hores? Encara diria sir Blunt que no teníem per sopar... Déixaho, déixaho, te dich; ja aniré a veure l'inglès demà o passat demà a qualsevol hora. Ara't diré com el modelo a les dotze: *il canone*; ja he treballat prou.

—Nó,—feu en Ramonet.—Tu, demà, no pots abandonar l'estudi... Si tornava Mr. Goupil... Déixamho pendre y demà ho entregaré jo.

Mentrestant, l'Adela, empassantse una llàgrima, li allargava'l diner rebut. Y com en Ramonet s'hi interposés, dient que volia pagar ell y que tot allò de no tenir diners era una broma, son company l'apartà y, més estirat que may, va pendre'l diner de l'Adela.

—He dit que pago jo, y està acabat. Ramonet, se tracta de celebrar coses meves.

Per sòrt de la pobre noya, aquell, dit això, entrà un moment a veure a sa mare. En Ramón, vulgues que no, feu pendre llavors un bitllet de banch a l'Adela.

—¿Que no ho veu? Si, al cap y a la fi, seria'l mateix si jo pagava. Ja m'ho tornaràn tot, dòna; ja m'ho tornaràn tot.

—Sempre es vostè'l nostre Pare-Pedàs—respongué ella, aixugantse les llàgrimes.

Però passos acoplats, la feren asserenarse. Sortia també en Jordi. El gran aquarelista se'ls enduya a tots; «ell pagava.»

*Sulla sponda che scorre veloce,
la leggiera batana si avanza... cantava.*

Y darrera seu, el coll de l'americana aixecat, els bolets al clatell, les mans a les butxaques dels pantalons, humils com dos criadets, seguíen sos companys.

NARCÍS OLLER

—Mira com se deixa mirar pels pollos.
 —Té molta corretja.
 —Molta cinta vols dir.

«El vel blanc»

(LLEGENDA HONGUERESA)

Lema. — Amor y Patria.

(Premiada ab
 accèssit en els
 Jochs Florals
 de La Bisbal).

Dins de presó tenebrosa
 d'antich castell austríach
 jau un noble fill d'Hongria
 ab cadenes amarrat
 y a mort condemnat ¡oh miser!
 perque s'atreví a reptar
 l'ira ímpia, l'odi olímpich
 del gran dèspota imperial.

Despitat el noble húngar
 pel jou pèrfid del tirà,
 de rebelió sacra un dia
 alsà'l crit ab sos paisans ..
 ¡Sa llibertat sacrifica
 per a sa patria lliurar!

**

Vinticinch anys conta'l Comte
 que a mort està condemnat...
 L'endemà entorn de la forca
 son cos els corbs vetllaràn...

Mes, ell, serè, somrientne,
 tranquil dorm sens dol, ni planys. .
 ¡Prou que als brassos de sa mare
 vessà llàgrimes a mars!

«—¡Ay, mare! Demà, a trench d'auba,
 vostre fill ¿ahont serà?
 ¡Haver de morir tan jove!
 El morir ¡quin greu me sab!
 No per mi, per vos, mareta;
 no més per vos, que ¡jo ray!
 La existencia per ma Patria
 cent voltes hauria dat
 lluitant bras a bras ab joya;
 empró la mort en el pal
 m'esgarrifa, esporuguintme
 com un nin... ¡oh quin penar!»

—«No t'espantis, fill de l'ànima;
 ¡coratge! (li contestà
 sa mareta aconsolantlo).
 Al peu del trono imperial
 aniré jo a agenollarme;
 y encar que un dels més tirans
 y dèspotas reys s'hi assenta,
 son cor dur entendrirà
 el dol d'una mare trista,
 víctima innocent del fat.

Quan fessis via al patíbol,
 a ta mareta veuràs

coberta ab vel blanc o negre,
 segons l'èxit de mos planys.

Si vel negre veus que oneja
 per damunt ¡ay! de mon cap,
 preparat a morir, resa...
 y al Cel te vindrà a cercar.
 Prò, mor valent, sens feblesa...
 ¡No en vá es hóngara ta sanch!

Mes, si per sort nostra, mires
 tapada ab vel blanc ma faç,
 serà que'l rey te perdona;
 senyal de que estàs salvat;
 serà que'ls prechs d'una mare
 hauràn amansit ¡qui sab!
 el cor de fera del dèspota
 que ocupa'l trono imperial.

No temis perdre la vida
 llavors; de rès fassis cas,
 encar que'l butxí, lligante,
 te posi al coll el dogal.»

Es per xò, que'l jove Comte
 dorm dolsament al seu jas
 durant la nit, la darrera
 nit de sa vida mortal.

En somnis veu a sa mare
 tapada ab aquell vel blanc,
 y somriu perque confia
 obtindre sa llibertat.

**

Per fi'l fatal jorn arriba...
 Les campanes van brandant;
 negra professó acompanya
 a n'el Comte al catafalch;
 dels miradors gentils dames,
 totes ab els ulls negats,
 li envien compadeixentlo
 mirades y flors en gran...

Mes, ell no veu a cap d'elles;
 fita sa vista allà dalt
 d'una tribuna, li mostra
 el vel blanc cobrint la faç
 de sa mare benehida
 que li feya la senyal.

El jove Comte camina
 ab el cap alt y ab ferm pas
 en mitg d'aquell llarch seguici
 que feya fredat mirar...

No tremola; no desmaya,
 en el perdó ben confiat:
 ni fa cas de la feresa
 ab que l'empenyen cap dalt
 de la escala de la forca
 el butxí y son ajudant...
 ¡Ab la soga al coll posada
 no creu en sa mort encar!

**

¿Y'l vel blanc? Fou d'una mare
 tan sols p'adós engany
 a fi de a son fill no veure
 morir cobart, tremolant,
 per una causa tan santa,
 com es la de treballar
 pera obtindre de la Patria
 sa salut..., ¡la llibertat!

JOSEPH BARBANY.

De còm St. Vicens Ferrer
 predicà a So'n Gual
 de Valldemossa ⁽¹⁾ ❁ ❁

DIUEN que St. Vicens Ferrer predicà dins So'n Gual, demunt un pujolèt que fa y encara hi hà una

caseta que du's nom des sant.

Mentres predicava, se posa a ploure.

N'hi hagué que hu donaren a ses cames, y altres que no's mogueren per no pèdreli ni mitja paraula a St. Vicens.

¿Que me'n dirèu? Ell es qui fogiren per no banyarse, arribaren a n-es poble tot xops; y els qui no's mogueren, no's banyaren gota.

Acabat es sermó, St. Vicens passava per davant sa taverna de *Ca'n Forner*, y s'hi atura.

Demana una quarta de ví.

—¿Y es bòtil? diu es taverner.

—No'n duch, diu St. Vicens.

¿Y què fa ell? S'alsa un poch ets hàbits de davant, fentlos fer una mica de clot, y diu:

—Posaum'ho assí dins.

Es taverner li aboca sa quarta de ví dins aquell arragassay d'ets hàbits; y passà més de la mitat d'aygo, que va ratjar enterra y demunt sa roba hi quedà just es ví.

Es taverner y tots ets altres que hu veren, quedaren amb sos cabeys drets.

—Tot axò qu'es passat m'ho veníeu per ví y era aygo que hi havíeu afegida; tot axò hu robau a n-es pobres.

A n es taverner sa cara li queya d'empegueit.

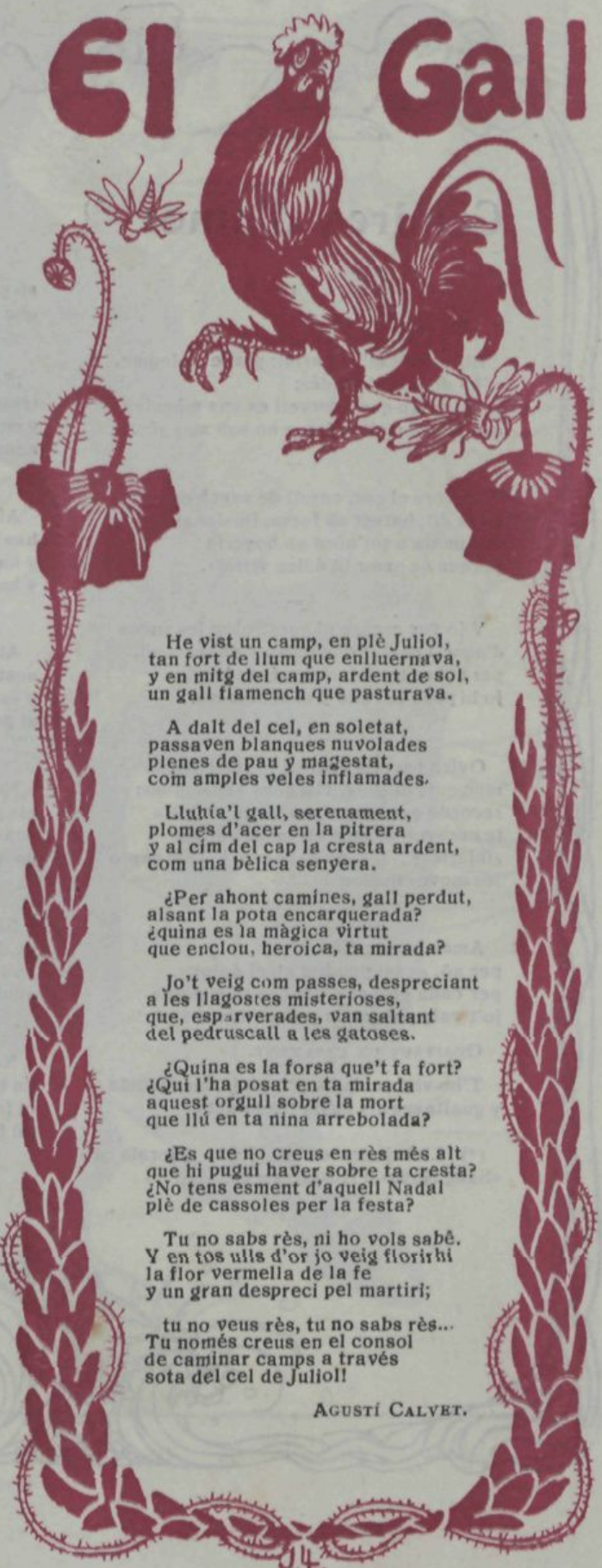
Diuen que no n'hi posà pus d'aygo a n-es ví.

Axí hu fessen tots.

ANTONI M.ª ALCOVER, PBRE.

(1) La'm contà en Joan Piol, *Rodó*, del mateix poble.

El Gall

He vist un camp, en plè Juliol,
 tan fort de llum que enlluernava,
 y en mitg del camp, ardent de sol,
 un gall flamench que pasturava.

A dalt del cel, en soletat,
 passaven blanques nuvolades
 plenes de pau y magestat,
 com amples veles inflamades.

Lluhía'l gall, serenament,
 plomes d'acer en la pitrera
 y al cim del cap la cresta ardent,
 com una bèlica senyera.

¿Per ahont camínes, gall perdut,
 alsant la pota encarquerada?
 ¿quina es la màgica virtut
 que enclou, heroica, ta mirada?

Jo't veig com passes, despreciant
 a les llagostes misterioses,
 que, esparrverades, van saltant
 del pedruscall a les gatoses.

¿Quina es la forsa que't fa fort?
 ¿Qui l'ha posat en ta mirada
 aquest orgull sobre la mort
 que llú en ta nina arrebolada?

¿Es que no creus en rès més alt
 que hi pugui haver sobre ta cresta?
 ¿No tens esment d'aquell Nadal
 plè de cassoles per la festa?

Tu no sabs rès, ni ho vols sabè.
 Y en tos ulls d'or jo veig florir
 la flor vermella de la fe
 y un gran despreci pel martiri;

tu no veus rès, tu no sabs rès...
 Tu només creus en el consol
 de caminar camps a través
 sota del cel de Juliol!

AGUSTÍ CALVET.

Cendres d'amor (*)

I

EL COR.

El cervell m'ha parlat: grave, solemne,
m'ha dit que t'oblidés;
tothom sab que'l cervell es una màquina
que pensa molt prò que no sab may rès.

Llavors el cor, curull de sanch encesa,
m'ha dit, batent ab forsa, ilusionat:
«estímala a tot'hora ab bogeria
perque es amor la única vritat».

Y jo vuy creure al cor. Sobre les runes
d'aquell passat d'angoixa y de torment,
per sobre les injuries més cobardes,
jo hi poso la rahò y el sentiment.

Oviro tos ulls negres; jo remembro
moments de goig, viscudes sensacions;
recordo que quan tu estaves malalta
te curaven no més els meus petons:
¿injuries?... ¡oh, no hi penso, jo sols canto
les meves ilusions!

Amor es sacrifici,
per xò, quasi gaudint en el dolor,
per cada granet d'odi que tu'm poses
jo't vaig posant un granet més d'amor!...

GUAITANT UN CASAMENT.

T'he vist mudada, prò ab la cara pàlida
y guaitaves als nuvis trïomfants

(*) Llorejades en els Jochs Florals de
«Sang Nova» d'Hostafranchs.

ab posat de soltera empedernida,
que no era pas aquell posat d'abans.

¡Se't casen les amigues!... les contemples
tenint enveja de la seva sort,
y resorgeixen dintre la teva ànima
aquelles ilusions que ja s'han mort...

Al dirse'ls nuvis la sublim paraula,
has sentit una fonda sensació,
y has recordat amors que no existeixen,
y has pressentit la forsa d'un petó...

Al dirse'ls nuvis la sublim paraula,
nostres mirades tristes s'han creuat,
y es que a tots dos ens ha inundat la pena
al pensar que'ns havíem estimat...

No ploris pas; oblida resignada
els grans recorts del nostre amor primer;
pensa ab un nou aimant que tots els dies
passarà ilusionat pel teu carrer.

Si ell té porta al altar, quan siga l'hora
de dir la gran paraula de l'amor,
no't posis la mà al cor com tes companyes,
sense saber si encara'n tens de cor...

No vulguis fer igual que tes amigues:
en tu no hi pot haver més ilusions,
ni forsa en tes mirades,
ini foch en tos petons!...

J. M. CASTELLET Y PONT

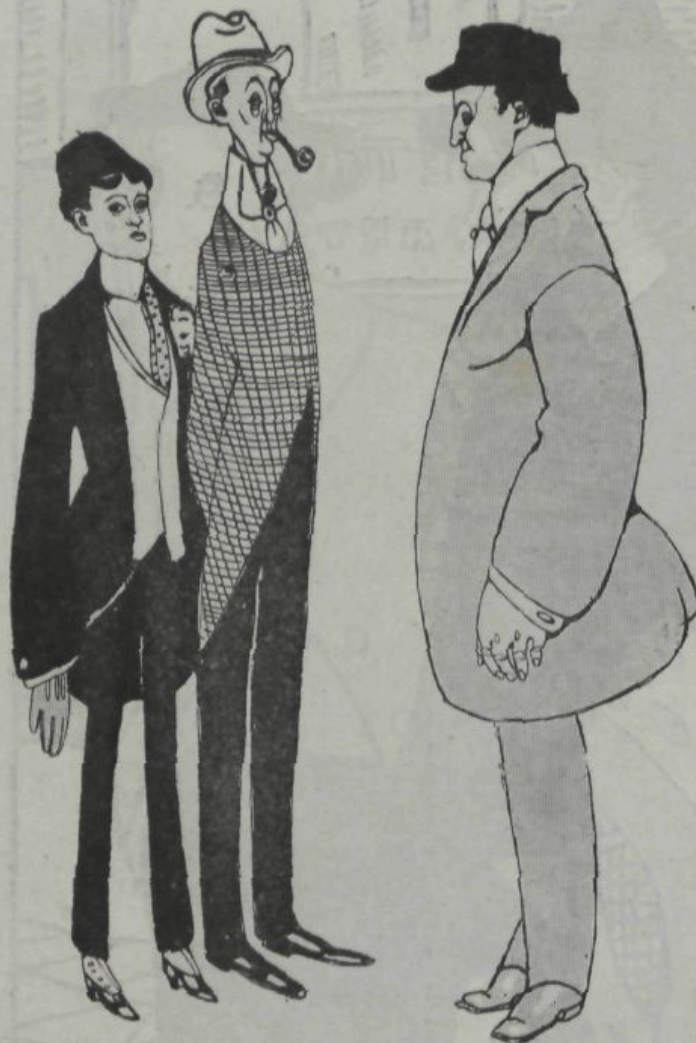

A PARÍS

- Y ¿a quin carrer viuràs, per anarte a fer una visita?
- Al carrer des Capucins.
- ¿Número?
- Oh, no, al mitg del carrer.

ENTRE JUGADORS

—Y ¿còm ho sabia aquell *guindilla* que aquell joch que jugaveu era el *burro*?
 —¿No veus que ells estàn acostumats a ferlo més que nosaltres?

Del meu caixonet

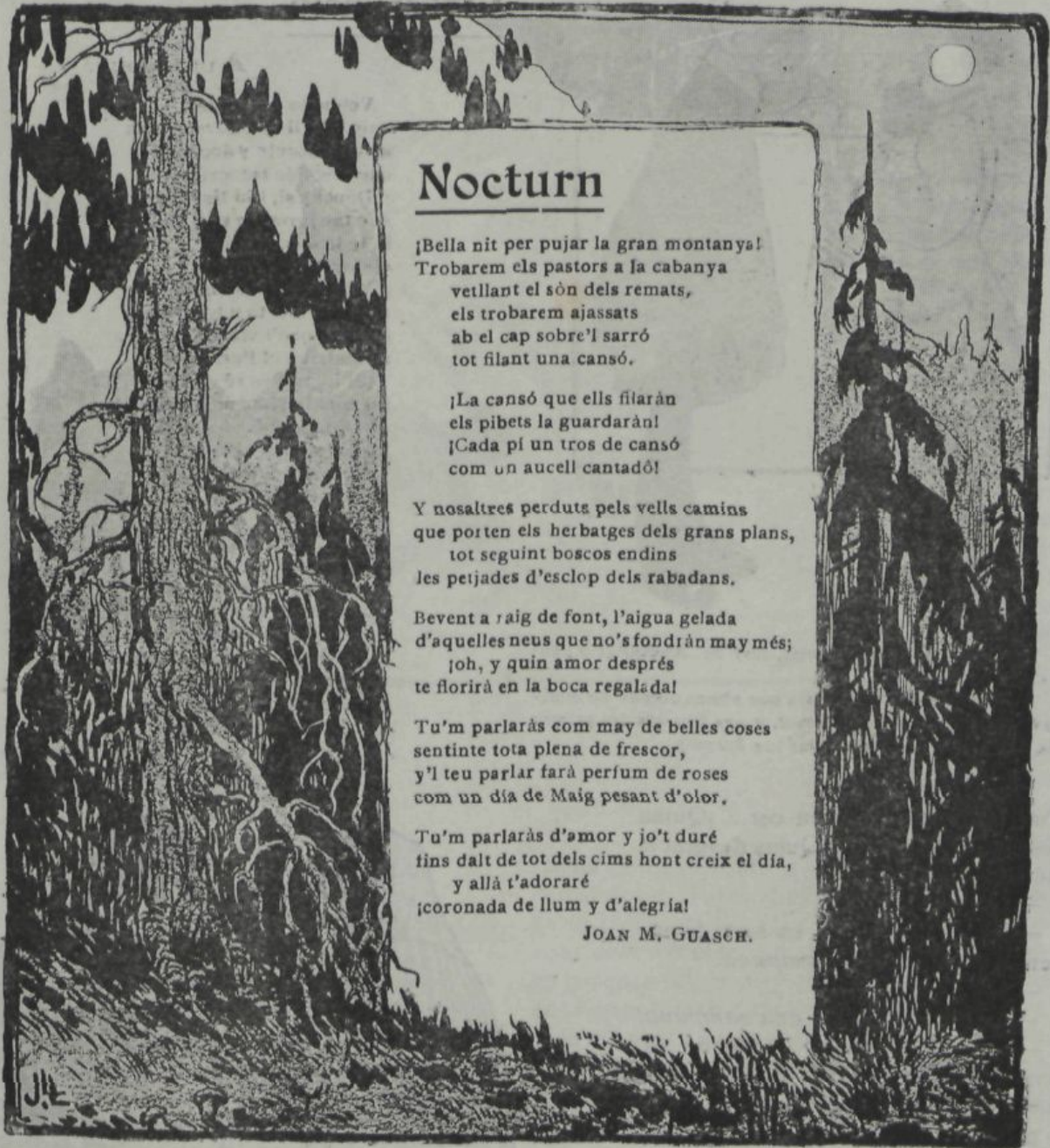

ENTRIN, entrin, y fassinme l'obsequi de pendre *assiento*.
 —Moltes gracies, senyor...
 —Fagotti, per servirla.

—¡Ah, sí, ja no'm recordava! Veurà, com que es un nom tan *entrevessat* y una servidora no més està feta a anomenar Nasi, el del meu marit, y Pauet, que es el d'aquet noy, fill meu mentres Deu vulgui, no trobi extrany que me n'hagi *desoblidat*.

—¡Vol callar, ¡senyora! No faltava més. Me'n faig càrrech.
 —Donchs una servidora venia...
 —No parli més... no parli més... la comprench; vostè vé perque aquet noy et vol apendre de tocar el piano. ¿Ve ritat, senyora?
 —Endevinat. Conversant ab una veina de la escala de casa, l'altra tarda, vàrem sortir a parlar de les ventatges que avuy día té un jove que sàpiga manejar aquet instrument que vostè ha dit y me vaig engrascar de tal manera que he decidit que'l meu fill l'apren gués.
 —Permètim, senyora, que li digui que la seva decisió ha sigut una gran pensada, ja que aquet ofici es universal del tot. Lo mateix pot tocar en català, en francès, en anglès, etc., que fer ballar a un rus, un alemany, un japonès, un moro o un espanyol...
 —Ja m'ho deya, ja, la meva veina que es una cosa molt útil. Sobretot això de fer ballar a tothom, quan ho vegi, me semblarà mentida que'l meu fill hagi arribat a saber tant.
 —Y ¿quí li diu a vostè, ja que de saber parla, que'l seu noy no pugui, ab el temps, ser un Malats, un Saint-Saëns, un Rosenthal, un Granados o un Baüer?
 —Miri si soch tonta, que no l'he comprès d'una paraula. ¿Que potser son noms de pobles això?
 —¡No, senyora! Son noms d'homes que s'han fet grans tocant el piano.
 —¡Ja! ¡ja! ¡ja! No'm fassi riure,

senyor Capoti...
 —Fagotti... per servirla.
 —Ah, sí, Fagotti... Veurà jo no sé gaire, però no deixo de comprendre que per ferse gran el fill meu necessiti...
 —Entengui be, senyora, la paraula gran en aquet sentit, vol dir...
 —Ja comprench... De moment no hi queya... Cada día me vaig convencent més que'l saber es una necessitat.
 —Y que no ocupa lloch, com diu l'adagi
 —Y, digui, ¿se necessita molt temps per aprendre de tocar el piano?
 —Segons. Si'l noy es aplicat, si sab de música algunes nocions y si a les hores de classe no'm falta...
 —Ca, no, senyor, d'aixó n'hi respòn la seva mare, puix una servidora de vostè'l vindrà a acompanyar cada día...
 —Molt be, molt be; aixís m'agrada, ja que

Nocturn

¡Bella nit per pujar la gran montanya!
 Trobarem els pastors a la cabanya
 vetllant el sòn dels remats,
 els trobarem ajassats
 ab el cap sobre'l sarró
 tot filant una cansó.

¡La cansó que ells filaràn
 els pibets la guardaràn!
 ¡Cada pí un tros de cansó
 com un auell cantadó!

Y nosaltres perduts pels vells camins
 que porten els herbatges dels grans plans,
 tot seguint boscos endins
 les pejjades d'esclop dels rabadans.

Bevent a raig de font, l'aigua gelada
 d'aquelles neus que no's fondrà'n may més;
 ¡oh, y quin amor després
 te florirà en la boca regalada!

Tu'm parlaràs com may de belles coses
 sentinte tota plena de frescor,
 y'l teu parlar farà perfum de roses
 com un día de Maig pesant d'olor.

Tu'm parlaràs d'amor y jo't duré
 fins dalt de tot dels cims hont creix el día,
 y allà t'adoraré
 ¡coronada de llum y d'alegria!

JOAN M. GUASCH.

d'altra manera no podria fixarli temps.

—¿Quant li sembla?

—Ab un parell d'anyets faig del seu fill un pianista de debó.

—¿Un parell d'anys no més? Si que es poca cosa. La veina de casa que, segons m'ha contat moltes vegades, vostè també la va ensenyar, va estarnhi cinch.

—Oh, segons el cervell de la persona: ¡n'hi hà tants de durs! y a més aquesta veina seva no devía saber de solfa. ¡Això hi fa molt!

—¿Vol callar, sant cristià? ¡Si ella'l sentis! Precisament es una cosa això de les solfes que

si per desgracia n'ha portat alguna a sobre li ha sapigut greu tota la seva vida.

—No'm fassi riure, senyora... vuy dir les solfes de la música.

—Veu, es lo que li deya: el qui no sab, se veu obligat a fer planxes tot sovint. Ara més que may desitjo que'l meu fill aprengui forsa.

—Apendrà, senyora, apendrà. No sé perque'l seu posat me fa creure que serà home de profit. Veyam. permètim que li fassi una pregunta: Pauet, ¿t'agradarà ser pianista? ¿que no contestes? Potser se'n dona vergonya.

—Ca, no, senyor, no'n té pas; es que pateix

Observació

A UNA VEHINA

—¿Què li sembla del meu, noy Sr. Audct? ¿Fa progressos en el cant?

—Sí, ¡ja ho crech! Figuris que abans només se queixaven els veïns del entressol, y ara fins els del primer pis, per causa del seu cantar tan *hermós*.

Vehineta del tercer, vaig a ferli una advertencia ab el respecte y decencia que tinga de menester.
· Donchs sí; l'hi tinch observat que tan prompte com se lleva ja té la *miçeta seva* ajassadeta al costat.

Y tot el día es aixís, ab vostè s'està a tot hora... (Se veu que'l viure a sa vora es viure en el Paradís.)

¡Si jo pogués sè en lloch d'ell tal com la vista me'l pinta...! Al coll, també, ab una cinta hi duria'l cascabell...!

A les hores de menjar no li manca'l plat a taula y junt ab vostè s'entaula com un marit exemplar.

Y en les demés ocasions may deixa sa companyia y sempre ab manyagueria l'agafa y li fa petons.

Prò això que fa, la vritat, no l'ha de tenir cofoya porque, clar, per una noya es molt lleig agafá'l gat...

F. GIRÓ Y FERRÉ

d'un mal, el fill del meu cor... ¡Quina desgracia, Senyor...! ¡Quina desgracia més *desgraciada!*

—¡Què diu ara!

—Sí, senyor Fagotti, es sort de naxensa, sort com una campana.

—¡Què! ¿Què diu?

—Lo que sent: ¡com una campana!

—¡Vostè s'ha volgut burlar de mí, senyora! ¿còm vol que li ensenyi el piano, si li falta'l *quid* de la cosa, lo principal: les orelles?

—¡Però, si ja'n té!

—De fusta. Vagi, dona vagi... aquesta si que es bona.

—Però escolti...

—¿Encara vol que'n senti més de bestieses?

—Pagaré lo que sigui... Encara que tingui d'empenyar totes les joyes que van regalarme quan me varen enmaridar.

—Vagi en nom de Deu, que aquí no's demana caritat, y no me'l porti més el noy, fins que li caiguin les orelles y n'hi surtin de noves, que ho veig difícil.

MARTÍ TORRENT Y GUIX.

—¿Què n'heu fet del vostre home?

—Me l'han tancat.

—¡Ja li deya jo que tenia'l gènit massa obert!

INFRAGANTI

—Si no descarregues tu, descarrego jo.

A posta de sol

Sardanejant

La tarda va morintse. Els núvols agafen un to roig que s'accentúa fins al més viu vermell, encomanantse a planes y montanyes, cases y persones. La gran plassa del poble, ab el reflexe del sol que va a la posta, també s'ha envermellit. L'agulla del antich rellotge solar del cloquer de l'iglesia, dibuixa una ombra esfumada, tremolosa, que marca confosament sis hores. Les cares de la gent, que s'empeny, omplint tots els indrets de la plassa, envermellides també, fan l'ilusió d'una ubriaguesa que ha agafat a tot el poble.

Fadrins y fadrines riuen a grans esclats, ensenyant immaculades dentadures, arrugant les galtes molsudes, brillant els ulls desitjosos. Y rient y parlant esbojarradament, van desgranant rústechs idilis, amors sentimentals colgats per les rialles.

Sota del cloquer, els músichs s'aixequen damunt de la multitud, ab els instruments d'un daurat roig a les mans, mirant ab menyspreu als admiradors estacionats al davant. De tant en

refilet del flaviol, que fa enmudir, imperatiu, les converses y rialles. Seguidament un espatech de la cobla en plè dóna dolces esgarrifances, convidant a ballar. La gent se mou desficiosa, se busquen les mans y parelles y més parelles se trenen, formant anelles que s'engrandeixen a cada moment; que's multipliquen per fora y per dins aprofitant l'espai lliure per formar rodones concèntriques, moguentse totes ab un ritme igual, ab el mateix va-y-ve de dreta a esquerra.

Un-dos, un-dos... Ceremoniosament, sense cuidarse per rès de la parella, van lligantse dins del cap de cada ballador un per un els compassos de la dansa. De sobte el moviment de dreta a esquerra s'accentúa més. S'han acabat els *curts*.

Un - dos - tres - quatre... Han comensat els *llarchs*. La música aixeca un devasall de notes joganeres, que fan aixecar els brassos y puntejar. Y el va-y-ve més llarch de dreta a esquerra, agafa un nou aspecte; un balanceig de dalt a baix que fa trontollar alegrement les barretines y esbulla els pentinats de les fadrines.

A sota del cel ja casi negre, la dansa catalana va desgranantse harmoniosa, cadenciosa, sentimental. Y els pits s'aixequen pantejant, els peus repiquen a terra independents de la

tant un dels músichs s'apropa l'instrument a la boca, y fent anar ab llestesa els dits pel teclat metàlich, engega a l'aire un seguit de notes que suren damunt de la remor de la gent.

El día va acabantse y la nit fa camí depressa. La vermellor dels núvols s'enfosqueix, els arbres de les montanyes formen taques confoses, les siluetes de la gentada que bull a dins de la plassa van esborrantse, ressortint les cares brunes entre'l march de negror. Y munta espai amunt el vibrant

voluntat, les cares s'extasiaven enjovades.

Per tot l'ambient hi sura un *perfum de poesia*. Res més *corprenedor* que la sardana desgranantse mentres mor alegrement el dia, per tornar a l'endemà.

Un moment la plassa resta quieta. Les rodes se paren y torna a ressonar l'alegre so del flaviol que marca el contrapunt. Mes totseguit reprenen vida y els cervells dels balladors tornen a agafar els comptes dels compassos, lligantlos, ajustantlos, per repartirlos de manera que la sardana acabi justa.

Y la nit cau al damunt. El negre mantell que ha tapat el vermell del cel, va guarnintse d'estrelles que titil·len burlantse de la terra. Montanya enllà parpellegen els llums de les masies y al fons de la vall les rònques granotes reprenen el monòton cant de cada nit.

Una darrera vibració dels instruments y la sardana s'acaba. Les anelles se desfàn barroerament, la gent s'empeny esbojarrada y s'aixeca un murmull aixordador. Assí y allí s'encenen llums de color sospesos damunt de la gentada, balancejantse sota dels cordills que'ls sostenen. Mentrestant els balladors discuteixen uns ab altres la manera com han repartit la sardana, treyant comptes de les tirades de curts y llargs.

Els músichs, ab els instruments apoyats a les cuixes, brillant ab la clàror de les atxes que s'acaben d'encendre, cargolen un cigarret, im-

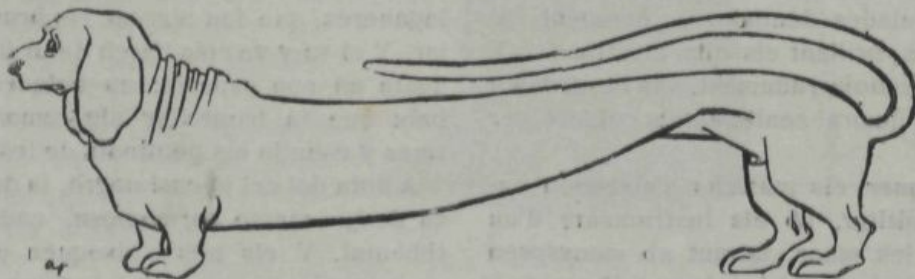

—Home, estàs boig: janar a cassar ab un despertador!

—Donchs mira, com que no tinch gos, penso que serà lo millor pera fer aixecar les llebres.

passibles a l'admiració dels badochs. Y altra volta assagen els instruments, aixecant un remolí de notes, fent bellugar ab llestesa els dits per les tecles, al temps que'ls balladors tornen a riure y a conversar alegrement, esperant la darrera sardana de la tarda.

MARIÁN GRAU

A la xicota

(Model d'*ullimatium* pera'is mansos
que fan l'os.)

Si no fossis tan bonica,
tan xamosa y aixerida
ja't plantava desseguida
deixante ab un pam de nas,
que fa massa temps que dura
la comedia y la rifada
y'm convé de una vegada
parlar clà y sortir del pas.

N'estich tip de tant fè'l ximple,
d'anar sempre al teu darrera
capficat ab la fal-lera
de que'm miris somriguent,
de fer l'os davant ta casa
tot guaitant a les altures
fent ganyotes y postures
perque'm prengui el pèl la gent.

Ja'm coneix mitg Barcelona
y al carrer tothom me mira.
—¿Que voldria una cadira?—
me pregunten els porters;
els que passen me senyalen
sens mirarshi poch ni gaire
y jo... vinga mirà enlaire
carregant ab els neulers.

Pels carrers hont faig la ronda
fins els gossos me coneixen,
les criatures me segueixen
y s'encanten a badar;
fins el *oera* d'aquell barri
m'ha pres ja la fesomia
y'm va di al pasà aquet dia:
—No hay remey, se ha de suar.

Y tan puntual compareixo
dos o tres cops cada dia
que crech que aviat serviria
de rellotge del vehinat,
donchs al vèurem a la tarda
les nenes de allí l'entrada
criden:—mama, la torrada
que aquell senyor ja ha arribat.

En fí, tip de tanta llauna
y de tanta bestiesa
t'haig de di ab tota franquesa
que'n tinch prou de fè'l ninot.
Feste càrrech que ab mueques
y fent l'orni, rès se logra:
o en parles donchs a la sogra
o deixemsho córrer tot.

Ja veus que he fet molt el mico,
que m'he remullat la esquena
y he aguantat sòl y serena
pel teu pamet temptadò.
Prò per bonica que siguis
no't pensis pèndrem la mida
fentme estar tota la vida
plantat sota el teu balcó.

ENRICH DE L. VALLÉS

A TANTS SOTA ZERO

DIBUIX DE R. CIRERA

Novembre

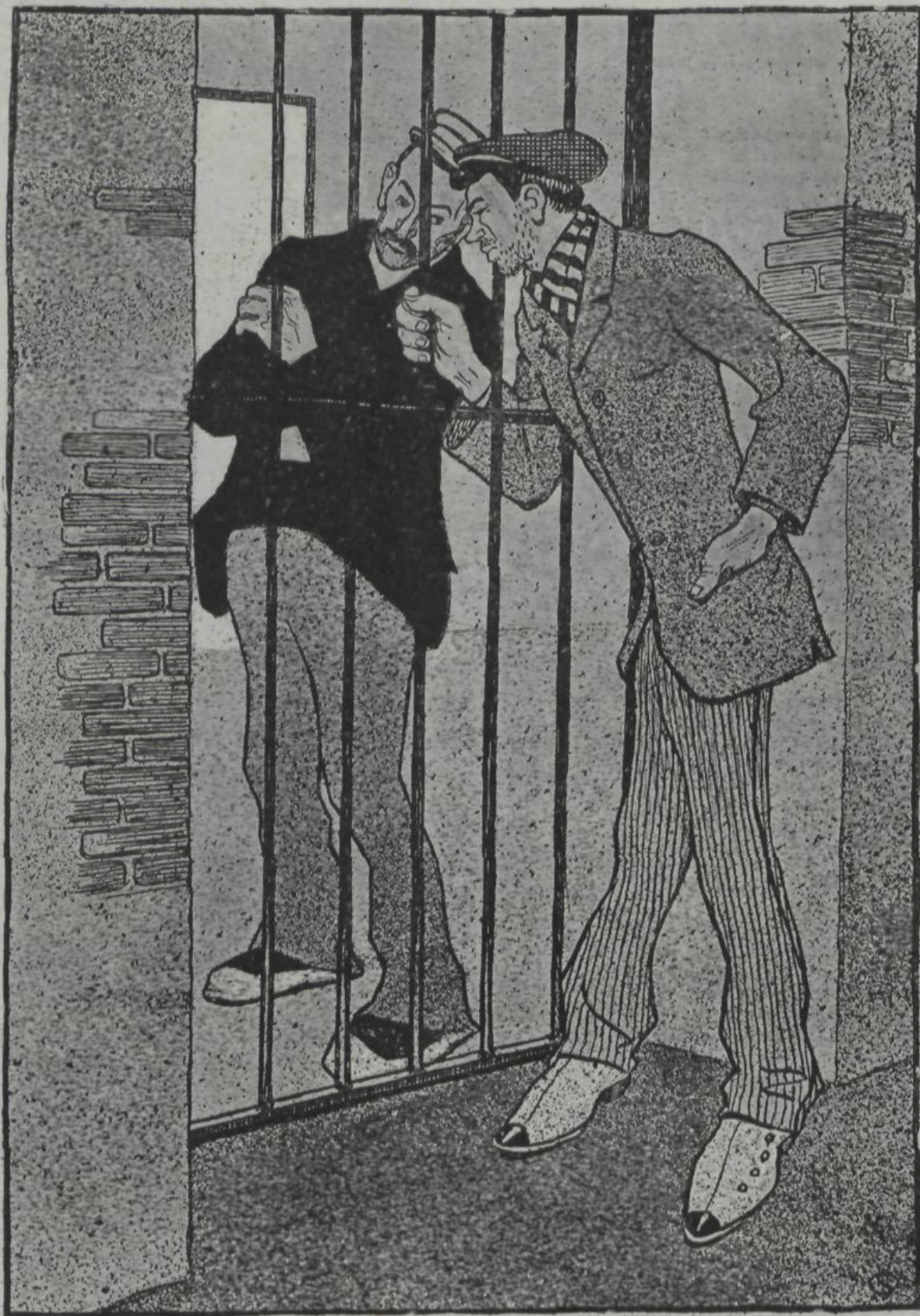
Els jorns assoleyats s'han esvahit
esdevinguent avuy tristos, plujosos,
com si anyorant aquell bon temps florit
n'estiguessin plorosos.

Comensa a fresquejar.

La tramontana
arrocega les fulles xiulejant ..
La boira extén son vel per monts y plana...
¡L'hivern se va atansant!...

Les vinyes han quedat esterrejades
del esplet de rahims que van lluhf...
¡Y remembrant el fruit de les vinyades,
els cups alegradors vessen de ví!...

F. CARRERAS PADRÓS

- Y ¿per què estàs pres?
—Per delicte d'impremta.
—No sabia que escribissis.
—Ca, si va ser perquè vaig tirar un componedor pel cap del regent y'l vaig deixar al siti.

La rata presonera

A dintre de una ratera tancada s'està una rata, y un gat jove y presumit desde fora aixís li parla:
—Ay, rata; ja estàs ben fresca quan aquí t'has deixat caure.

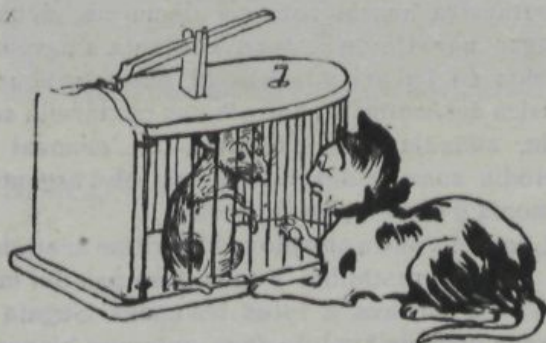
—¿Per què ho dius això, gatet?
—Perque faràs la fi d'altres que s'han ficat aquí dins alegres com unes pasqües y quan ne surten, pobretes, estàn fetes una llàstima.
—Ay, gat; per Deu, no m'espantis, jo hi vingut aquí pensantme trobarhi un bon esmorzar y un cop satisfeta anarmen.
—¿Si?... donchs, ja pots pregà a Deu perque salvi la teva ànima.
—Vols dir que...

—Que quan te vegin no t'arrendo la ganancia.
—¡Ay, si la mare ho sabia!
—Be, no ploris, per xò, càlmat, ¿ahont viu ta mare?

—A dispesa a casa de una altra rata que es molt rata, en un forat que hi hà a dalt de la teulada; ay, gat, si'm volguessis fer el favor d'anà a buscarla y explicarli l'hora tonta que hi tingut...

—No pas per ara.
—Vaja, gat, tu que ets tan maco veshi...

—(Si t'acostes gaire

de la grapada que't clavo te ratllo tota la cara.)
—Fesme aquet favor, gatet; mirem, fins agenollada t'ho prego.

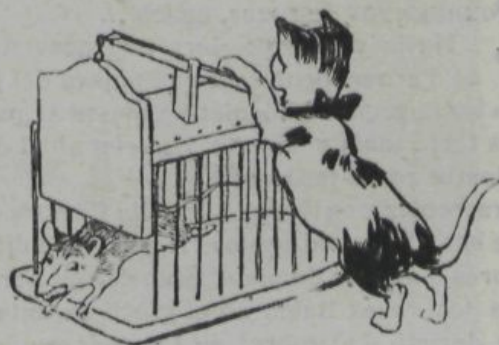
—No puch.

—¿Per què?

—¡Perque no'm dona la gana! (prò ja m'hi deixaré veure per 'llà dalt de la teulada.)
—Donchs, treume tu d'aquí dins si no'm vols fer desgraciada.
—Això ja es una altra cosa; (ara si que no t'escapes) si vols jo't treuré d'aquí perque sé com va la trampa, però, muixoni.

—¿Y vols dir que podré entornarme a casa?
—Prou que t'hi portaré jo (dintre de la meva panxa.)
—Ets molt viu.

—Molt més que tu que no has conegut encara que t'has deixat enganyar per un tall de cansalada.
—Si tu'm poguessis salvar, a cambi d'aquesta gracia t'enviava avuy mateix un potet d'oli de rates.
—¿Romansos a n'aquesta hora? veig que estàs molt carregada de camàndules, rateta;

ja us coneix massa a vosaltres, ¿te'n recordes d'aquell vespre que perque vaig atraparte festejant un ratolí en un recó de l'estable de mi vares renegar fugint ab aquell tunanta?
—Vaja, gat, no siguis gat, veig que no'm coneixes gaire.
—¿Y encara ho negues?

—Es clar,

si aquella era ma germana y com que'ns assemblem tant son molts que'm prenen per l'altra.
—¿Sou de una mare mateixa?
—Si, va tenir bessonada: però no perdem el temps; ¿que haig de fer per escaparme?
—Jo't salvaré si tu vols, però abans tens de jurarme que si't faig una postura

de mi no tens d'espantarte.
 —(Malu, malu:) un xich difícil
 es això que tu'm demanes.
 —Acceptes o no ho acceptes?
 —(Vaya un gat més pastanaga.)
 Acepto: (tu òbram la porta:
 després veurem si m'atrapes.)

El gat redobla la vista,
 un sospir llensa la rata,
 aixeca'l primer la pota,
 dona un cop a la palanca,
 fuig la rata; el gat fa un salt
 crida, li planta les grapes...
 y al poch rato'l ventre seu
 ja està ocupat per la rata,

y se'n va tot satisfet
 cap a dalt de la teulada.

J. ASMARATS.

Tardoral

A n'Andreina Iglesias

CORONEMNOS de roses, amich!...

Havia volgut escriure impregnat tot ell de l'aroma penetrant que pujava del jardí, y no havia seguit. L'inquietava massa el perfum de la terra tebia y humida, barrejat ab el de les opulentes roses tardorals.

Ara, recolzat en l'empit d'aquella finestra ober-ta de bat a bat, contemplava la joia d'un día clar després d'una nit de pluja. Sota del cel puríssim totes les coses llufen ab el gràcil encantament d'un dematí d'Octubre; en llunyadansa, enllà, enllà del jardí, les montanyes tancaven l'horitzó lleument esfumades en boirines rosa y lilà; el sol besava llargament la terra que s'oferia gene-rosa encara que un xich cansada de les prodiga-litats estiuenques.

Una frisansa d'or, feya estremir els arbres...
 ¡Coronemnos de roses, amich!...

Pensava ell y una alegria suau li eixia del cor anantli pit amunt ab el ritme acariciant d'una onada. Si hagués pogut enrahonar, les paraules haurien sortit aleshores com una cas-cata d'armonies, fàcils, plaentes, brillants...

Ara sense ningú per confiarshi, tot ell s'aban-donava a n'aquell voluptuós neguit de sentir dintre seu una renovació; la vida li semblava lleugera y agradosa. La tardor triomfava de totes les coses ab un bell miracle de llum; triomfava d'ell mateix rejuvenintlo, amagant

discreta y benèvolament els seus cinquanta anys sota l'aparensa florida d'una joventut sols lleu-ment agotada com aquella Naturalesa que llua confiadamment les seves belleses.

Pensava encara:

—«¿Què hi fa que'ls meus cabells comensin a platejar, si dins de l'ànima sento ab frisansa l'aletieg d'una cansó d'amor, y si en els meus llavis tremola indecisa la primera paraula d'un discret coluqui galant?»—La joventut perdura ..

Y volia seguir aquella carta que comensava:
 ¡Coronemnos de roses, amich!

Però son esguart se perdía altra vegada en les llunyanies esclatants o reposava llargament en el jardí, contemplant la magnificencia d'aquells arbres, les fulles dels quals comensaven a mati-sarse ab la pàlida color de l'or vell...

***

Al bell mitg del jardí hi havia un brollador. — etern cantador de llegendes d'ensomni—y al entorn una ampla barana de marbre.

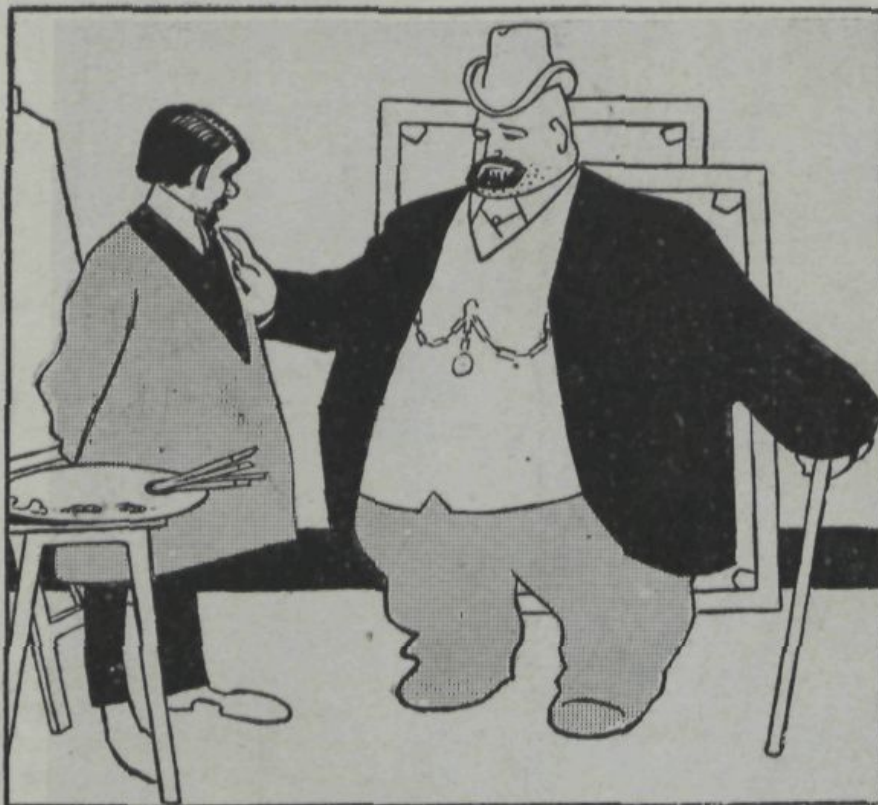
L'Isabel, era forsa amiga d'aquell lloch; ella acostumava anarhi tots els dematins, deixant passar una llarga estona contenta de veures bonica en l'aigua y sentir al ensemps aquella música del brollador, que era una cantarella sen-zilla, senzilla, que s'enfilava un moment ab melodia suau, y desmayava tost ab l'argentina armonia d'un relliscar de perles.

L'Isabel s'havia abandonada al ritme acariciant de l'aigua crestallina y a la gran pau del matí que'l cel enviava a totes les coses. Seguía ab mirada distreta'l vol de dues colomes blanques

DESCONSOL

DIBUIX DEN JOAN LLIMONA

ELS PROTECTORS

—Vostè, jove, pinti tant com vulgui, que jo li asseguro que ho colomaré...

y esfullava d'esma les roses dels roserars propers.

Tan encantada estava en l'èxtasi d'aqueixa dolcíssima pau, que no va sentir el lleu cruixir de l'arena a les petjades tímides d'algú que s'apropava silenciós, ni vegé unes mans d'home que apartaven les branques properes, ni se'n adonà de que davant d'ella estava contemplant-la'l padrí, aquell padrí elegant y perfumat que volia escriure als amichs belles cartes ab lemes florits. Fou necessari que'l bon home pacient enrahonés.

Deya:

Entre les roses del roser florit,
sòtil abella qui la mel bevia
al Deu d'amor,—que gran enveja havia,
d'aquelles flors,—li va picà en un dit.
Plorant l'infant voluble ab desconsol,
s'enlaira a Venus per confiar son dol.
«Oh mare, diu, hermosa,
una serp menudeta y verinosa,
una víbora alada,
ab la seva fiblada,
me volia, crudel, robar la vida».
Llavors, Citerea, al veure la ferida,
li respò somrienta:
«Si l'abella, fill meu, tan ignoscenta,
el mal t'ha fet de que ab gran pena't queixes,
¿com serà'l mal que fas als que fereixes?»

Al sentir una veu aprop, l'Isabel, s'havia redres-

sada bruscament sorpresa; mirà entorn y al veure que era el padrinet qui deya versos, s'abandonà altre cop al gràcil abandono d'una posa còmoda. Mitg cloqué els parpres y deixà que joguinegés pels seus llavis encesos un infantil somriure trapecer.

Ara, tornantse a redressar:

—No't sabia tan elegant poeta,—digué mirantse fixament al seu padrí com si volgués provocar-lo ab la alegria d'una clara mirada.

—No son meus aqueixos versos,—respongué l'aludit fent un humil acatament,—son del diví Anacreó y a estones me entretinch en mal traduirlos.

—¿Serà per això que matineges tant?

—Fora aixís si no sapigués que en aqueix lloch he de trobar-te a tu. Jo

prou voldria escriure y llegir a n'aqueixa hora plàcida, però no puch; el teu recort es per mi més plaent que'ls més hermosos versos y la teva conversa més saborosa a l'ànima que'ls pensaments dels més refinats poetes...

Riu follament l'Isabel, riu ab riulla plena y sanitosa; després donant ab la mà un suau copet a l'espatlla del padrí, contesta maliciosa:

—¿Encara floretes? No diu ab la plata dels teus cabells la galanura juvenil del teu parlar; m'apar que es per costum que aqueixes paraules frívoles han quedat eternament en els teus llavis.

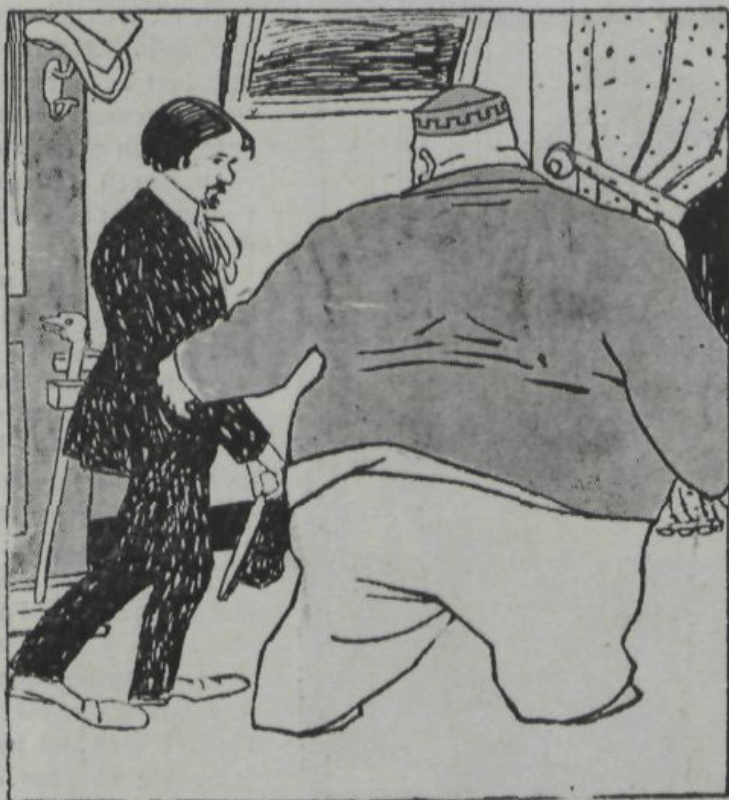
—¡Ets crudel, Isabel, y no comprens la tardor! ¿Per què'm tractes a mi com a les pobres roses que has desfullat sense pietat?

—¿Crudel y ab tu, bon padrinet? ¡Quantes vegades els meus llavis han deixat en ton front ofrenes d'amor! ¿Crudel y ab les roses...? deixa que les esulli, elles son bon sacrifici al jorn esplèndit que comensa.

—No es això, no es això.

Mormola ell entre dents, perdent un moment l'exquisida correcció de la seva figura elegant, y una ombra de melangia torba la serenitat augusta del seu esperit tranquil.

Somriu damunt del jardí la divina quietut ma-

—¿Que me n'ha colocat algùn de quadro?
—Si jove, entri, entri...

Mira'l miracle encès de les roses en aqueix jardí que comensa a entristirse. Serà bella cosa que me'n fassis un bon ram.

Y el padrí amatent ha sentit com s'esvahia del seu esperit tota ombra de tristesa. En la blavor serena dels ulls de l'Isabel, ha vist reflectada la magnificència del jardí automnal y ha après a estimar la vida.

Una a una les ha cullides les roses y n'ha fet un ram esplèndid.

L'Isabel l'ha deixat sol en tan agradable feina y ell a cada rosa que cullia y a cada punxada de les espines d'aquells rosers encesos, pensava, ab el bell poeta Anacreó, que rès volen dir els anys y la cara marcida y els cabells de plata si'l cor conserva la joventut. Pensava també que son els vells qui han d'ensenyar l'amor als joves.

Y mentres tant en les seves mans se multiplicaven les roses.

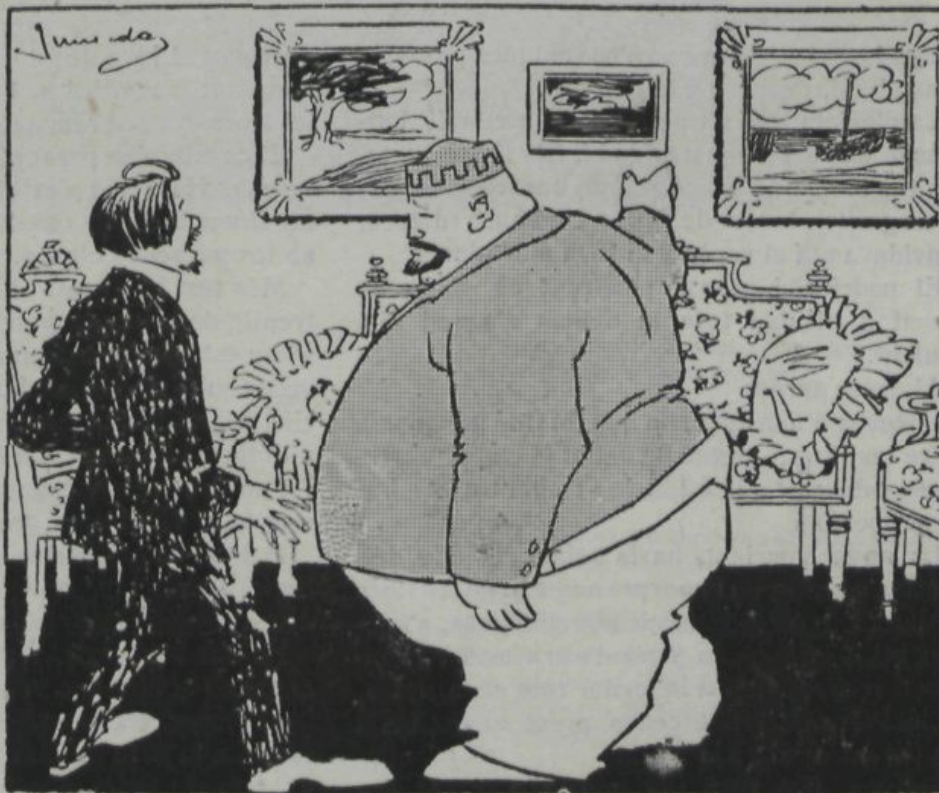
—Padrí, padrinet,—cridà de

tinal y es tan dolça la beatitut d'aqueix somriure, que totes les coses se'n senten amarades. Els arbres s'inclinen besantse llargament; les dues colomes blanques, cansades de volar, reposen a ple sol en el fris de la casa. El brollador canta una balada.

Canta una balada de sol, de perles, de desmays, de besos... Melodía y armonía .. ¡Oh la trenna diamantina destrenantse a la llum com glosant la blancor divina de les colomes assoleyantse...!

L'Isabel ha dit:

—Padrí, allunya tot enuig; jo't vuy amable y discret.

—Vegi.
—i...!
—¿Que potser troba que no tenen bona llum?

A CA L'ANTICUARI

—¿De quina època li sembla aquet got?

—¡Ay-ay! ¿De quina vol que sigui?: de la època dels ghots.

lluny l'Isabel—¿encara no n'has cullides prous...? Vina ab mi, t'espero a la glorieta.

La glorieta, era un petit terraplè cenyit d'arbres al extrem d'una avinguda. Els arbres estaven tan junts que les copes se besaven formant un magnífich dossier de fulles. Un banch rústech, convidava allí al repòs y el feya més plaent.

El padrí s'hi atansà mostrant ab geste de triomf a l'Isabel tota la delícia d'aquell ram opulent.

Al esser aprop:

—Roses a una donzella que de flor presumeix entre les flors,—digué inclinant el cap ab cortesia y deixant a la falda de l'Isabel tot el miracle de perfum.

La noya, somrient, havia baixat els ulls, deixantlos reposar en la porpra augusta de les flors avellutades. Al vèurela en aquella posa, s'imaginà'l padrí que aixís y no d'altra manera haurien de representar a la tardor tots els artistes, y oblidant anteriors escenes, pregà musicalisant les paraules:

—Nena, una rosa per aqueix padrinet tan amatent en servirte.

Ella respongué vagament:

—Prou se la mereix qui sab brodar ab tan

somrigut al jove genet y en un moviment de generositat magnífica ha lliensades al carrer totes les flors del seu ram quan ell passava.

El cavall, s'ha parat alsant el cap y brandant la cua. Ha aixamplat els narius y,—cosa no acostumada en els cavalls—ha restat un moment ab les parpelles closes.

Més tart ha seguit el camí ab altivesa. Y al trepitg de les seves potes, les roses esclatants s'han esberlades, rebatent per terra les fulles de vellut que a ple sol semblaven un joch de rúbins... Una frisansa, una vibració de llum ha corregut a lo llarch del camí. La blancor de les cases s'ha fet encara més engegadora y les lloses del carrer han brillat com grans planxes metàliques.

Del cel ha caigut una pluja de bolves d'or. De lluny, encara'l genet ha enviat ab la punta dels dits un bes a l'Isabel, que somreya.

En tant, el padrí,—aquell padrí galant que creya ab el diví Anacreó que'ls vells han d'ensenyar l'amor als joves,—s'havía allunyat d'allí, y tancat a la seva cambra, mentres a fora tot era un triomf, havia esquinsat aquella carta a un amich que comensava aixís:

¡Coronemnos de roses...!

JOSEPH M.ª LÓPEZ PICÓ

enginy frases galants...

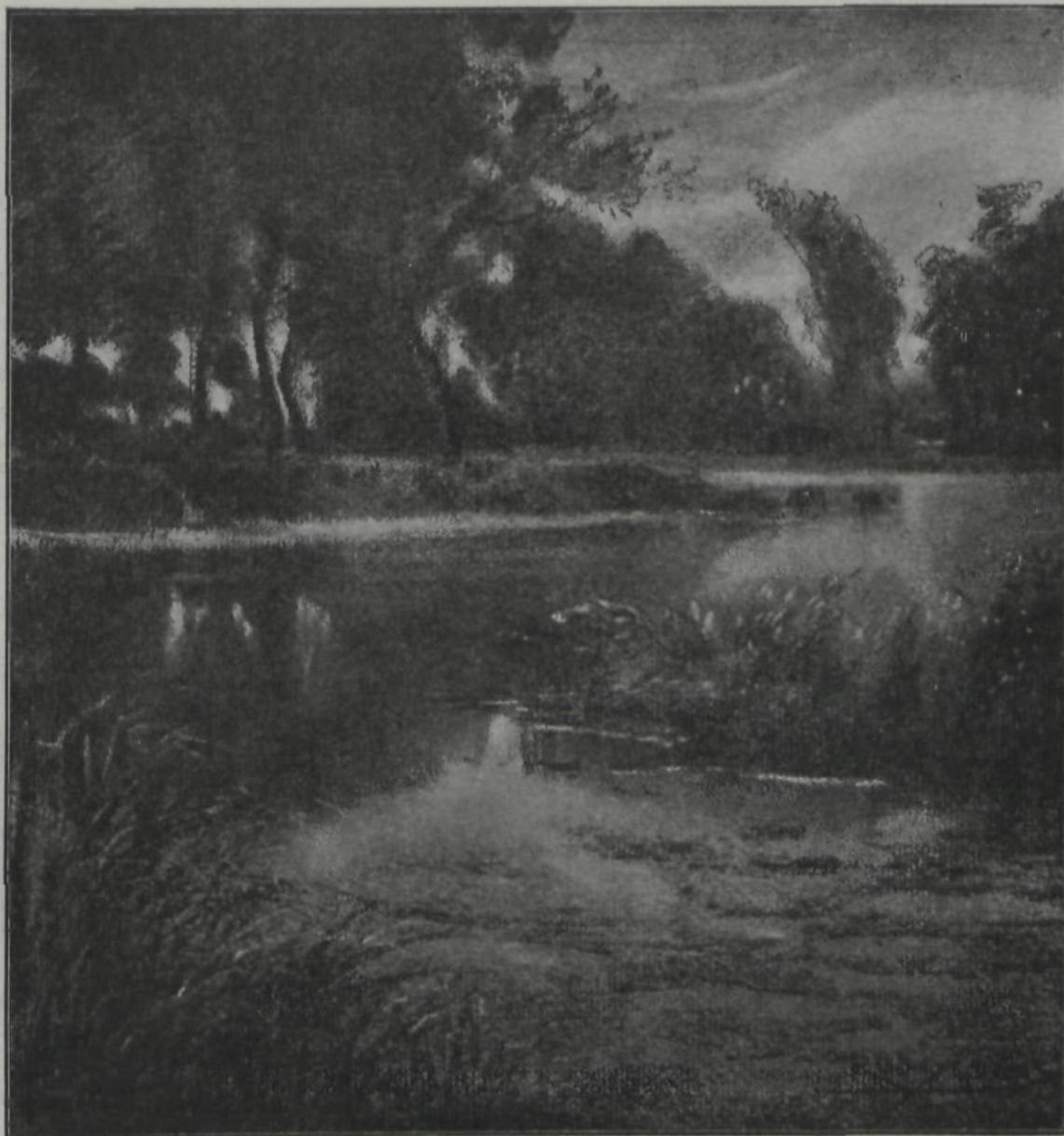
S'havía aixecada aplegant en un ram totes les roses; després enfonzà en elles la cara y aspirà ab força l'aroma com si volgués ubriagarsen...

Ara, mirava'l carrer inundat de sol. En la blancor engegadora de les cases brillantes y de les lloses lluentes, destacava superbament la silueta airosa d'un cavall negre que s'apropava pausat.

Genet d'aqueix cavall anava un jove d'ample front y ulls brillants; cada dia aquells ulls buscaven els de l'Isabel dins del jardí y cada día'l bras del jove s'alsava inútilment per abastar qualche rosa que desmayava per damunt del tancat.

Però les roses eren massa altes...

Avuy l'Isabel, ha

PAISSATGE

DIBUIX DEN ROS Y GUELL

Mon palau

Arboles, cielo y arroyuelo y prado,
todo me halaga y á mi vista ríe.

QUINTANA.

Jo tinch al mitg del bosch una masía
que per mi es un palau,
si hi manca l'or, l'argent, la pedreria,
no hi manca dolsa pau.

Ses cambres no son pas encatifades
ni'ls envans tapissats,
ni tinch glaivis y llanses arrenjades
en escuts quartejats.

Per compte de camelies y violes,
jonquilles, gessamins,
al bosch hi tinch espígols, farigoles,
orenga y romanins.

Tot es senzill allí, tot enamora,
els plahers, les costums,

la encesa flor que'ls raigs del sol anyora,
el dolc cant dels verdums.

Els roures centenaris que m'ombregen,
el bes del ventijol,
els perdigots que al lluny escotxinegen,
els planys del rossinyol.

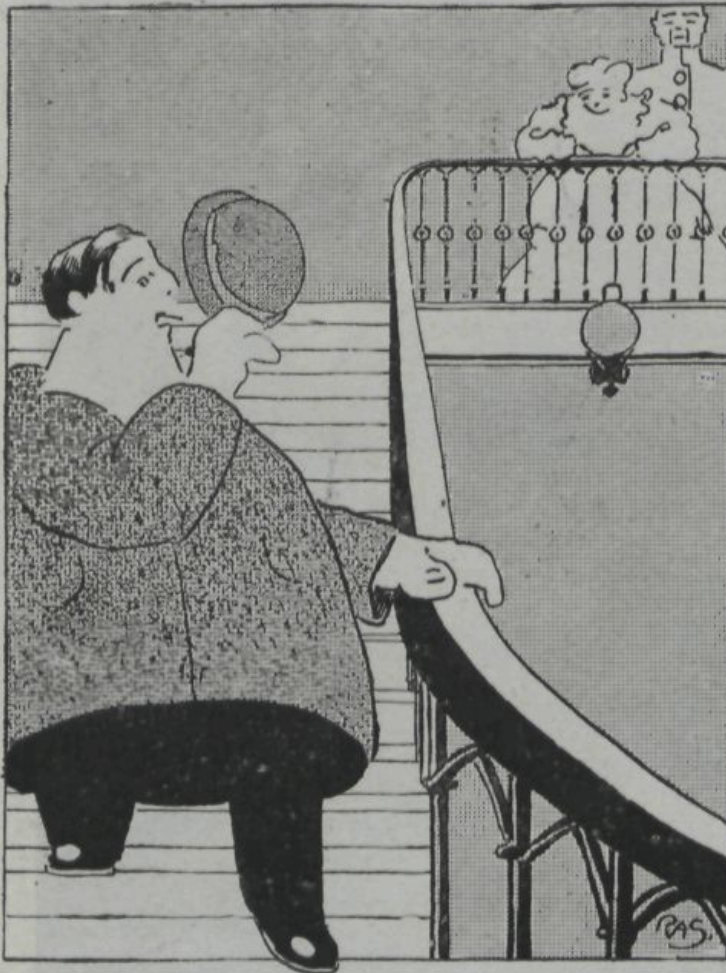
¡Que hermoses son les hores de vesprada,
hores de languiment!

¡Y que bell contemplar en la serrada
els raigs del sol pònent!

¡Còm se m'aixampla'l pit, orfe de penes,
en eixes soletats!
dítxoses hores de ventura plenes
d'amors, felicitats.

En el tràngul del món manca alegria,
bells somnis, dolsa pau,
mil voltes aimo més ma humil masía
que'l mes fastuós palau.

J. NOVELLAS DE MOLINS.

COMPLIMENT

—¿Ja ho sab, eh? Aquí es a casa seva?
—Gràcies, igualment.

Còr de Catalunya

BARCELONA

Jamay retut ni en desconort,
glatint seguit, de ferm y fort,
d'una nissaga prepotenta
tenen l'alè tes batregades;
vives onades
de sanch valenta,
més que als grans temps de l'avïor,
te n'embraceixen l'ardiment,
féntel senti esperansador
de victoriós adveniment.

Franch de designis miserables,
que ton sentir honrat y noble
regirarien,
que enllorarien
rostre y entranyes del teu poble;
amatinat en la defensa
de drets y avensos adorables,
vessant escalf, brollant clarors,
els teus amors son en creixensa
y'ls tanys de mena fruitadors.

¡Oh la roinesa dels mals cors
que'l ferte amable no't perdonen;

que en vil conxorxa acomboyats,
llops afollats,
contra ta vida s'abrahonen
per atuhirten el coratge
en munts de runes y carnatge!

No han de xautarsen: dòl y espant
poden les branques estremirte,
mes ni l'arrel han d'esmortirte,
ni l'ufanor t'estroncaràn.
Tu romandràs perque ets altesa,
y de la estúpida baixesa
ni fortors ni ombres restaràn.

Deu es ab tu. La gran serena
de ton cèl riu de ta alegria
feinejadora
que l'enamora;
la mar t'es sempre mare pía
que a tos racers cantejant mena
richs bastiments per festejarte;
la gerda plana que t'enronda
tens encisada y t'es feconda
per embellirte y regalarte.
Ab devassalls de gentilesa
insuperada l'Art t'enjoya;
enginy y feines s'aixamanen
que fan potenta ta riquesa
y fan prolífica ta joya.

Es que no vius de la desferra
dels oprimits: deù abundosa
y regadiua ets d'una terra
de tu emprendada,
en tu estimada
ab tu riolera, ab tu plorosa.

Y sab bo l'aire que's congria
de tu, y es pau y es harmonía
de voluntats en entusiasme
la que generes, la que pasma,
la que aflamada galaneja,
y arrèu s'esplaya y's rebeja
per avingudes soleyades,
trenanhi visques y cantades.

Tantost aubejen, son tes festes
captivadores, que no'n conta
el mon de gestes com tes gestes
més lliberades d'una afronta.

Festes de Patria, ¡be'n treurèu
encar més belles ufanies
quan brollarèu
per un floreig de noves vies,
rius de salut y benauransa
que de mortal decrepít
faràn renàixer esperansa,
maravellosa joventut!

Còr d'un tremp sà, may defallit,
ni per mals fets entenebrit,
revivador de nostra parla,
que a benvolerla y benhonrarla
per tot arrèu has ensenyat.

Còr arborat
en ardors santes que expandeixes,
¡prou la'n coneixes
la teva màgica atracció
per acoblar en germanó
de gran tendresa y gran victoria,
per auriolar antiga gloria
ab nova y pura resplandò!

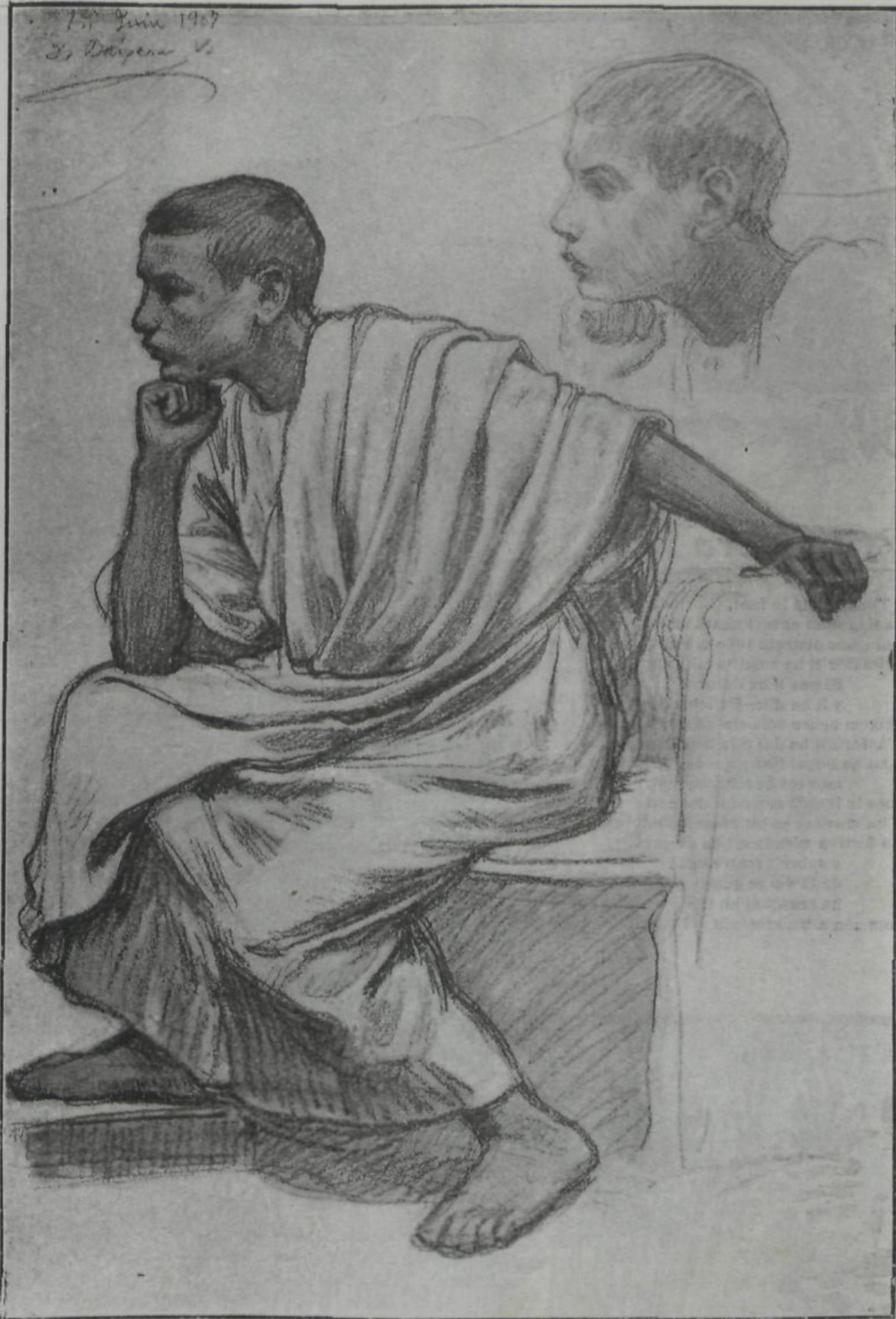
Dels fills gements y esmaperduts
tu desvetlaves les virtuts
que l'hivernàs embotornia,
sempre en espasmes d'agonía,
en frisaments sense repòs.
D'aquell retorn dels còrs aixuts
a la tendror d'un dols esplay
dintre'l pairal, que no ment may;
d'aquell uní en goig amorós
germans esquerps que's malferien
¡be pots sentirne, en nom de Deu,
el pler inmens que'n sentirien
hèroes y sants del renom teu!

Donchs creix y estotja altre ideal,
Còr dels cors nostres nodridor:
l'aplegà en festa fraternal,
arredossada en ton Tabor,
tota una rasa forta y brava
que sos brillants esplets anyora,
que no's resigna a jous d'esclava,
sentintse ab drets de gran senyora.

Y la'n veuràs aconseguída
eixa visió que t'aponcella:
ressorgirà la rassa vella,
en tu serà triomfant sa vida,
y tu triomfant seràs en ella.

J. RIERA Y BERTRÁN

ESTUDI PERA UN QUADRO

DIBUIX DE N. DIONÍS BAIXERES

Primavera

Tornada de la font, Clorinda bella
 ha tingut un ensurt aquet mati;
 quan més distreta feya vía ella,
 el Pastor li ha sortit a mitg camí.

El pas li ha deturat
 y li ha dit:—Estich assedegat;
 déixem beure sols sia un rajolí.—
 L'ànfora li ha dat ella complacent
 y ell ha begut fins a quedar sadoll,
 mes tot bevent, bevent,
 sota la fresca morenor del coll
 li ha mostrat un pit blanc d'adolescent.
 La furtiva mirada ell ha sorprès,
 y sobre'l rostre encès
 de la verge gentil
 ha ressonat un bes
 com una altra harmonia del Abril.

M. F. T.

Tardor

Lidia guarda un secret
que no sab el marit
y que amaga al seu fill.
Fa dies pentinant davant l'espill
sa rossa cabellera,
va glassàrseli'l cor
y li caiguè dels dits l'escarpidor.
Ben cert, ben cert que l'era,
lluïnt en mitg del or
de la opulenta mata,
un intrús y indiscret cabell de plata.
Lidia encara corpresa
d'aquell descobriment
reflecteix, en el seu astorament,
la profunda sorpresa
dels fruiterars que la Tardor despulla
y's van esgrogueint de fulla en fulla.

M. F. T.

UN CASTILA PREVISOR

—¿De qué género querrá Vd. el traje?
—Hombre, puesto que lo he de llevar durante mi viaje por Cataluña, hágalo usted de gerga.

El senyor Rimbau

Aixís que'ls aprenents havien obert la complicada porta de «El barato incompatible»; mentres la dependència de major edat engalanava'l frontis de la botiga ab enfilalls de garibaldines multicolors, faixes blaves y vermelles, y mantes y cretones virolades, apareixia triomfal sobre'l marxapèu de marbre, la rabassuda figura del senyor Francisco Rimbau, l'amo del «Barato incompatible», avensant enfora l'imens cap, y llambregant amunt y avall de carrer a cassa de pagesos compradors, feina en la que's distingia notabilíssimament. Ell podia no saber de lletra; no entendre en res més... però lo que es a conèixer al comprador d'una hora lluny, treballar al *purruquià*, y vigilar el calaix, cap co-

lega li passava la mà per la cara. Mercès a això havia fet una fortuna.

Era fill de cân Rutina de Vila Estreta, y desde petit els seus pares li havien inculcat la *sàbia* màxima de que s'havia de guanyar tota la vida y no viure més que la meitat. Això va fer que'l xicot sortís molt econòmic, y que, entrantli'l deliri de fer quartos, abandonés Vila Estreta, traslladantse a ciutat pera empendre devot pelegrinatge envers el temple venerat de Santa Fortuna.

Colocat d'aprenent en «El barato», una botiga romàtica y fosca del carrer d'Etzètera, va aprendre una pila de coses que podien ser de molt profit però que rès tenien d'agradeses. Va aprendre de portar pessas al coll, y tirar el carretó sense poder; de dor-

mir sobre l'estret taulell sense caure ni trencar-se'l cap; de callar quan un dependent li clavava alguna morma, y de menjar depressa sense digerir malament. A més d'això va aprendre altres menudencies com son l'anar a comprar tabach y no fumar, anar a cercar brenar pera'ls dependents... y ell passar sense, ab més gana que tots els dependents del carrer plegats.

També va aprendre d'escombrar y espolsar. Donava gust de veure com escampava les serradures molles, y encantava mirar ab la lleugeresa que les anava escombrant botiga enfora, y ab el coneixement que després ne separava tot el paperam, materia que cada dissapte anava a vendre a un cartronaire de la Plassa del Pi.

Quatre anys seguits va estar aprenent tot això, y al cap d'aquet temps, quan ja va saberho fer d'esma, van comensar a insinistrarlo en el

coneixement del fil y la llana, calitat de les cretones y merinos, y bondat de les sedes. En aquet periode d'ensenyansa elemental ja va guanyar alguna coseta.

Un cop va dirse de tu ab els gèneros, li van revelar el secret de la marca de la casa... Era *Gumersindo*; un nom de deu lletres, cada una de les quals representava un número: la G l'hu, la U el dos, la M el tres, y aixís successivament fins a la O que equivalia al zero.

—Aquet es el secret de guanyar quartos—va pensar el xicot.—Si compro a G y vench a U, guanyaré G; y a copia de GG arribaré a tenir un G. U. M. E. R. S. I. N. D. O. de duros que a Vila Estreta se'n faràn creus.

Tot somniant ab aquets càlculs, va fer promtensa de portar un ciri tan alt com ell y mitg a Sant *Gumersindo* si'ls negocis li sortien be; y ja comensava a enterarse del preu de les botigues que veyia pera llogar, quan un día l'amo, ab molt misteri, va revelarli el joch de mans de la mitja cana curta, la difícil solució del problema del vuit y vuit fan quinze, base de moltes de les fortunes guanyades treballant honradament.

En Francisco no va voler sapiguer res més. Va llogar una botiga en el mateix carrer, va ferhi posar prestatges... y als dos mesos s'inaugurava «El barato incompatible», ab més llum, més luxu, més gèneros, més dependencia y menos mitja cana que «El barato».

Al veures convertit en senyor Francisco, en Francisco va calcular que no li convenia fiarse de cap dependent; y per no haver de revelar el secret de la casa a ningú, va decidir casarse aixís que tingués el negoci arrenecat. Al cap d'un any just, el Vicari de Sant Cinto beneia l'enllàs de don Francisco Rimbau ab donya Francisca Igualquell, y al cap d'un altre any, curt de dos mesos pera arribar a just, el mateix Vicari batejava al nen Francisquet Rimbau y Igualquell.

Els anys van passar pel senyor Francisco com passen pera tothom, y el noy va anar creixent.

A cinch anys van ferlo anar a la escola y a quinze l'en van treure pera posarlo darrera del taulell. Però ni ciutat es Vila Estreta, ni'l fill del senyor Francisco era criat a cân Rutina, ni'ls temps son sempre'ls mateixos... y es clar, el noy va tirar segons el senyor Francisco—per mal cap... ¡Volia ser arquitecte! ¡Fer cases pera'ls altres en lloch de férseles pera ell! Tenia bicicleta, li agradava l'òpera, anava al café —y qui sab si fuma y tot—deya'l senyor Rimbau ab llàgrimes als ulls.

No va haverhi remey: el fill va fer el batxillerat y va seguir la carrera d'arquitecte.

Si algún parroquià li contava alguna pena, el

JUGADORS DE LOTERÍA

—Si treyem la grossa, que no te'ns aixequis ab la bomba.

—Donchs sols espero treurela per aixecarmhi, perque, lo que es avuy, no estich pas en disposició de gastarme un duro.

pobre pare responia ab aire compungit:—Tot-hom passa la seva, ¿veu jo ab el noy? ¡Unich fill y tingui!

—¿Y donchs, que se li ha mort?

—Ca, no senyora... ¡s'ha dat a l'arquitectura y m'ha abandonat això!

Aquet es avuy el corcó més gros del senyor Francisco. ¿A qui deixarà la botiga?

Si s'hagués pensat que'l fill li havia de sortir... aixís, no hauria treballat tants anys ni hauria escursat tant la mitja cana... ¡Malsagunyats diners pera menjársels l'arquitectura!

EDUART COCA Y VALLMAJOR.

La granota y el peix

Faula

Una granota verda y lluenta
 va enamorar-se d'un peix vermell,
 y al raig de lluna clara y rihenta
 teixia ansiosa l'idili bell.

Y ab sa veu ronca cantava coses
 que al cor entraren del peix hermós;
 y a vora un tàlem de flors descloses
 s'entrellassava l'amor d'abdós.

Hi hagué gatzara de les granotes,
 epitalàmichs, dolsos acorts;
 la lluna'ls feya grosses mirotetes
 la nit primera dels seus amors.

Sota un nenúfar el peix volia
 tenir la eterna lluna de mel
 mes la granota sempre fugia
 d'aquella mena de cobricel.

¡Pobre granota! que s'ofegava
 dins l'aigua sempre, ja ho veyal peix,
 mes ell de gelos se corsecava
 pensant tot hora y en lo mateix.

Y aixís tingueren fortes baralles
 a fins que foren ben separats.
*Mira, ans no vulguis fer esposalles,
 si podrèu sempre viure plegats.*

ANTONI VIVER, PBRB

Triant ofici

Diu el pare a n'el seu fill:
 —Noy, ja tens dotze anys complerts,
 vas en camí d'ésser home,
 y per ser home, es un fet
 que cal arbitre o ofici
 digne del nostre regent.
 De rendes ¿sabs? no'n tenim,
 però tenim honradès,
 que per mi sempre ha estat joia
 de les que no tenen preu.
 Ta mare va fentse vella
 y jo, com ella'm faig vell:
 això vol dir que podria
 arribà impensadament,
 (Deu no ho vulga,) el punt y l'hora
 en que nosaltres, fill meu,
 deixéssim el mon dels vius,
 y tu, trobante solet...
 No vuy pensarho, se'm lliga
 el cor y quedo suspens
 de paraules y d'idees...
 En fi, fill meu, el cas es
 que essent ara cas de monta,
 voldria que tu mateix
 escullissis un ofici;
 aquell que t'agradi més,
 que no vuy de cap manera
 desviarte'l pensament.
 Veig, fill meu, que ab goig m'escoltes
 y això'm dona goig inmens

perque veig que en punts seriosos,
 com punt seriós es aquet,
 demostra ta juvenesa
 al futur home de seny.
 Veyam, donchs, ¿t'agradaria
 un dels oficis primers
 per sa antigò y honradesa
 que per molt que passi'l temps
 no's perdrà may de la vida?
 ¿sabs què vuy dirte?: fuster.
 Serrar fusta, fè encenalls,
 pendre part ab bon acert
 en obres que donen crèdit
 a qui les fa y dirigeix...
 Es un ofici molt digne.
 ¿Què't sembla noy? ¿No dius rès?
 Ja veig que això no't plau gaire...
 ¿Y manyà? També es de lley:
 se necessita més forsa
 corporal, mes tu ja'n tens
 y podries, molt me sembla,
 sè un fadrí de llument
 dels que saben doblà'l ferro
 al dibuix que'ls hi plau be.
 ¡Veig que calles! ¿No t'agrada?
 Busquemne un altre, busquem...
 ¿Y sastre? ¿T'agradaria?
 Aquest ofici es lleuger
 y molt fi, la moda sempre
 dona feina, y facilment
 pots, quan se té coneixensa
 en un pis plantar taller.
 Vritat es que les factures

no sempre's cobren, perquè
això de no pagà al sastre
es ja moda de molt temps...
Però, en fi, tots els oficis
solen tindre inconvenients.
¿Què m'hi dius, noy? ¡També calles!
No't dona agrado, ja ho veig.
Rumiemne un altre... Ja'l tinch:
aquet, segur que't convé.
Jo no hi havia atínat
fins ara, y es bo, ja ho crech.
Aquet sí que té ventatges.
Ben segur no n'hi hà cap més
més propi per tindre'l pà
ben assegurat: forner.
¿Què't sembla? ¿Oy, que ho encerto?
¿Oy que'l que vols es aquet?
Digues, noy: queda *aprobado*.
No cal que hi pensem ja més.
Parla, digues, ¿per què calles?
¡Tampoch te plau! ¿Es potser
que ansfes cosa moderna?
¿Electricista? Ja es
cosa d'empenta... M'agrada,

y si ho vols tu... Ja està fet.
¿Quedem aixís? ¡No respons!
Això ja comensa a ser
un xich difícil de plàuret
Veyam, escolta amatent,
y *quan digui'l* que t'agradi
digues sí, y està tot llest.
¿Enquadernador, fondista,
litògraf o sabater,
marmolista, bagulaire,
òptich, pintor de parets,
betes y fils, escultor,
ebanista, sombreroer,
fotògraf o cadiraire,
còmich, fabricant d'estels,
caixista d'impremta, músich,
mosso d'aigún magatzem,
comissionista, torero,
paleta d'obres, cerer,
camàlich, mosso d'Esquadra,
vendre draps y ferro velli?
Digues, noy, perquè ja acabo
la paciència ¡vàlguem Deu!
y per més que penso y penso,

EL «DISCURSO INAUGURAL»

—Embargada mi alma...
(Es lo únich que li faltava que li embarguessin).

—Avuy, el dinar que estigui aviat, perquè tinch d'anar a ferme fer un retrat.

—No sigui tonta, còmprissel fet... Vagi a can Napoleón y segur que farà fira y li resultarà més barato.

no atino què deus voler...
 No endevino què t'agrada,
 ¡y ja estich fora de test!
 Parla, digues, ¿què vols ésser.
 No tinguis cap por, fill meu.
 ¿Quin ofici vols seguir?
 —Jo voldria ser d'aquells...—
 diu el noy, signant un cotxe
 que passava pel carrer.
 —Ah, vaja, vols ser cotxero.
 Si tu ho vols... així ho farem.
 —No vuy ser cotxero, no.
 —¡Que nó, dius! donchs no t'entenç.
 ¿No senyales aquell cotxe?
 —Si, senyor, d'aquell vuy ser.
 —¿Dels que guien el carruatge?
 —No: dels que van dintre d'ells.
 —¡Grandíssim poca vergonya!
 Això es un *quinto* molt vell,
 en que, si be m'hi has fet caure
 tens de sapiguer, fill meu,
 que no perque's vagi en cotxe
 vol dir que's va de passeig,
 que a voltes el cas se dona
 de que aquell cotxe lluent
 enclou moltes més fatigues
 de les que'l cotxero té.
 Això son coses del mon
 que no tothom les comprèn.
 Tríat, fill meu, un ofici
 sens enveja dels demés,
 que'l treball es sempre digne,
 dins del cotxe y fora d'ell.

LLUÍS MILLÀ

Anhels de vida nova

N la trista solitud de ma celda de solter, sens altres companys—sempre fidels—que'ls llibres, me estich cavilós a la taula, ploma a la mà y quartilles en blanch esperant quelcom de mi, mes les idees no ragen.

Mal domada ma imaginació, qualche cosa la distreu, el més petit detall la desvia.

Ensemps s'evapora a la ploma una y altra sucada de tinta, a través dels vidres del finestral contemplo una tendra escena de familia

Arràn dels vidres del balcó d'enfront, hi hà un home d'uns trenta anys, ab un noyet als brassos al qui va fent mil joguines.

L'home, que té un posat de bonhomía y satisfacció, tot just deu haverse aixecat de dormir,

puix va encara despeninat, cara sense arranjar, a la *negligé* tot ell.

El nano, que deu obeir les indicacions del papà, va fent ball-manetes, quants Deus hi hà, y altres jochs pel istil, boy jugant, saltantli dels brassos, lo que l'home va interrompent amanygantlo ab besades carinyoses que sobten a l'infantó qui esclafeix en expansives y sorolloses riallades.

Sobtadament s'ha mogut el *stor* al que s'hi transparentava una silueta que's belluga y avensa, y apareix un cap de dona, una dona jove y hermosa, a mitg fer la *toilette*, mal cobrint son cos blanch *matiné* que no es prou llest a tapar mòrbides blancors incitadores.

A l'inesperada aparició el nen dona un salt y xiscla d'alegría y d'una revolada vol llensarse als brassos de la mare.

Aquesta li fa un devassall de seguides caricies fentli denteta, ja que ara no'l vol, que ara no està per ell; y l'infantó plora, sa mare'l petoneja de nou als mateixos brassos del pare.

El bon espòs també n'hi regala una pluja de

petons al infant y aquet somriu, somriu afablement ab carona hermosa com una dolça aubada de Maig.

Aquella escena m'arriba a l'ànima ab la suavitat que la rosada arriba a les flors amorosament assedegades.

Els esposos, en mitg d'aquella mar de caricies pel fill, tenen un instant, un moment ràpit d'aquells d'intensa emoció, y, com volguentlo fruir més a consciència, se donen una expressiva mirada que al creuarse les dos esclaten en un llegítim desitg.

S'atansen els dos caps pera besarse, al bell punt que l'àngel de Deu, moventse involuntariament, s'interposa y arreplega de les dues bandes la més ardenta y solemniatada que ve a estrènyer més els llassos d'aquella llar tranquila y serena.

***

Aleshores, en la monotonía de ma celda, en ma solitud de solter, sens altre companyia que'ls meus llibres, sentí que hi arribava una dolça onada de goig, fentme sentir tots els anhels d'una vida nova.

Més tart dirigí l'esguart entorn y ho vaig trobar tot més buyt, més mancat d'afecte.

Y vaig pensar en la placidesa tranquila d'una llar propia, y vaig somniar un niuet abastit al arbre del amor en el que'ls petits m'alegressin ab petons y riallades com una dolça aubada de Maig.

LLUIS BENAIGES.

—Lo que té'l seu marit, es un rey al cos.

—Aixís deuen ser dos, porque justament ahir va empassarse un sello de quinze cèntims.

Epístola

A un gandulàs

No sé porque aixís t'abandones
als fruiments del no fer res:
geure y menjà y passejà estones
somnolient y obès.

Sempre amatent a la cadira,
damunt la taula de jugar
matant el temps ràpit que espira
mes no'l teu mal-estar.

Això, oh amich, es un negoci
que, a tot guanyar, sempre s'hi pert.
Això es un mal. Dormir en l'oci
es un dormir despert.

Es un dormir que no sacia
com el menjar sense dalit.
No ho creus, prò es una malaltia
pel cos y l'esperit.

Puja la carn, els humors creixen,
el greix afoja lo efusiu;
no veu ja l'ull les llums que neixen
en cada jorn que riu.

Llavors la ment ja no treballa,
glatir, el cor, no sab ja'l que es;
ferm cansament es el qui malla
al peresós y obès.

Y aixís, ¿què importa que altres, àgils,
dats al treball, per tu aborrit,
frueixin goigs sent com tu fràgils,
sí sempre per tu es nit?

—L'art està molt per terra.

—Si noy, als temps que correm a n'els pintors ens toca fumar molt en pipa.

¡Sempre de nit! «Ja vindrà l'hora
de treballar; menjem, bevem...
juguem, dormim... que l temps desflora
la vida que guanyem!»

Y així, ab inútils esperances,
ton pobre cos perjudicant
morint tu vius, sens més ultrances
que mals novells cridant.

¡Oh que infelís! D'una vegada
ix d'aqueix oci, diligent.
Dona a ta vida la volada
resolta del prudent!

¡Alsat, amich! Qui t'aconsella
vol veure't sempre més felís!
L'oci es malsà y com una rella
de ferro trencadís!

JAUME BOFARULL Y CENDRE, PB RE

COSTA CATALANA

DIBUIX DEN DIONÍS BAIXERES

Floreta abandonada

PROFITANT un dia esplèndid ab un sol brillant que enlluernava y el cel serè d'un blau puríssim, sense la més petita boira que destorbés sa magnitud, vaig sortir a donar un

passeig per les afores de la ciutat, com tenia per costum.

Era un dia del mes de Maig, el temps predilecte de les flors, quan l'atmosfera se troba embaumada d'un perfum delitós que reviu l'esperit y convida a admirar les joyes més preuades de la pròdiga Natura.

Tots els jardins estaven atapaits de mil menes de flors ab sos tons brillants y alegres... ¡Quin bo donava contemplar delitosament tanta exuberancia aquí y allà, de roses dobles, com esmaltades, clavells vermells, blancs y altres

matissats de diversos colors, pensaments de tots tamanys y lliris en abundor!...

Luxosos trens, carretel·les brillants, aristocràtics breacks y landós, cobrien la extensa carretera d'un cap a l'altre, rublerts d'elegancia y de bon gust, lluint sos propietaris les robes de la moda més refinada en sos trajos de estofes vaporoses ab tons clars, esblaimats els uns, altres ab il·luminades flors istil *pompadour* y ombrelleres de fantasia adornades ab cintes y llassos de tons similars a la indumentaria que rumbejaven ab ostentació aquelles veleitoses papellones en forma de damiseles.

Vaig fer el camí ab locomoció elèctrica seguint el tragecte fins arribar al punt de parada, admirant també les innumbrables bel·leses que en tots indrets se podien contemplar ab esplay complet, ab verdadera fruició.

Al arribar a la fi del tragecte vaig baixar del cotxe pera donar un passeig a peu per aquells hermosos llocs atapaits de sumptuoses torres y xalets ahont la riquesa de construcció hi vesava a mans plenes, y la munió de passejants s'escorria per tots indrets, disfrutant de la esplendidesa del temps.

—¿Vol comprar-me un pom de flors, senyoret?—me va dir tot acostant-se, una nena d'uns vuit anys, vestida ab mil aprofitalls de robes esquinsades, ab una corona fresca y rosada, ulls de blau de cel y la cabellera rossa com brins d'or...

—Cómprimel, senyoret—repetí ab veueta fonda y trista que arribava al cor... —Tinch la mare malalta... cómprimel... només val vint cèntims, senyoret... ¡Deu li pagarà!...

—¿Còm te dius, maca? —vaig preguntar-li.

—*María*—respongué la nena, ab els ulls tots plorosos y un trist somris a flor de llavi, mentre besava les dues monedes de deu cèntims que rebia en paga del pom de flors.

—*María*... ¿y còm més?

—Y Serraplana, pera servir a vostè...

—Es maca, pobra y educada—vaig pensar entre mi mateix.

—¿La teva mare està malalta, dius?

—Si, senyor...

—¿Còm se diu la teva mare?

—Tereseta Serraplana...

—¿Que no tens pare, donchs?

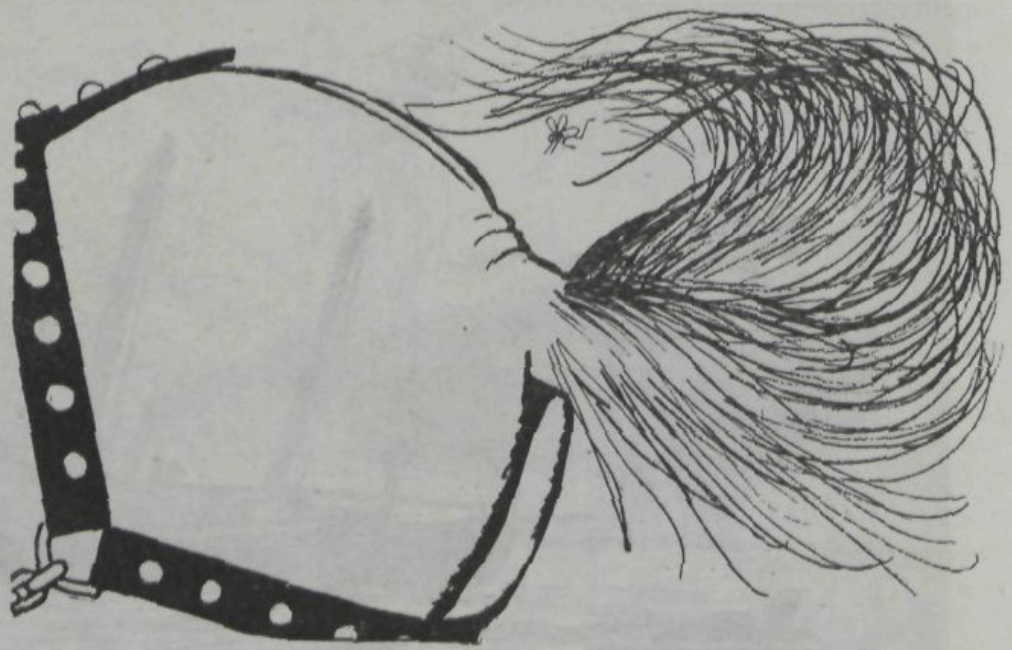
—No, senyor... No n'he tingut may...—va dir, extranyant la meua pregunta.

—¡No n'ha tingut may!... ¡Pobre criatura!

En el meu cervell se varen acoblar de moment un munt de pensaments y dubtes tot preveient el trist pervindre que esperava a n'aquell angelet que inconscientment s'arrossegava per la polsaguera d'aquell camí, mentre el luxe, el sobrer, vessava per tots aquells viarans...

La festa següent vaig repetir l'excursió pel mateix indret pera fruir del perfum de les flors y contemplar novament l'hermós panorama de la ciutat que admirablement se descobreix desde aquells entorns.

Se pot dir que casi al mateix lloch me va escometre la nena florista, vestida de negre, tam-

SOLILOQUI D'UNA MOSCA

—Després encara diràn dels bombers y dels empleats de la Companyia del Nort. ¿Que no'm tinch de guanyar la vida ab prou perill jo?

bé ab aprofitalls, y com l'altre día, ab la mateixa veueta fosca y trista'm va dir:—¡Cómprimen un altre, senyoret!... ¡Miri, que son boniques! ¡Per la seva senyora!... ¡Deu li pagarà!

—¿Y la teva mare?—vaig preguntar-li.

—La meua mare... abans d'ahir... la meua mare, senyoret, va morir...

La munió de cotxes de tota mena, com l'altre día, invadía per complert tota l'amplada de la extensa carretera... Els passejants vestits ab les millors robes, tots endiumenjats, feyen camí per aquells llochs d'esbarjo... En les sumptuoses torres y xalets hi vessava a mans plenes la alegría y benestar... Els jardins d'aquells indrets se veyen també rublerts de oloroses y esmaltades flors, lluint sos matisos brillants y seductors.. Natura's presentava esplèndida, exuberant de vida, vestida ab ses més preuades gales en plena primavera ..

Tot era hermós, esplèndid, corprenedor... Sols una nota trista va aparèixer en ma imaginació, com petita boira en el blau puríssim, magestuós, del firmament... Aquella nena del pom de flors, de cara rosada y tendre, d'ulls de blau de cel y de cabells rossos com brins d'or, la pobra orfaneta, se'm va aparèixer a mos ulls davant de tanta magnificencia y esplendor, com una floreta abandonada a la porta del fossar...

LLUIS MATAS Y CARRÉ.

Lletreta

Alegríes del amor
que tan callades veniu,
si ja hi sou, ¿per què fugiu?

Miradeta fugitiva
com llampech de cent colòs
que no fa a la hermosa altiva
ni al amant torna gelós;
miradeta la primera
escapada per descuit;
miradeta posturera:
miradeta: ¿per què has fuit?

Alegríes del amor
que tan callades veniu,
si ja hi sou, ¿per què fugiu?

Sospirs dolços d'impotència,
sospirets de rendició,
muts prodigis d'eloqüència
y amorosa concessió;
sospirets de dolça flaire
que donèu y prometèu;
sospirets que omplenèu l'aire:
¿còm vé un jorn que us estronquèn?

Alegríes del amor
que tan callades veniu,
si ja hi sou, ¿per què fugiu?

Besadeta que aconsofa;
petonet avergonyit;
besadeta que tremola
y no cab a dins del pit;
petonets de llavis rojos;
petons dolços y riallers;
petons joves; petons bojos...
si passèu, ¿no tornèu més?

Alegríes del amor
que tan callades veniu,
si ja hi sou, ¿per què fugiu?

Hora-baixa calitjosa;
dolça vetlla de tardor,
de frisansa neguitosa,
de silenci temptador;
nit diáfana y serena,
nit de llàgrimes y amor,
de desitg, vergonya y pena...
¿t'has colgat al fons del cor?

Alegríes del amor

—Aquí't presento la meua mamà política!
—Vaja, ja t'has ficat ab política: ja rebràs.

que tan callades tornèu:
¡ja us conech! ¿per què'm busquéu?
Alegríes del amor:
en mon pit, ¿què hi trobarèu?

Vostres belles traïdories
el meu cor totes les sab;
d'ilusions y de falsies
ja no'n vol ni creu en cap...
Alegríes amoroses,
alegríes que enganyèu,
alegríes verenosos
que'ls recorts me despertèu

Si'm veniu sols a temptar
no podrèu tornà a temptarme;
si veniu per consolarme

no hi hà mal que consolar...
Si'm volèu d'un cop matar,
ja podèu.
¡Alegríes! ¡No triguèu!

EDUART GIRBAL JAUME.

Una fulla de ma cartera

LA diligència venia molt retrassada, y cada quart d'espera a mi m'era un any en aquella nit horrorosa. Aixoplugat a la pobra cabanya d'un peó de la carretera, jo creya que'l temporal se'n portaria'l trist cobert, y a n'a mi y a n'el peó y la seva dona. Ella, tota es-

porucada y arrupida, com un aucell al fons del niu, s'encomanava a tots els sants; y nosaltres no sé si'ns encomanàvem a tots els diables, o si perdfem ben be l'esma tot fent guardia al portal. ¡Que Deu no'm fassi tornar a veure una nit com aquella! La fosca era absoluta. La pluja que feya hores que durava, no era pluja: era un diluvi d'aigua ab una fressa com que la terra s'anés esbadellant. De tart en tart la llanterna-

—Dispens: ¿quina edat té vostè?
—La que represento.
—¡Caramba! No la feya tan vella.

da del llamp me deixava veure com tota la vall era una mar, y l'espetch del trò posava en perill el nostre dèbil aixopluch. Jo esperava'l cotxe perque de totes passades volia arribar aquell dematí a la ciutat.

—Pot ser una vegada l'any no podrà passar el correu...— jo pensava. Y m'esperverava l'acabar de passar la nit al mitg d'aquell tràmpol; perque'm semblava que allò era trobarse perdut al mar en una barqueta que fes aigües.

—Si no m'enganyo...—diu el peó—el cotxe ja baixa.—Jo, llucant a través d'aquell tall d'aigua, vaig ovirar dos llumanetes al cim de la pujada. Y un remor com d'un altre trò llunyà ens acabà de dir que era la diligència que acabava de guanyar el collet, y que ab un dir Jesús la tindríem a baix. Ja ho crech, si baixava desbocada. Com si'ls llampechs fuetegessin als cavalls, anava descargolant les essés de la serra; y anava baixant, baixant, com una fantasma que anés a espantar la vall, ab el soroll estrident de les vidrieres y rodes, els cascabells y assahinets dels cavalls, y els crits y les xurriaques del majoral. En aquella hora y en aquells llochs de soletat espantosa, y en el fons d'aquella negror que

només l'omplien els raigs d'un desfet aigüat, aquella massa d'esborrada forma que no l'aclaríen els tristos llums dels enllorats fanals, semblava un monstre fatídich que portés la males trugansa del temporal.

La baluerna s'aturà en sech al davant nostre. D'un bot se n'entra'l majoral a la nostra caseta.

—¡Toni! ¿No tens quatre gotes de *dinamita*?

—Si, home. ¡Queia! veyes si li dones a n'el Xalat...

Y la bona dona, tot portant de bon grat mitg got d'aiguarent al enrogullat cotxer, li diu tot depressa:

—Tu, ¿no vé pas la noya de la Trempada ab aquet temps?

—Vaja si la porto...

—¡Ay Reina Santíssima!—Y ab les faldilles amagantse'l cap a tall de paraigues, surt a la porta, cridant:—¡Trempada! ¡Trempada!

Y salta del cotxe com una exalació, una noya tota aixerida y tota mufada, perque aquella aigua tot ho travessava; y tirantse als brassos de la Quela.

—Ay, tía—exclamà—si m'ho sé pensar, poch marxava. Y encara potser que'ls amos me renyaràn perque hi he volgut anar ab aquet mal temps...

—¡Criatura de Nostre Senyor! Tu pla't mouràs d'aquí. ¡Qui sab com deu anar ja'l riu, per poder atrapar el pont!.. Demà de díes serà una altra hora. Passa, passa cap a la cuina que t'has d'aixugar; si sembla que surtis d'un safreig d'esclarir...

A n'aquestes, el Xalat demana una mica més de *dinamita*.

—Home, no veuràs la carretera, si'n fem massa! Mira que'm sembla que avuy cal estar ben serè—li deya'l peó.

—¡Com no'ns neguem tots, me caso ab seu! ¡Aixís plogués fins a la Vall de Josafat!... ¡Xò! ¿Què fa aquesta lladra de mula? .. Mal llamp... si vinch...

—¡He... ep... cotxer! ¿Que no arrenquem?

—¡Què crida aquell cara de!... Ja estich fart dels seus arremangus.

—¡He... ep!... ¿Que hi hem de posar arrels aquí? ¿Marxem o no?

—¡No'm dona la reyal gana! ¡Ara jo també l'estimo al fill de la meva mare! Y qualsevol s'hi coti a daltabaix d'un xòrrech ab aquet galàn temps que fa. ¡Nada! que aquí's para'l cotxe, y qui no li agradi, que's fassi co...

—¿Que's fassi què?—salta un subjecte, eixint de sobte y posantli al majoral una mà a la espatlla ab aires ben poch tranquilisadors.

—La... la...

—¡La seva obligació! ¿Ho sentiú?... Cal mar-

PASSIONERA

DIBUIX DE JOAN LLIMONA

—Pinta pel cap, barba y bigoti.

—¿Que no s'ha burlat may de ningú?

Ab un santiament
fòrem dins de la diligència. Mes tot prenent el Xalat les llargues *riendes* y abrigantse be ab l'espès caputxu que'l defensava un xich de la pluja, el capità que s'havia instalat darrera seu en el cupè, el tocà altre cop de l'espatlla; y al girarse li ensenyà alguna cosa que duya a la mà dreita, tot dientli ab forma que a mi'm feu posar pell de gallina:

—Aquets senyors no tenen cap culpa de la quimera que a n'e mi m'heu agafat. Pensèu que jo no vos treuré la vista de sobre: que al primer moviment que feu fora de rahó, no tindreu pas temps de tombà'l

xar y no entretenirse...

—A mi no'm mana ni Judes. Ho té entès, senyor carrabiner. Y déixim estar. Y que baixin els passatgers, y vaig a desenganxar.

Era un capità de carrabiners ab qui se les havia'l bo del Xalat.

Fos que li coneixia la flaca, o fos només per inspiració del moment, sense gran exaltació, ab veu ben reposada, mes ab un to d'home que no admet rèplica ni contradicció.

—Vos—li contestà—ahont anèu es al vostre lloch de la *delantera*, a agafar les cordes del tiro y a arriar els animals...

—¿Jo?

—Si, vos; porque si no ho feu vos .. si'l temporal vos espanta, a mi no, y el cotxe me l'emenjo jo.

—¿A mi espantarme? ¿Y què s'ha pensat vostè? ¡Ay rebony!... Ja pot pujar desseguida. Ja veurà si trotarem, y si... ja tindrem un bon camí, ja... ja'm sembla que... ¿Vostè, senyoret, que també s'arrisca?

Les reticències del majoral no sé què volien dir. Sols que una mirada estranya del capità li tallà les ales, y allavores fou quan me feu a mi la pregunta.

cotxe. A l'hora jo tinch d'arribar al punt. ¿M'entenèu?

No sé quin renech devia empassarse'l majoral sense llensarlo a fora. Mes ab tanta furia sacsejà les brides del bestiar, que's llensaren els cavalls escapats carretera avall com uns mals esperits, fent balandrejar tota aquella pesada armatosta ab un espetech de ferros y vidres que semblava que volíem espantar la gran remor del mateix temporal.

Fins allavores no m'havia atalayat de la companyia que duyem. Es dir; dos homes adormits no sé si fan companyia.

No més els vaig poder veure a la claror del misto que encengué'l capità, posantse a fumar un puro ab tofa la tranquilat del home que no pensa rès, que no tem cap perill, ni acaba de fer cap acte consemblant ab les darreres raions que havia tingut ab el nostre conductor. Mes la seva posició en el cupè li permetia vigilarho tot.

A tenir calma y bon gènit, ben segur que aquell parell de *bultos* que feyen anà'l cap d'assí y d'allà en dos recones d'aquell *interior* encara l'afanaven. Pel vestuari els vaig pendre com a dos mercaders que tornarien d'alguna fira de Cerdanya, ab la seva garvosa brusa d'un negre

—Està molt fort vostè en Geologia. Se coneix que ben en molt bones fonts.
—Miri, vaig a la classe de Mossen Font y Saguer.

Il·lustrós, ab el seu barret tou de grosses ales, ab les seves sabates a prova de fanch y nevades, y ab la seva cara de gent ben governada y entesa per anar pel mon.

La forsa del temporal tenia pugues y baixes, Rès d'aclarirse'l temps; rès de mimvar aquell devassall d'aigua. Més d'un cop anyorava aquell hospitalari cubert del peó, y una esgarrifansa me glassava les sanchs, com si la carrera esbojarrada de la diligencia, ens fes rodolar a negres y desconeguts abims.

¡Que llarga aquella nit! No sé lo que va durar. De sobte una nova fressa ens sorprengué, com de grans bultos que cauen a l'aigua. Espantat miro a fora... ¡Ah si jo hagués dormit com dormien aquell parell de cerdans! Com qui busca aussili, me giro ab el capità... y me'l veig que s'està dret, mirant endavant, ab l'excitació en la cara, com volent ferse càrrech del perill. Y'l Xalat, ab uns crits d'esperitat, també dret, brassejant inquiet, ab els cabells esbullats pel vent y les xurriaques enlaire per animar a les

TIPO PARISENCH

DIBUIX DE R. PALMAROLA

pobres besties, que ab aigua al pit estaven a punt de perdre la terra...

Era la crescuda del Segre que invadint les rieres, voltava en ample platja l'embocadura del pont.

La mola del riu creixia ab uns udols espantosos: les seves zumzades ens omplien d'aigua el cotxe, que's balansejava insegur, a punt de ser capbussat y arrossegat cap avall. Jo no sé si surava com un vaixell... Jo m'aclucava instintivament y pensava ab mos fills...

— ¡Altoo!— fou el crit de victoria del majoral. Havíem guanyat el pont. ¡Estàvem salvats!

La sotragada despertà a n'aquell parell d'hommes, que no's sabien donar compte de lo que

havia passat. El capità's deixà caure a son seti: el Xalat a la banqueta y jo en el meu reconet. Ningú tenia esma ni forsa per fer cap comentari. Era una esgarrifansa de goig que cercolava per dintre de nosaltres.

¡Unaprometensa que jo havia feta, de quina bona gana vaig complirla!

Quan arribàrem a la ciutat havia passat el temporal. A la gran entrada de l'administració dels cotxes una pila de gent esperava la nostra diligència, que segons opinió general li havia vingut a ben repoch el no anar-se'n riu enllà; y sort que la menava'l més arruixat y atrevit dels majorals. Diu que cap més se n'hauria sabut sortir.

La bona gent se defeya per revenirnos del espasme que dúyem pintat als rostres; y ens oferiren robes aixutes y torrades per treurens la mullena de sobre, y bons refrigeris per aixecarnos els cors...

El capità en un d'aquells moments de general entusiasme, s'acostà al Xalat, l'agafà de la mà, y ab una veu plena de serenitat y dolsura, li feu aixís:

— Amich, m'heu fet un servey molt gran. Vos heu portat com un valent. Vos quedo agrahit per sempre. Feume'l favor de acceptarne aquesta petita mostra.— Una moneda d'or brillà entre'ls dits del Xalat, que no tingué cap paraula per contestar: sols se li vegé rrelliscar una llàgrima... mentres l'oficial de carrabiners, saludant ab la mà, se'n anà del rotllo cap a cumplir la seva missió.

MARTÍ GENÍS

PAISATGE DE MALLORCA

CUADRO DEN FUSTER

Nostra bandera

Units els cors y les mans
sostinguemla ben alsada,
que no pot ser més honrada
y es la nostra, catalans.

Som d'una rassa que may s'espanta,
vencent obstacles jova ia sort:
per ésser lliures, tenim sobranta
sanch a les venes y al pit xardor.

Sempre de cara dret al pervindre,
fem de la gloria lo bell camí;
llorers y palmes qui cerqui obtindre,
may per la tasca deixis rendí.

La mà endurida que l'eina empunya
ab que lo poble s'afanya'l pà,
d'un cap a l'altre de Catalunya
nostra bandera passejarà.

Qui ser dels nostres pensàs, que llensi
oyds y rencúnies per sempre més
y estimà al pròxim com a n'ell pensí,
que això es doctrina de son progrés.

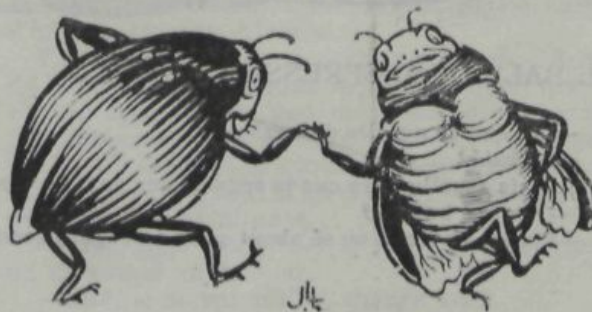
Aixís els pobles, cada un la seva,
la mare patria veuràn felís,
que d'hont aboca sos fruits sens treva
la pau, pot dirsen un paradís.

Aire, bon aire que ventes l'era,
l'espay serenes y empenys la nau;

desplega y bressa nostra bandera,
trofèu de gloria, símbol de pau.

Units els cors y les mans,
sostinguemla ben alsada,
que no pot ser més honrada
y es la nostra, catalans.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

Fora de Catalunya

Costums y tipos

No he viatjat gaire per fora de Catalunya y
menys encara he estat en pobles tant de
«mala mort» com últimament.

AL BALL DE DISFRESSES

- ¿De què va aquella disfressa?
- D'illusió.
- Aixís aquella altra que la segueix deu anar de desengany.
- ¿Per què ho dius?
- Perque he llegit no sé ahont que'l desengany sempre va al darrera de la il·lusió

Ficat en aquell coniller de fusta, que les companyies de ferrocarrils anomenen cotxes de tercera, vaig travessar la estació d'Ulldecona, ab el cor trist y la curiositat desperta pera conèixer quelcom més enllà.

El tren corria avall, apartantse cada volta més de les montanyes y rius que formen el confí de Catafunya.

De sobte's parà:

—¡Vinaroz, un minuto! — cridà ab veu monòtona el factor de la estació.

—Ja no soch a casa... — me vaig dir, treient el cap per la finestreta.

Unes quantes dones, ab forseps plechs a les faldilles, y dos o tres homes ab barrets molt grans y pantalons amples y curts, ensenyant les cames, corrien per l'andén seguint els vagons, entrant, per fi en el meu.

—Bo, s'ha acabat l'estar ample — vaig murmurar.

—Che, entre ahí— deyen.

—Aguàntem el crio, tio Toni.

—Chitel aquí terre, que no faiga un bach.

Jo'm vaig treure un diari y'm vaig posar a llegir...

—¡Villarreal, dos minutos! — cridà la mateixa veu d'abans. Aquets parlen igual per tot.

Vaig baixar y cap a buscar el tranvia de foch que va a Onda falta gent.

Al travessar la població, al veure ab la extranyesa que tothom me mirava, me vaig trobar sol per primera volta.

D'Onda a Tales y de Tales a Veo, unes voltes a peu y altres en burro, durant set hores llargues, set hores de pagès, vaig arribar a lloch a entrada de fosch...

Veo es un dels poblets més pobres y més rònechs que he vist. En un sot de montanyes altes y pelades, que'l priven de veure l'horitzó; ab una cinquantena de cases com de pesebre, petites y

brutes; sense carretera y ab prou feines camí de cabres que li donguin comunicació ab el mon, té un conjunt trist y acabat de miseria.

Sos habitants, si fa o no fa, en relació ab el poble.

Els homes ab *mocaors* lligats al cap y els peus descalços.

Les criatures, mitg despullades.

Les dones, guapes, en mitg de tanta miseria,

pentinantse pels carrers de part de vespre.

—¿Li agrá eix país?

—Aixís, aixís...

—¿Es de molt llun vostè?

—De Barcelona.

—¡Català!

Digueren «¡català!» d'una manera tal d'admiració y temor, que'm vaig sentir orgullós.

En efecte: allí parlen de Catalunya, com aquí parlem dels Estats Units.

—Yo tinch allà un *chich* de soldat— digué una.

—Yo a Barcelona no he estat, però sí a Tarragona, quan estigui a presili.

—Che, si tu hi estares només que una mesá. Yo sí que hi estigui temps: ¡uit anys!

Y això ho deya un vell, aixecant a rosament el cap.

—¿Vostè va estar a presiri? Y ¿còm va ser?—vaig preguntar.

—Perque *matí* al juéz, *la vesprá* de la votá.

—¡Ah! ¿Era cosa d'eleccions? ¿Però e; que aquí també'n fan?

—Sí, *siñort*.

—¿De quins sou, vos?

—Del Cossi.

—Però aquet Cossi, què es: ¿lliberal, conservador, carlí o republicà?

—Què me sé yo. ¡Es el Cossi!

Es a dir, que allà's maten y van apresiri, perque si... Sopàrem, ja era hora.

Sentats ab unes cadires baixes com de fira y al voltant d'una olla de vianda, barreja de totes les carns y verdures existents a la comarca, menjaven sense plats y sense culleres, a una mà'l pà, y a l'altra'ls dits.

Portaren vi ab una mena de gerro gros, sense broch, y tots bevién d'allà.

Jo vaig provar de beure a galet y'm vaig mullar tot.

—¡Quin vi tan agre!

—Es de Castelló.

—¿Que no hi hà vinyes per aquí?

—S; *siñort*. Però venem la brema y comprem *luego* el vi.

—Ja es estrany.

—*Aixina toquim quincets* y no tenim *faenes*.

¡Pobra gent!

En aquell poble mort y quiet, l'endemà tot

A CAL OCULISTA

—No comprench perque va anar a topar d'ull contra un tamboret.

—Jo crech que perquè tenia la vista molt cansada.

eren presses y converses.

—¿Què hi hà? ¿Què passa?

—*Eixa vesprá* hi ha «bou» a Alcudia.

—¿Què volèu dir?

Per fi me'n vaig enterar. Hi havia un aconteixement en aquella comarca. Aquella nit deixaven anar un bou pels carrers o, millor dit, pel carrer d'un poblet vehí: Alcudia.

Y que, per cert, es el primer poble de l'Aragó de aquella banda y dona la coincidencia que no estant apartat de Veo més que mitja hora y perteneixent abdós al mateix municipi, en aquell parlin en castellà aragonès y en aquet en valencià. ¡Ah! Y que'ls d'un caseriu y l'altre, no's poden veure ni puitats.

—Tio, ¿qui no viniis á ver el buey?—deya un alcudià a un de Veo.

—Che, si m'han *churat* qu'ere vaca.

—So animal. Vosotrus sí qui sois vacas. Los d'Alcudia no hicemus comu los de Veu, que l'año passau corrierun un carneru.

—Tu sí que eres un borrego.

Y per si es bou o vaca, aquells dos homes se disputen y s'odien a mort...

L'espectacle de la «corrida» del bou, es una cosa típica y forsa curiosa, si no fos selvatge.

- ¿Què tens que estàs tan malhumorat?
- Me fa mal el coll.
- Ves a veure al metge.
- ¿Vols dir que això més aviat no es cosa del camiser?

A negra nit, junt ab altres del poble, ens hi encaminàrem.

N'hi havia que portaven fanalets, puix la nit era molt fosca y el camí molt escabrós.

Alcudia es quasi igual que'l *nostre* poble.

Tots aquells de per allà, tenen la igualtat en la claror: la nit que fa lluna no s'hi veuen gaire, però la que no'n fa, allò es negre com gola de llop.

Y que precisament aquella era una de les tals.

—¿Però, si no veurem rès!—vaig dir.

—Aguarde, ya veurà.

Erem al poble y només veyá negrors yombres que passaven corrents. Sols se sentía veus de joves y de noyes, rient y cantant.

—¡Viva el buey!

—¡Viva!

Per enfront a nosaltres, que estàvem darrera de les barreres que feyen a cada cap de carrer, passaren un grup ab un «guitarro» cantant la jota.

—*¡Te veol!*— cridaren al vèurens.

Això pera'ls de Veo es una provocació y un insult.

—¿Que anèu a *ordenyar* la «vaca»?— respongueren aquets.

—*¡Viva el buey de Alcludia!*

—*¡Viva!*

Si al poble... hi hagués hagut rellotge, hauria tocat les onze quan del extrem del carrer sortí una cridoria aixordadora.

—Prompte *soltarán* el bou—me digué un «cicerone» rural.

En efecte, vaig veure aparèixer una pila de gent: homes, dones y criatures, estirant una immensa corda a quin extrem hi anava un bou petit y magre

Un home ab un feix d'espart untat ab oli, illuminava l'escena.

De la cúa del toro (!), pera que no embestís als de davant, estiraven els més valents.

—*¡Paso al buey!*

El portaren fins a una reixa feta exprofés y l'abarroteraren allà, ahont l'«embolaor» li posà unes grans boles de quitrà a les banyes.

Mentrestrant els homes cantaven l'Himne de Riego...

—*Libertá, libertá, libertá...*

... que si's descuiden consegueix la bestia.

Les noyes, al sò d'una desguitarrada guitarra, anaven cantant jotes y més jotes:

*«Para jardines, Valencia,
para mujeres, Castellón.
Para hombres valientes
no hav como el Aragón.»*

Les promeses les ballaven ab son company d'un modo desenfrenat y vertiginós.

Per fi sòna una trompeta: era la senyal.

Dònes y criatures se posaren a salvo, a les cases; els homes se arrambaren a les parets.

Encengueren les boles de quitrà y deixaren anar el toro, que comensà a empaïtar a tothom.

Corredisses, crits, xiscles, rialles, coronava'l trot del pobre animal.

Els més atrevits se li posaven al davant, excitantlo ab bruses y ab canyes llargues.

Les dones, desde les finestretes de les cases, els atiaven ab insults y amenasses:

—*¡Acércate más, Antonio!*

—*¡No seas cobarde!*

—*¡So gallina!*

El pobre bou, blanch de totes les pedres y punxades, corria rabiós d'un cantó a l'altre, plè de foch y de sanch.

Els «atreuets», al vèuressel aprop, s'enfilaven pels arbres y reixes, no baixant fins que'l bou feya mitj' hora que era lluny.

Quan estava un xich aturat, li tiraven cuetspetarts pera que s'aixiribís y ell tornava a empendre la carrera ab més coratge cada volta.

A UNA IMPREMPTA

—*¿Voi donarme una impresió general de París, Londres y Roma.. pagant lo que sigui?*

—*¡Y ara! ¿Qué diu vostè?*

—*Ay-ay, ¿no diu impresiones de todas clases?*

El foch de les banyes li cremava'l cap y la esquena, fentlo irritar de tal manera que'ls seus ulls semblaven de boig y la seva boca, plena d'escuma, donava fredat.

Corria arbolat, fent caure a les colles d'homes que se li posaven al davant, passant per sobre de ells y continuant la desesperada carrera.

Per últim, aconseguint a un xicot jove, s'hi abraonà, tombantlo y retombantlo de tots cantons.

—*¡Es uno de Veol!*

—*¡Que vayan iciendo que es vaca!*

Y continuaren corrent tota la nit fins a la matinada...

Jo no podia estar més allà, presenciant aquell espectacle tan barbre.

Tot sol, deixant encara als companys que acabessin de disfrutar del final de la festa, vaig retornar a Veo.

Ja comensava a clarejar, que entrava a la població morta.

Allà, lluny, per damunt les rocoses y estèrils montanyes, sorgia'l sol vivificador, el mateix sol que a n'aquelles hores comensava a illuminar els camps y les fàbriques de la meva Patria.

Cap a Llevant, cap allí hi havia Catalunya.

Me descobrí y vaig saludar al nou día, ab l'ànima anyorada y el cor ab un gran desitg d'estimar.

Y quan al cap d'una setmana retornava a Casa, me vaig sentir més patriota, més català que may...

P. MAURÍ RIBAS.

Una pubilla

MANOLA

QUADRO DEN LLUIS MASRIERA

En la masía — de's Casamades,
la més famosa — que's troba al Plà,
hi hà una pubilla — que es la pubilla
més rebufona — del Liobregat.

Be prou els joves — al seu darrera
van a tot'hora — com a gossets,
y ella que moltes — pretensions guarda
no se'ls escolta — ni diu may rès.

Sols dona probes — d'indiferencia:
sembla que'ls homes — li fassin por,
y es una pena — car la xicota
a més de guapa — té molt bon dot.

Segons se conta — per males llengües,
tothom critica — lo que està fent;
fins se murmura — que la pubilla
no sab encara — amor 'o que es.

Prop la masía — hi hà una figuera
que fa unes figues — d'un gust molt rich
y ahont hi passa — la pubilleta
algunes hores — quan se fa nit.

Mes, no està sola — puix que molts dies
la paret salta — sens ser notat,
un jove guapo — de bona planta,
que per més senyes — no es fill del Plà.

Es aquet jove — l'estimat d'ella
que cada vetlla — se'n va a n'allí
ab l'intent únich — de passá'l rato
y poder dirse — coses aixís:

— ¿M'estimes forsa? Més-- que a ma vida;
¿y tu m'estimes — a mi també?
— ¿Còm nó, rateta... — si ta figura
es la més bella — del mon enter?

En tant les dones — que hi hà en el poble
totes murmuren — de tras cantó,
que la pubilla — deis Casamades
no sab encara — lo que es amor.

J. A. VIÑAS.

¡Sigueu sincera!

Vos qui sou bella y sou gentil
y sou amable y sou graciosa,
qui teniu l'aire ben humil,
y la mirada esplendorosa;

¿Per què al passar pel meu costat
girèu la vista desdenyosa?
¿Per què si sou tota bondat
vos mostrèu sempre ab mi orgullosa?

Es per demés que us esforcèu;
es ben inútil que amaguèu
el vostre amor per mi, senyora;

darrera'l vostre gran menyspreu,
guspirejant febrós, li veu
mon pobre cor qui vos adora.

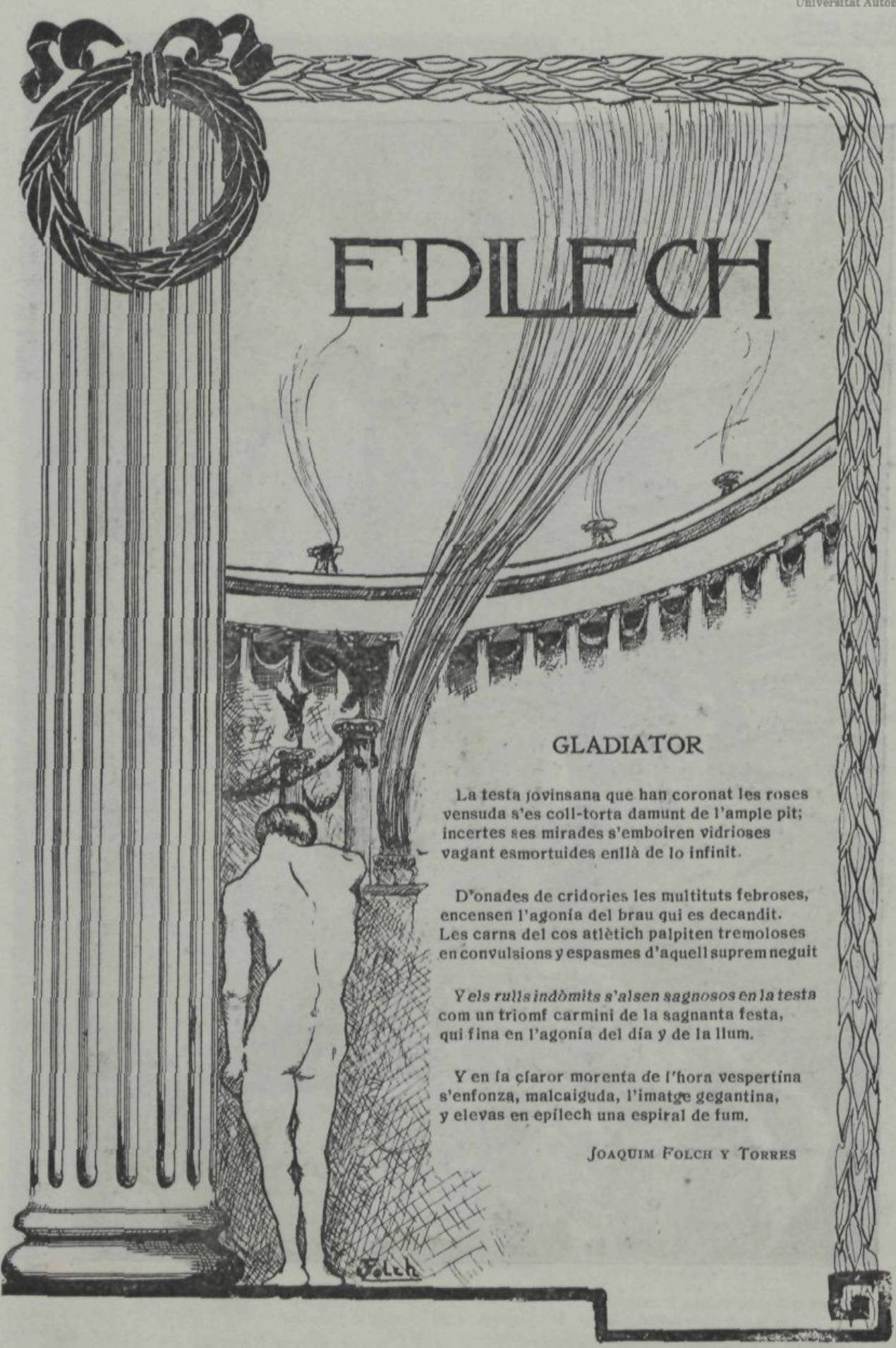
MIQUEL BALMAS.

PAISATGE

DIBUIX DEN JOSEPH MASRIERA

EPILECH

GLADIATOR

La testa jovinsana que han coronat les roses
vensuda s'es coll-torta damunt de l'ample pit;
incertes ses mirades s'emboïren vidrioses
vagant esmortuïdes enllà de lo infinit.

D'onades de cridories les multituds febrores,
encensen l'agonia del brau qui es decandit.
Les carns del cos atlètic palpiten tremoloses
en convulsions y espasmes d'aquell suprem neguit

Y els rulls indòmits s'alsen sagnosos en la testa
com un triomf carmini de la sagnanta festa,
qui fina en l'agonia del dia y de la llum.

Y en la claror morenta de l'hora vespertina
s'enfonza, malcaiguda, l'imatge gegantina,
y elevas en epflech una espiral de fum.

JOAQUIM FOLCH Y TORRES

Recorts d'Holanda

AL ARRIBAR A AMSTERDAM

28 d'Agost de 1902.—Una estació nova y grandaçaça, més aviat babilònica que monumental, blanca y estucada de parets, negra y lluenta de ferrallà, arrèu foradada d'obertures y arrèu enmarquesinada de cristallerfes, va esser lo primer ab que vàrem toparnos al posar els peus a Amsterdam. Eren les cinch de la tarde, y un tren ens hi havia dut desde la Haya en menys d'una hora. Volíem visitar a Rembrandt a casa seva mateix, volíem veure'l màgich prodigiós, en tota la magnificencia de la *Ronda*, en to'a la severitat dels *Síndichs dels Drapers*... Y pera veure aquet Rembrandt, el Rembrandt dels quadros més celebrats, de les visions més famoses, no hi hà més remey que arribar a Amsterdam, com pera veure Rubens s'ha d'anar a Anvers y pera veure Velazquez s'ha d'anar a Madrid.

Un cop arribats a la fantàstica capital de les aigües canalisades y inmòvils, que un clixé universal ha batejat ab el nom mirifich de la *Venecia del Nort*, el pobre Pere Coll, qefe de ruta, va voler fer lo mateix que havia fet a la Haya: seguir el consell de la Guia que consultava de tant en tant. «Si no coneixèu l'idioma del país,—portava'l llibre—y volèu estalviarvos quid-pro-quos al fer excursions per les ciutats holandeses, no prengüeu cap cotxer de plaça, sense abans preguntarli si sab parlar francès.» Y tal com manava'l llibre, vàrem seguir punt per punt, en lo tocant a l'elecció d'auriga. Entre'ls que, encastellats al pescant del vehícol respectiu, guarníen de semicírcols concèntrichs la plaça de l'estació, vàrem triar, d'un cop d'ull, el quin feya més cara d'haver passat el *Telèmach*.

—¿Parlèu francès?

—*Oui, monsieur.*

—Donchs, al Amstel-Hotel.

—*Bien, monsieur.*

—¿Hi hà molt d'aquí, allà?

—*Une demi-heure à peu près, monsieur.*

Encara que sumari, l'examen va satisfernos y, *nemine discrepante*, se va otorgar al auriga nota d'aprovat. Perque, si'l francès que ell estilava no hauría estat pas d'accent prou pur pera fer un discurs a la Sorbona, era lo suficientment clar pera enténdrenshi nosaltres, si alguna cosa s'ofería pel tragecte.

De consegüent, vàrem pujar al vehícol, una victòria en bon estat, que'l cotxer acabava d'aconduir posanthi una catifeta y estofant els coixins del setial. Ab la capota tirada enrera y asseguts tots tres companys al fons del cotxe, lliurement podíem fruir dels espays, pera mi nous, sorpre-

nents, que s'oferien a la vista. Era un panorama estrany, com d'una ciutat que fos metròpoli del reyalme aquàtic. Damunt nostre, una immensitat de núvols blancatxos, esblaimats que s'estivaven cel amunt, sobre un fons pàlit y tèrbol. Davant per davant, rengles interminables de cases uniformes, més aviat altes que baixes, en gran part pintades al oli o campides de vernís, fetes impermeables a l'humitat ambient y encaputxonades totes ab el pinyó indispensable, protector contra les plujes. Y abaix, sota'ls nostres peus, aquella desconcertanta mescla de terra y aigua, que s'havia fet més ostensible a mida que penetràvem Paisos Baixos endins.

Instintivament, havíem anat posantnos drets a dins del cotxe, fins a pujar de peus sobre'l setial, fins a recolzarnos o asseurens sobre la capota, a fi de dominar tot el troç que fos possible d'aquella terrenyina colossal formada pel encreuament de vies d'aigua, navegades per embarcacions de tota mena, y de carrers poblats de tranzeunts. Quan un sab que aquella gran ciutat fluvial y marítima, està composta d'un centenar d'illes artificials, se maravella al imaginar com la mà del home, a copia d'estaques, a copia de digues, ja copia de voluntat! ha conseguit, a través de les centurries, fer aguantar tot aquell mon sobre inestables sediments de fanch y de sorra movediça...

Primer, el cotxer ens va fer passar a lo llarch d'un moll que vorejava un canal amplíssim, plè, fins a vessar, d'una aigua mansa y obscura. ¡Quina diferencia ab els canals que havíem contemplat fins aleshores! Els de Bruges, al costat d'aquells, haurien semblat de miniatura... una joguina, com qui diu, y encara una joguina fora d'us, arreconada per vella, perque, ademés d'estrets y minços, feyen cara d'inactius, de solitaris, d'abandonats de la mà de Deu. Els d'Amsterdam, al contrari, múltiples y grandaçosos, se veuen desperts, vius, animats pel tràfeh. Bastiments carregats de barrils o de caixons, anaven y venfen per aquelles aigües, abundantes com les d'un riu després de ploure y, al mateix temps, parades, quietes com les d'un gorch encantat.

Hi havia una especie de barcases que, per la càrrega que duyen, ens varen fer parar esment. Anaven totes abarrotades d'uns paquets extranyos, planxats y foscos com rejols de tabach negre.

—Es turba,—va saltar en Coll.—Un producte vegetal, tan desconegut als nostres països com apreciat pels d'aquí. L'extreuen del fons dels aiguamolls y les maresmes y, un cop el tenen arranjat, ben comprimit y ben sech, l'apliquen, segons classe, als usos més diversos. Ab aquest de la barcaça—que sembla del més groller—hi *empedren* els estables y, després d'haver servit de jas als animals, hi abonen les terres de conreu. Un altre, el destinen a combustible. Y n'hi hà un de fi, molt fi, que l'utilisen pera embalar fruites, perque les manté molt fresques.

Y mentres el benvolgut company anava referint la vida y els miracles de la turba, contemplàvem, embadalits, les curioses escenes de treball que, com en una pel·lícula cinematogràfica, desfilaven per davant nostre. ¡Que extranyos, que imprevistos se'ns presentaven certs espectacles, ab tot y esser dels més habituals, dels més corrents! El trsbals que estàvem presenciant potser no s'oferia tan escayent, tan bonich com el de les terres de Mitgdía, però a un li entrava'l presentiment de que tal volta seria més pràctic y positiu. No... el gest del treballador holandès no feya pas l'efecte de tan desembraçat, tan espontani, ni tan airós com el del obrer de casa nostra, però no sé què tenia de més precís, de més metòdic, que si be li donava aires de sumissió fatal, també deuria fer créixer l'eficacia del esforç. En el carregar y descarregar paquets, aquells minyons, aquells homes, algún ben rodanxó y engoldrapat, semblaven veritables màquines, tant per la regularitat isòcrona dels moviments com pel perfecte ajustatge de cos, de cames, de braços...

Després, deixant els molls a la dreta, el cotxer ens va fer seguir per uns carrers rectilinis que, a judicar pel trànzit més actiu que s'hi notava, deurfen acostarse al cor de la població. Les cases de banda y banda no eren pas tan pintoresques com les de molts indrets flandresos, per més que n'hi hagués de prou característiques, aparellades de mahons vermells, ab els junts pulcrament pintats de blanch. Però, en conjunt, tot semblava més industrialisat, més mecànic, més artificiós que en algunes ciutats de Flandres, com si'l tiralínies d'un Reglament municipal y la mullena del clima s'haguessin convingut pera imposar una urbanisació científica però freda, higiènica però monòtona...

Mes, veusaquí que al anar a travessar un pont dels que comuniquen l'un carrer ab l'altre, vàrem veure una glopada de gent, que venia dels barris de mà esquerra... Aleshores encara no sabíem que per allí's trobessin els indrets famosos, habitats, de sigles, pels jueus. Però, pels personatges que n'eixien, al acte s'endevinava que allò eren barriades populars. Es més: fins ens va semblar conèixer alguns tipus d'entre'ls que formaven la munió. Però, ¿ahont diantre els podíem haver vistos? ¡Ah, sí! ¡Ah, sí! Ja'ns venia a la memoria... Els havíem vistos en quadrets y tauletes de diferents museus... en les populars escenes de Van Ostade, sobretot. Sí, sí. Aquelles comares grofolludes, sense senyal de trench de cos, com matalassos mancats d'embastes...

01330

aquells homenets curts y engabanyats de roba, com si anessin forrats de cotó fluix... aquelles gorres xafades al estil de boines... aquells barretets cònichs y sense ala... aquelles cofies petites y aquells inmensos devantals... ¡sí, sí! Aquell repertori de gent viva era cosí germà del que feya sortir en les seves *kermesses* y *noces vilatanes*, en les seves *tabagies* y en les seves *cuines*, en els seus *àpats* y *dances populars*, el petit mestre de la menestraleria y la pobrissalla neerlandeses,

Però... ¿ahont anava aquella gent? ¿Què guaitava tota junta, que semblava que mirés cap a un punt determinat, boy frontollantse y brandant com mariners al pont d'una embarcació? ¿Què se nyalaven ab el bras extès, tots en una direcció mateixa? ¿Què feyen, què signaven, què succeïa?

Naturalment. Ho vàrem preguntar al cotxer.

—¿Què es tot això? ¿Què vol dir?

Mes, ell se va arronsar d'espatlles, que es el signe internacional que més be expressa la falta d'informació.

¿Se tractava d'una desgracia pública, d'una bullanga, d'una festa popular? Anèu a saber... Hi havia, en el posat y en l'actitut de la gent, quelcom d'insòlit que era inexplicable a la nostra ànima meridional. Pera una desgracia pública, pera una calamitat, la gernació feya cara d'estar massa tranquila; pera una revolució, massa calmosa; pera una festivitiat, massa sorpresa. Se veyia que succeïa alguna cosa inusitada, fora de lo previst, de lo corrent, però no sabíem atinar en què consistia. Lo que sí's transparentava en les mirades de la turbamulta era la curiositat, però no una curiositat gesticuladora y cridanera, com la que, per un tres y no rès, manifesta el poble en el nostre país, sino una curiositat taujana, bonatxassa, fins joyosa y tot en certs moments.

Cada glop de gentada nova que arribava al pont, se coneixia que interrogava als demés curiosos sobre la causa de semblant espectació. Y si alguns responíen, molt formals, altres somre yen ab certa picardía, y adhuch, en rotlles de per allí, el somriure's comunicava de llabi en llabi...

Es clar. Davant d'aquells gromolls populars, el nostre cotxe havia hagut d'aturarse, mentres el cotxer, encuriós com tothom, s'encarava ab unes dones.

—Ara ho sabrem,—vàrem dirnos, tot disposats a parar l'aurella, com si'ns fos possible penetrar el llenguatge, pera nosaltres enigmàtic com sanskrit, que parlava aquella gent. Tan sols un mot, un mot llatí, la dolsa paraula *Flora*, repetida molts cops en la conversa del auriga y les comares, ens arribava ab amorosa claretat.

—¿*Flora*? ¿*Flora*? Però ¿què volen dir ab això?—vàrem preguntar al cotxer. Mes, ell, encara somrient per lo que li havíen contat les dones, va manifestarse de cop apesarat per no poder satisfer la curiositat que demostràvem.

—Donchs, ¡al Hotel, depressa, ben depressa!— exclamàvem impacientats pel mutisme d'aquell home.

Y el cotxe va apretar a córrer, passant per altres vores de canals, passant per altres carrers, fins arribar a una gran plassa, ahont hi formiguejava la multitut.

—¡*Place Rembrandt!*—va anunciar el cotxer, tot satisfet de podernos complaure ab tal noticia.

Mes ¡això ray! ja ho veyem prou que era la plaça de Rembrandt, per l'estatua del pintor miraculós que tronava en bronze dalt d'un sòcol, com rey immortal de la ciutat. Lo que'ns hauria agradat saber era ahont anava aquella gernació que a cada punt s'engroixia més, augmentada per grupus y més grupus que perveníen de tot arrèu. Talment semblava que'ns trobéssim prop del centre d'atracció d'aquella afluença humana. Grans y xichs, homes y dones, gent del poble y adhuch tipus perfectament habillats, tothom feya cap allí, entafurantse bona part de curiosos per un carrer poch espayós que donava a un angle de la plaça. La multitut, cada vegada més espessa, s'empenyia per arribar a aquell carrer; però s'empenyia d'una manera extranya: ab certa moderació, ab certa paciència, ab una bonhomía incomprendible per nosaltres que estàvem avesats a multituts de ben distint temperament. Mes, per bonatxasses que fossin les empentes que mutuament se donaven ¡es clar! de vegades feyen caure algú bilet, alguna dòna. . però, dòna o bilet altre cop s'alsaven com si rès hagués passat, igual que torna a enlairarse una pilota de goma que toca a terra un moment.

Dotats de menys calma que aquells bons amsterdamesos, nosaltres ens floríem boy parats y vàrem instar al cotxer ab força vivesa d'expressió:

—¡Tirèu endavant, tirèu...!

Y altra vegada la victoria's va escórrer serpejant entre rotlles y gromolls de gernació, mentres s'oíen pels aires els tochs d'una campana que vibrava extranyament com si volgués fer apartar les turbes. Després, abandonant la plassa, passàvem per altres indrets menys invadits de caterva. Encara més carrers, encara més ponts, encara més canals, encara més plaçes, encara més molls... y al últim arribàvem davant d'un riu, d'un riu inmòvil y negre com un estany de plom fos, ahont apenes se reflexava, a les postres lums crepusculars, el palau de colossals columnes y de maçissa cornisamenta que s'adressava arràn de l'aigua. Havíem arribat a lloch. El riu era l'Amstel, y el palau era l'Hotel.

Vàrem pujar la gradinata d'aquell edifici de monumental aspecte, dirigintnos tot seguit cap al

despaig. Encara que no'ns ho confesséssim mutualment els companys, una mateixa curiositat condia els nostres passos... y abans d'encomanar cambres y abans de disposar rès, preguntàvem al qui semblava quefe de l'oficina hotelesca el motiu del rebombori que feya afluir la gent al centre de la ciutat. Y al moment vàrem observar com, a pesar de la seva correcció la més perfecta, el quefe deixava dibuixar una ombra de somris pels seus llabis afeitats. Encara que més lleu, més tènue, era el mateix somriure picaresch que havíem vist lluir en els rostres de la multitud.

—Es que s'ha calat foch a un Concert de dones, de prop de la Plaça Rembrandt—va dir.

—¿Un Concert?

—Sí... un Concert... alegre, de cant francès y de dances andaluses.

—¡Ah!

—Afortunadament ha estat dominat al acte. S'havía iniciat, durant l'ensaig, en el vestuari de les ballarines...—va afegir, somrient altra vegada.

—¿Y com s'anomena aquet Concert?

—Se titula *Flora*.

—¡Oh, vetaquí...! va exclamar un de nosaltres.—Però allavors no s'explica que'l cotxer no hagi volgut explicar lo que passava.

—No devía saber prou de francès.

—Be'n sabia quan l'hem près a l'estació.

—Per lo regular, sols ne'coneixen les paraules més precises pera entaular els primers tractes... però no entenen rès més ni saben dir cap altre mot...

R. CASELLAS

INDEX

Text

Agulló y Vidal, F., 64.—Alcover, Antón M.^a, 79.—
Asmarats, J., 89.—Ayné Rabell, J., 50.
Balmas, Miquel, 120.—Barbany, Joseph, 78.—Be-
naiges, Ll., 104.—Bofarull y Cendre, J., 105 —
Bori y Fontestà, A., 59.—Busquets y Punset, A, 52.
Calvet, Agustí, 79.—Carreras Padrós, F., 87.—Ca-
sanova, Pere, 39.—Casellas, Raimond, 125.—Cas-
tellet y Pont, J. M., 96.—Català Patrioi, 67.—Coca
y Vallmajor, E., 106.
Dolentó, Joseph, 22.
F. T., M., 98 y 99.—Ferrés, Pere, 45.—Folch, Lluís,
12.—Folch, J., 122.—Fuentes, Enrich de, 51.
Genis, Martí, 109.—Girbal Jaume, E., 109.—Girbal
Jaume, F., 21.—Giró y Ferré, F., 84.—Guanya-
bòns, E., 37.—Guasch, Joan M., 85.—Grau, M., 85.
Haussy, Mme. de, 26.
K. O. K., 6.—Karr, Carme, 46.
López Picó, J. M.^a, 90.
Lleixiu, 5.
Marinel-lo, Manel, 61.—Maseras, Alfons, 9.—Masi-
fern, Ramón, 65.—Matas y Carré, Ll., 107.—Matt-
sen, F., 25.—Mauri Ribas, P., 115.—Millà, Lluís,
102.—Mohamet Torres, 18.—Monsalvatge, X., 49.
—Monserdà de Macià, Dolors, 50.—Morera Gali-
cia, M., 68.—Muntaner, Jordi, 42.
Novellas de Molins, J., 95.
Oller, Narcís, 69.—Omar y Barrera, C., 62.
Pugès y Guitart, A., 49.
Redondo, Joan, 41.—Ribot y Serra, M., 50.—Riera y
Bertràn, J., 96.—Romorera, M., 54.

Sara de R., 10.—Suriñach Baell, R., 16.—Suriñach
Senties, R., 35.
Tintoré Mercader, Ll., 11.—Torrent y Guix, M., 82.
Ubach y Vinyeta, F., 115.
Vallès, Enrich de L., 87.—Via, Lluís, 38.—Viñas,
J. A., 120.—Viver, A., 102.
Xim-xim, 8.

Il·lustració

Apa, 4, 11, 13, 14, 18, 19, 25, 26, 27, 30, 41, 44, 45, 47,
48, 51, 59, 62, 77, 80, 86, 117, 128.
Baixas, 55.—Baixeras, 15, 97, 107.—Balasch, 56.
Cirera, 87.—Cornet, 2, 3, 6, 18, 51, 75, 126, 127, 128.
Folch, J., 5, 12, 122.—Fricus, 10, 21, 32, 84, 104, 109,
110, 119.—Fuster, 115.
Grau, M., 22, 46.
Junceda, 1, 8, 17, 20, 24, 28, 29, 36, 40, 50, 52, 53, 55,
57, 64, 67, 69, 70, 81, 86, 92, 93, 100, 102, 103, 105,
108, 112.—Junoy, 58, 78.
Lassaletta, 94.—Llaverias, 7, 9, 23, 33, 37, 38, 39, 54,
60, 63, 65, 68, 79, 83, 85, 89, 90, 98, 99, 101, 113, 115,
120, 127.—Llimona, 72, 76, 91, 111.
Masriera, Lluís, 120.—Masriera, Joseph, 121.
Opisso, 43, 88, 125.
Palmerola, 114.—Pascual, Ivo, 34.
Ra, Ll., 81.—Ras, 16, 96.—Ros y Güell, 95.
Smith, 35, 61, 66, 82, 106, 116, 118.

FOTOGRAFAT, 125.

XACOLATA

TORRADOR DE CAFÈ
BOMBONS FINS

Padrosa

Casa fundada en 1841

Central: Hospital, 126

Sueursal: Carrer Santa Agna, 35-BARCELONA

FOSFO-GLICO-KOLA DOMÉNECH

Secció parcial del gran laboratorí hont se prepara el Fosfo-Glico-Kola Doménech, poderós tònic-reconstituent y anti-neurastènic universalment conegut y preconisat per la distingida classe mèdica y el públich.

Mostres de franch

B. DOMÉNECH

Ronda de Sant Pau, 71

— Farmacia —

BARCELONA

Hipofosol

Cura ANEMIA, CLOROSIS, DESGANA, NEURASTENIA, TUBERCULOSIS, etc.

Substitueix els

XAROPS DE HIPOFOSFITS

a la fórmula dels quals correspon

VENDA en totes les Farmàcies

Dipòsit: Farmàcia Sol

Corts, 606 (Xanfrà a Balnes)

BARCELONA

Rodó

TRAJOS PERA NOYS

- Noy, que vas ben vestit.
- ¡Oh! me vesteixo a can Rodó.

Rambla dels Estudis, número 6 - BARCELONA

**Fàbrica de Hules
y Gutaperxes**

JOAQUÍM ROSICH

Despaig:
30, Fernando 30
(al costat de l'Iglesia de Sant Jaume)
BARCELONA

Telefons: FÀBRICA 3361 - DESPAIG 2005

Plomers, Limoleums, Gomes, etc.

—Hoy va á dar guzto irze al hule.
—¿Por qué?
—¡Porque ez de caza Rozich, home!

La Argentina

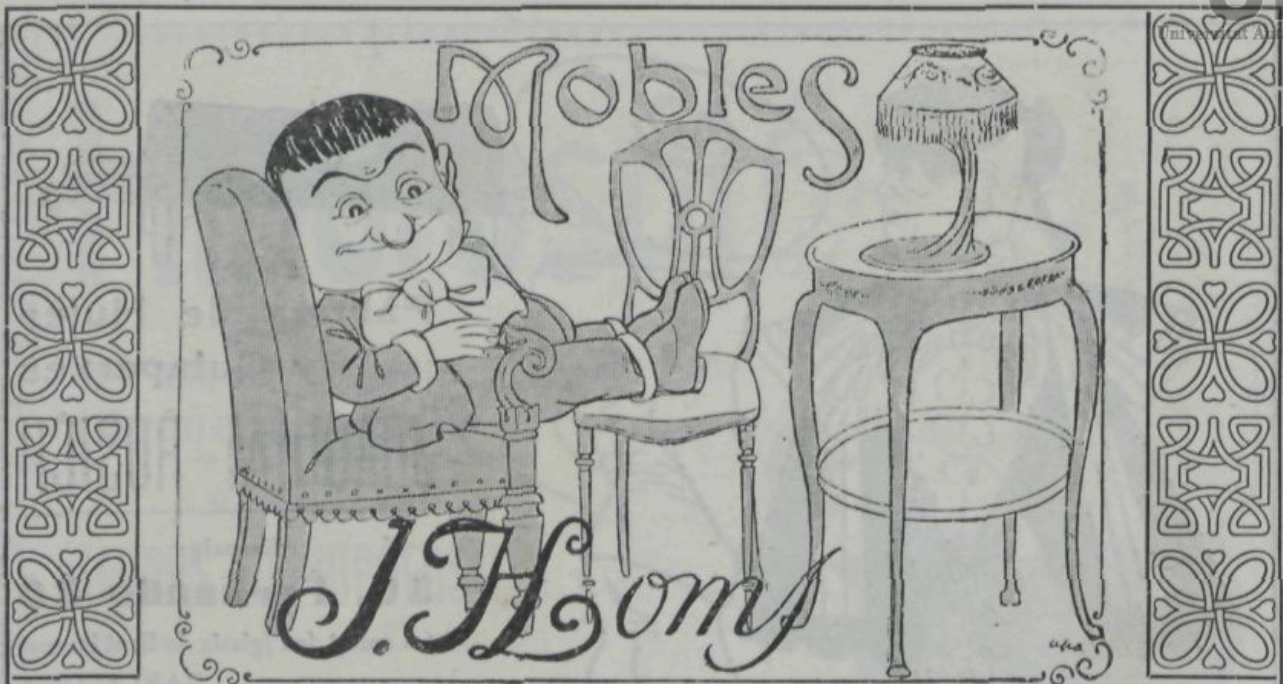
Joyes ab brillants
y diamants

Rellotges
de totes menes y marques

Obgectes de Argentería

PREUS SENS COMPETENCIA

Portaferrissa, n.º 1
BARCELONA

PER MOBLES DE BON GUST Y ECONÓMICHS RECOMANEM
ELS GRANS MAGATZEMS Y TALLERS DE

JAUME HOMS Pelayo, número 50
* BARCELONA

Les millors **MAQUINES DE COSIR**
y **FER MITJA**

Bicicletes y Accessoris

Casa Fundada l'any 1870

Phonographs y Plaques

Carrer del Carme, 34, BARCELONA

PANTALEONI G^{NS}

**GRANS BAZARS
DE SASTRERIA**

TRAJOS
PERA HOMES Y NENS

Carrer d'Escudellers, 66
y Rambla Canaletes, 11

SASTRERÍA MODEL

Vendes al engròs:
Passatge d'Escudellers, 4

Xacolata

Juncosa

Cafés y Sucres

XACOLATA A LA CRÈME

XACOLATA AB LLET

CACAU SOLUBLE

Despaig central: Fernando, 10 - Sucursal: Passeig de Gracia, 2

Demanèu sempre'l fa-
mós y inofensiu remey

JAQUECURINE GOLOBART

MILERS DE CURATS EL RECOMANEN

Únich preparat que sens Antipirina ni
substancies nocives evita y cura al acte'l

MAL DE CAP

NEURALGIES : "JAQUECAS" : MIGRANYA
en totes les diferents manifestacions

Una pta. capsas ab instruccions

MADRID: Gayoso, Arenal, 2. — BARCELONA: Segalá, Rambla de les Flors, 4

ANÍS DEL MONO

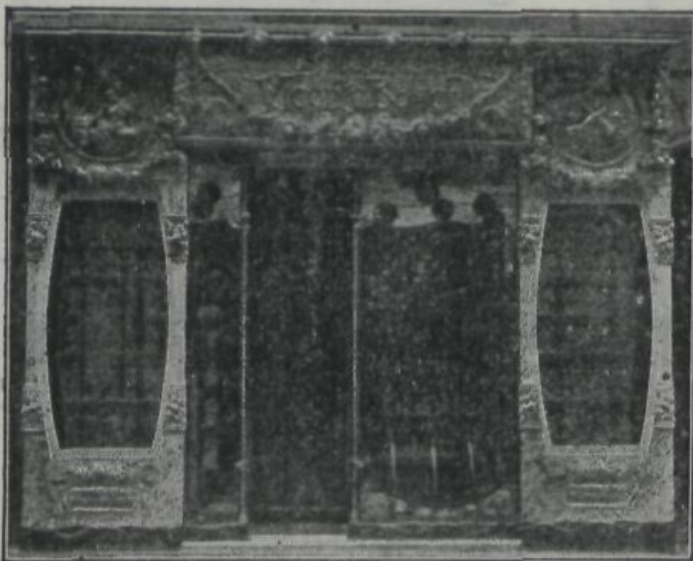
Y CHAMPANYS

de la casa

Vicens Bosch

FÀBRIQUES

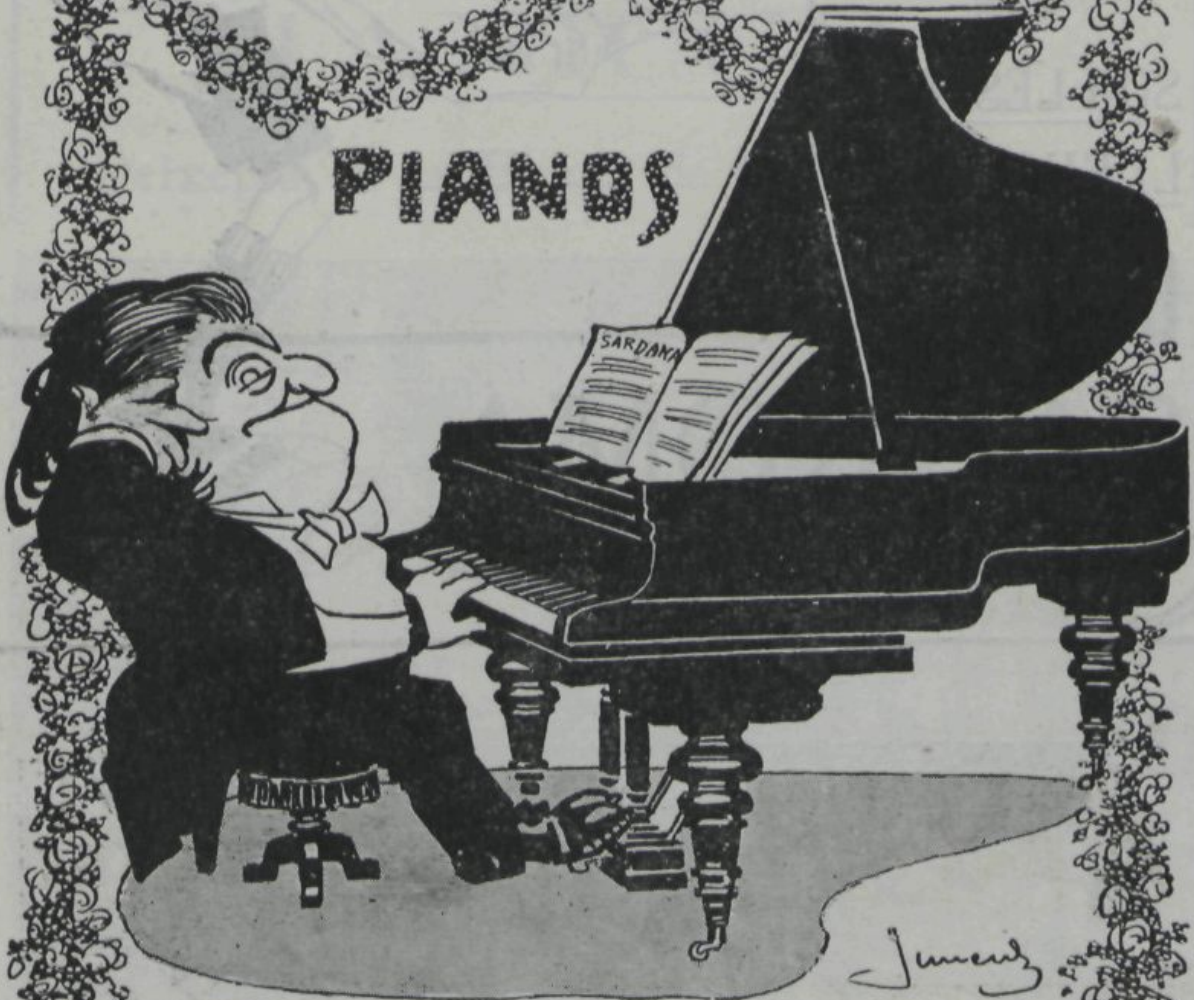
A BADALONA

Despaig: Carrer de Fernando, 30 - Barcelona

ORTIZ & CUSSÓ

PIANOS

A mi, com a n'en Saint-Saëns,
 A n'en Rísler y en Pugnó
 M'agrada també tocar
 Ab piano "Ortiz & Cussó."

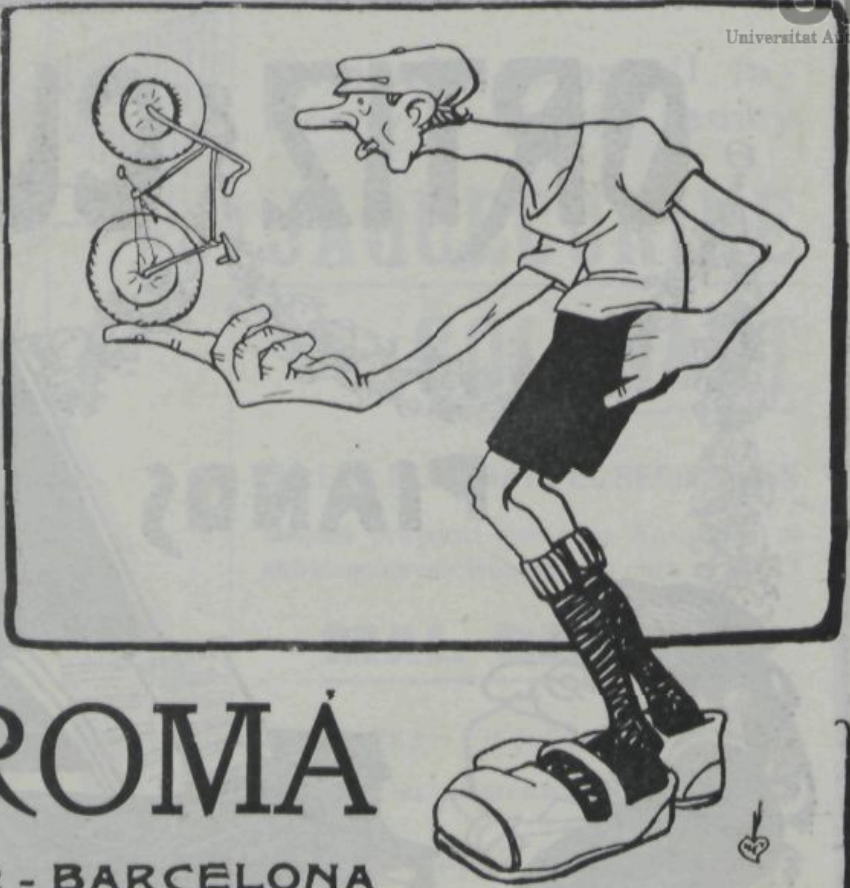
SON LES MES
LLEUGERES

LES

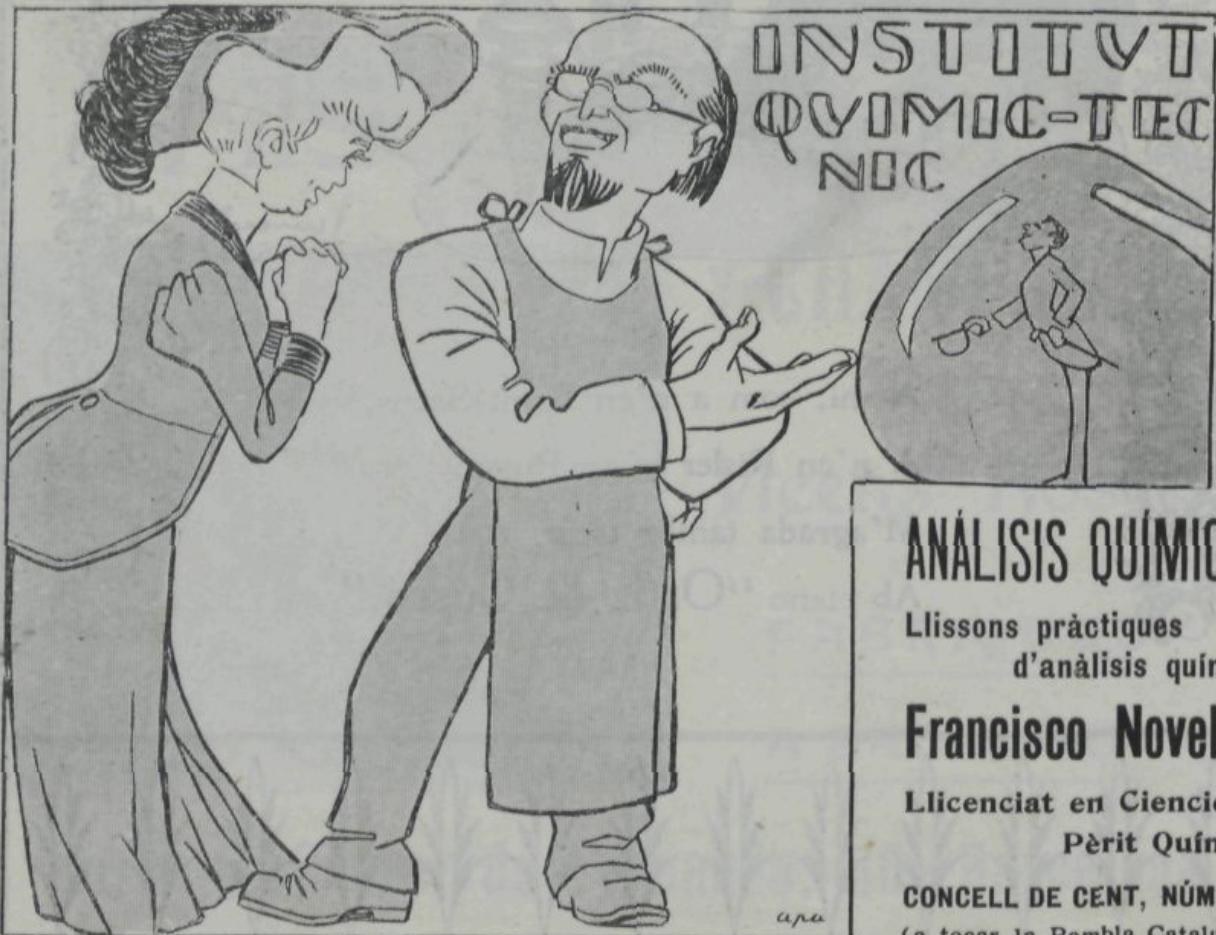
Bicicletes

SANROMA

Balmes, 62 - BARCELONA

1

INSTITUT
QUÍMIC-TEC
NOC

ANÁLISIS QUÍMICHS

Llissons pràctiques
d'anàlisis químic

Francisco Novellas

Llicenciat en Ciències
Pèrit Químic

CONCELL DE CENT, NÚM. 294
(a tocar la Rambla Catalunya)

apa

M. MULITS

MANÍCURA

Deixepla de la Escola de Bellesa de París

TRACTAMENT ESPECIAL
pera l'embelliment de les ungles y mans

Visita a domicili, de 9 a 13 ✻ Gabinet, de 15 a 19

Barbarà, n.º 23, principal - Barcelona

La Colmena Dolceria

Variat assortit
de Carmel-los
Bolados y Bombons
de totes menes

TURRONS
Especialitat
en els de crema

Xarops, Cafès, Tés,
Xacolata y Sucres

ERNEST COSTA

Plassa del Angel, n.º 12 - BARCELONA

Manufactura de Cremes y Llustres pera Calsat

J. Balart & C.

(Nom comercial registrat)

Concell de Cent, 203

BARCELONA

(Catalunya)

FOSFOL DE LA CREU

EL SOBIRÀ DELS RECONSTITUYENTS

Preparat pel Doctor Garcia

Sens rival al mon pera combatre l'escrofulisme, anemia, raquitisme, clorosis, desgana, debilitat y en general totes les malalties que provenen de pobresa de sanch.—Com dona tan bon resultat, cada día es més receptat pels metges, y demanat pel públich en general.—Preu: 3 pessetes cada ampolla o frash.

Mort per un Atach Apoplètic

S'evita ab l'Antiapoplètic de la Creu, preparat pel DOCTOR GARCIA

¡Apoplètics (ferits) Paralítichs!

¿Volèu lliurarvos d'una mort segura? Prenèu l'Antiapoplètic de la Creu. Marvellós remey, únich pera pervenir, evitar y curar l'apoplegia y la Paralisis.— Sempre de resultats positius. — Preu: 5 pessetes cada frash.

FORA FEBRES

EL QUE PATEIX ES PERQUE VOL
Febres infeccioses (tifus), estats gàstrichs del tubu digestiu desapareixen prenent l'antimicrofebrigàstich, remey vegetal inofensiu de resultats pràctichs. — Preu: 8 pessetes cada capsula.

Xarop Antireumàtic GARCIA

Cura'l reumatisme, lumbach, sciàtica, gota, neuralgia, dolors d'esquena, pit y cap. El més poderós antireumàtic conegut fins avuy pels seus bons resultats; s'acredita per si sol.—Prescrit molt sovint per varies eminencies mèdiques.

Preu: 3'50 pessetes cada frash

Tots aquets remeys se troben de venda en totes les Farmacies y Drogueries ben proveides
Dipòsit principal: Farmacia de la Creu; Gràn centre d'especialitats farmacèutiques nacionals y estrangeres.—Preus econòmichs.—Articles de ortopedia.

DESPAIG DE RECEPTES AB TARIFA LIMITADA

Carrer Escudellers, 75-Barcelona

FER Radiógeno

EL MILLOR ESPECÍFICH
pera la curació de la

CALVICIE

Y CANICIE

De venda a tot arrèu

DESPAIG ELECTRE

Y

OSONO-TERÁPICH

Del Dr. JERONI ESTRANY

TRACTAMENT per la electricitat de
Paràlisis y demás malalties nervioses,
Incontinència d'orina, Desviacions de la
espinada, Tumors vasculars.

Tractament per les inhalacions d'osoni, de
Anemies y malalties consumptives,
Catarro (coquelutxe).

De 11 a 1 y de 3 a 6

Concell de Cent, n.º 280, pral.

Xarop de Vida

DE FÓRMULA ALEMANYA

Aquet meravellós Xarop, de fama universal, cura ràpidament les malalties Nervioses, els Brians, el Reumatisme, es un poderós y excelent depuratiu pera la sanch y evita els atachs de feridura, anèmia. Ademés té la propietat de ser alimentós y de fer venir gana.

Malalts cansats de provar específichs y medicaments y de gastar diners, ens asseguren que després d'haver pres el primer frasch del nostre prodigiós XAROP DE VIDA, s'han curat.

CADA FRASCH 5 PESSETES

De venda en Farmacies, Adrogueries
y en el Dipòsit:

FARMACIA ALEMANYA KNEIPP

Carrer del Call, n.º 22 - BARCELONA

Teules

DE

ACER

Sens perill

de incendi

PATENT DE INVENCIO

Oficines: Passeig S. Joan, 5, pral.

Fàbrica: Concell de Cent, 440

EL CONEJO

LLEIXIU LÍQUIT EXTRA SUPERIOR
DE CASAMITJANA

Pera la bogada y sanejament de la roba blanca y de color. S'usa en fret sense lleixiuadoras y sense cuidar-se. En una ampolla (un kilo) s'hi han de posar de 35 a 40 litres d'aigua.

Conservació y neteja absoluta dels sols

— **Senyores:**

Al comprar les ampolles del lleixiu líquid "Estrella Conejo" exigeixin en la etiqueta, càpsula y precinte, la meva firma y la present marca "El Conejo"

S. CASAMITJANA MENSA

Despaig: Carrer de Cristina, 13 * Telefon 1784

POUS ARTESIANS

Descobriments d'aigües
per diversos sistemes
Estudis y investigacions subterrànies
per medi de sondeigs.

JOSEPH CARSI

Casa fundada en 1872

Carrer d'Ausies-March, 47
= BARCELONA

CALLICIDA

PIZÀ

Extirpa ràpidament, sens dolor ni molestia, els ulls de poll y duricies. Es curiós, no motiva els inconvenients d'altres emplastes y dels líquits en general. Es econòmich.

PREU: UNA PESSETA
en totes les farmacies, drogueries
y sabateries.

Plassa del Pi, 6, Farmacia

HERNIATS

(TRENCATS)

Llegiu:

Si volèu trobar alivi instantani y curació radical de vostres mals usèu els moderns braguers del especialista Torrent. Son els millors que existeixen pera la curació de les hernies (trencats). Sempre nets, sense elàstichs, pells ni guarnits de cap mena, no molesten ni fan bulto, amotllantse al cos com un guant; homes, dònnes y nens els deuen usar. El crèdit de aquets braguers es inmensament real y gran. Ho testimonien la infinitat de curacions obtingudes y la cada dia creixent recomanació dels senyors metges. Contenció absoluta, curació ràpida y comoditat inmensa s'obté ab tan maravellosos braguers.

No compreu sense abans veure aquesta casa

Unió, 13, botiga - Barcelona

CASA TORRENT

BAGUÑA

EDITOR

Cardenal Casañas, 4. - Barcelona

BIBLIOTECA PATUFET, VOLUMS PUBLICATS:

- I.—Contes pera noys, per en Manel Marinello. Il·lustracions den Junceda.
- II.—De quan les besties parlaven, per en Manel Folch y Torres. Il·lustracions den Llaverías.
- III.—Veusaquí que una vegada... Rondalles den Joseph Morató. Il·lustracions de l'Apa.

En preparació

- IV.—Pera cors joves, per l'Enrich de Fuentes. Il·lustracions de l'Opisso.

OBRES PEDAGÒGIQUES

Aritmètica Pedagògica Catalana, de Mn. Camil Vives. Dibui xos den G. Cornet. 1'50 ptes.

Historia Sagrada Educativa, de D.ª Josepa Soronellas, Directora de la Escola de Mestres. 100 grabats den Llaverías, 300 exercicis d'escriptura, 60 poesíes clàssiques, vocabulari explicatiu.

Gramàtica Pedagògica de la Llengua Catalana (Curs superior), per en Joan Bardina, Director de la Escola de Mestres. Il·lustracions de l'Apa. 2 ptes.

Gramàtica Pedagògica de la Llengua Catalana (Curs elemental), per en Joan Bardina. 0'50 ptes.

Lectura Gradual Catalana (Curs elemental), per Manel Marinello. Mestre Superior, Batxiller en Lletres y Ciències. 1 pta.

LABORATORI FARMACÈUTICH

DEL

Dr. Sastre y Marqués

CASA FUNDADA EN 1855

Carrer del Hospital, 109, y Cadena, 2 - BARCELONA

Pastilles calmants pera la tos, del Dr. Sastre y Marqués.—Degut a la seva acertada combinació, curen la tos en totes les seves formes, catarral, nerviosa o histèrica; ab això son altament recomanades pels senyors facultatius pera combatre la tos laríngea, traqueal y bronquial, especialment en els atacats de tuberculosi en tots els seus graus, y en els cantants y oradors, y als que habiten en atmòsferes carregades y humides.

Vi d'Ostres, del Dr. Sastre y Marqués.—El millor dels tònichs coneguts, preferentment recomanat per la seva eficàcia en les convalecències de totes les malalties, especialment en la anèmia, clorosi, histerisme, y en totes les que s'hagi perdut la gana.

Sucre Vermifech, del Dr. Sastre y Marqués.—Preciós remey pera treure tota classe de cuchs, verms, ascàrides en els nens sense cap classe de perill.

Essència Febrífega, del Dr. Sastre y Marqués.—Específich prodigiós antitípic per curar tota classe de febres palúdiques, infeccioses, tercianes, quartanes, eruptives, pútrides, y gran coadjuvant en la prompta curació de les tifoides rebeques.

Denticina, del Dr. Sastre y Marqués.—Es la salvació dels nens en totes les complicacions que origina la evolució dentària, calma les irritacions intestinals, favoreix la expulsió de la baba y priva els accidents nerviosos tan freqüents, que les més de les vegades acaben ab la vida del infant.

Conservador de la boca del Dr. Sastre y Marqués.—Impideix el sarro en les dents, priva els corchs y periostitis alveolar, cura el dolor, inflamacions y tumors a la boca, genives y paladar, deixa un aroma fresch y agradable, evitant el mal olor a la boca.

Tintura pera'l cabell, del Dr. Sastre y Marqués.—La millor que's coneix, tenyeix el cabell d'un negre permanent y inofensiu, no taca'l cutis, el seu consum pel seus bons resultats es extraordinari.

Elixir antidiabètic, del Dr. Sastre y Marqués.—D'èxit el més segur pera curar tan terrible malaltia, disminueix sempre la seva intensitat, purificant la sanch, tonificant el sistema nerviós, y disminuint, ja la abuminuria, com també la glicosuria en les diabetes insípides, la curació se consegueix molt depressa.

ESPECIALITAT EN KAROPS MEDECINALS DOSIFICATS

Res R/155

vdy

J. FURNELLS.